

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav hospodářských a sociálních dějin

Diplomová práce

Bc. Alena Švepešová

**Československá hokejová reprezentace v letech
1945–1969**

The Czechoslovak Ice Hockey Team in Years 1945–1969

Praha 2015

Vedoucí práce: JUDr. PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 11. srpna 2015

.....
Alena Švepešová

Klíčová slova (česky)

Československo, Socialismus, Lední hokej, Sociální dějiny, Dějiny sportu

Klíčová slova (anglicky):

Czechoslovakia, Socialism, Ice Hockey, Social History, History of Sport

Abstrakt (česky):

Cílem práce je na příkladu ledního hokeje ukázat, jakým způsobem ovlivňovaly mezinárodní události a politická rozhodnutí sport a zejména lední hokej v Československu. K lepšímu zasazení do kontextu slouží využití historických souvislostí, které dokládají oblíbenost ledního hokeje v českých zemích. Účelem práce je pravdivě popsat významné mezníky československého ledního hokeje s důrazem na orální historii, archivní prameny a periodika. Na příkladu ledního hokeje je možné ukázat, jakým vývojem si prošla československá společnost v letech 1945–1969, protože sport je možné brát jako zrcadlo společnosti.

Abstract (in English):

My Diploma aims to show how political decisions in international context affected sport in Czechoslovakia. By putting events in context it is essential to illustrate the popularity of ice hockey in Bohemia and Czechoslovakia. The purpose of the thesis is to truthfully describe the important milestones of the Czechoslovak ice hockey based on the oral history, archival sources and periodicals. As sport can be perceived as a mirror of the society, it is possible to show how the Czechoslovak society changed from 1945 up to 1969.

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. PhDr. Jakubu Rákosníkovi, Ph.D., za jeho čas, užitečné rady a podporu během přípravy a psaní práce. Velký dík též patří pamětníkům, kteří byli ochotni podělit se se mnou o své vzpomínky, které souvisely přímo s nimi či s jejich nejbližšími. Stejnou zásluhu jako výše jmenovaní má i mé nejbližší okolí, které mě v psaní práce velmi podporovalo.

OBSAH:

1. ÚVOD.....	8
2. SPORT VE SPOLEČENSKÝCH VĚDÁCH	13
2.1. METODOLOGICKÉ PŘÍSTUPY.....	15
2.2. SPORT A POLITIKA	20
3. OPOZICE.....	23
3.1. TYPOLOGIE OPOZICE A ODPORU - MEZINÁRODNÍ PROSTŘEDÍ.....	24
3.2. TYPOLOGIE OPOZICE A ODPORU - ČESKÉ A SLOVENSKÉ PROSTŘEDÍ	26
4. ORGANIZACE TĚLOVÝCHOVY A SPORTU V ČESKOSLOVENSKU.....	29
4.1. ZÁKON O STÁTNÍ PÉČI O TĚLESNOU VÝCHOVU A SPORT.....	30
4.2. ZÁKON O ORGANIZACI TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU.....	32
4.3. ZÁKON O ORGANIZACI TĚLESNÉ VÝCHOVY.....	36
5. PŮVOD LEDNÍHO HOKEJE.....	38
5.1. BANDY HOKEJ.....	39
5.2. KANADSKÝ HOKEJ V ČECHÁCH A ČESKOSLOVENSKU 1908–1945.....	41
6. LEDNÍ HOKEJ V ČESKOSLOVENSKU LETECH 1945–1950	44
6.1. PRVNÍ HOKEJOVÉ ÚSPĚCHY ČESKOSLOVENSKA PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE.....	46
6.2. POLITICKÝ PROCES S NÁRODNÍM HOKEJOVÝM TÝMEM V ROCE 1950.....	55
7. LEDNÍ HOKEJ V ČESKOSLOVENSKU V LETECH 1951– 1959	74
7.1. VSTUP SOVĚTSKÉHO SVAZU DO MEZINÁRODNÍHO HOKEJOVÉHO PROSTŘEDÍ.....	76
7.2. ZMĚNY V ČESKOSLOVENSKO-SOVĚTSKÝCH SPORTOVNÍCH STYČÍCH.....	83
8. LEDNÍ HOKEJ V ČESKOSLOVENSKU V LETECH 1960– 1969.....	87
8.1. NEPOKOJE V ČESKOSLOVENSKU BĚHEM MISTROVSTVÍ SVĚTA V LEDNÍM HOKEJI V ROCE 1969	101
9. ZÁVĚR.....	107
10. ZKRATKY.....	110
11. ZDROJE.....	111
11.1. ARCHIVNÍ PRAMENY.....	111
11.1.1. ABS.....	111
11.1.2. Archiv ministerstva zahraničních věcí.....	111
11.1.3. Archiv České televize	111
11.1.4. Národní muzeum.....	112
11.1.5. Archiv Kanceláře prezidenta republiky.....	112
11.1.6. Národní archiv.....	112
11.2. PRAMENY A DOBOVÁ LITERATURA.....	112

<u>11.2.1. Prameny.....</u>	<u>112</u>
<u>11.2.2. Dobová literatura.....</u>	<u>112</u>
<u>11.3. PERIODIKA.....</u>	<u>113</u>
<u>11.4. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....</u>	<u>114</u>
<u>11.5. INTERNETOVÉ ZDROJE:.....</u>	<u>117</u>
<u>11.6. ROZHOVORY.....</u>	<u>117</u>

1. Úvod

Tématem diplomové práce je československý národní hokejový tým v letech 1945–1969. Během tohoto období se staly zlomové okamžiky, které ovlivnily celou společnost. Úspěšnost reprezentantů na mezinárodních turnajích se v průběhu času vyvíjela v souvislosti se sociální a hospodářskou situací v Československu. Je důležité klást důraz na vztah politiky a sportu, který je dobře viditelný na společnostmi oblíbených sportech, kterými se může prezentovat ideologické smýšlení režimu.

Hlavní otázky se budou týkat především vývoje sportovních styků mezi východním a západním blokem, a zároveň zda se měnily vztahy mezi Československem a Sovětským svazem. Dále je v práci nutné položit si otázku, jak se od konce druhé světové války do roku 1969 vyvíjel postoj politických představitelů, fanoušků a hokejových reprezentantů k mezinárodním zápasům, a v čem se lišily podmínky účasti v národním hokejovém týmu v letech 1945–1969. Rozhovory s pamětníky a archivní materiály osobní povahy pomohou odpovědět na to, jaké sociální zázemí měla československá hokejová reprezentace.

V teoretické části bude věnována pozornost důležitým vědeckým přístupům, které ovlivňují náhled na sportovní události. Pro pochopení celé problematiky je nutné vymezit se vůči metodologickým přístupům a vytyčit rozdíly mezi sociologií a psychologií sportu což je cílem první kapitoly.

Dalším okruhem bádání bude již na předchozích řádcích zmíněný vztah politiky a sportu. V českém prostředí je toto téma málo reflektováno, a proto budu vycházet především ze zahraniční literatury a článků. Na hokejových zápasech na konci 50. a v 60. letech začal být v Československu viditelnější odpor vůči Sovětskému svazu a socialistickému zřízení, který vyústil v otevřený protest proti okupaci vojáků varšavské smlouvy v březnu roku 1969.

Z mezinárodních sportovních střetávání se v některých společensky vypjatých období stal symbolický boj s nepřítelem. Následné oslavy fanoušků přecházely v otevřený odpor vůči státnímu zřízení, mezinárodní situaci nebo

například okupaci. Příkladem mohou být již zmiňované nepokoje v Československu během Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969. Z tohoto důvodu je důležité vymezit základní teoretické přístupy odporu vůči komunistickému zřízení, čemuž bude věnována kapitola Opozice.

Organizace tělesné výchovy a sportu nebyla v letech 1945–1969 jednotná. Pro pochopení úlohy sportu je však nutné osvětlit, jak se vyvíjela, protože změny ovlivňovaly nominace do reprezentačních družstev, postavení sportovců a i názvy týmů. V kapitole Organizace tělovýchovy a sportu v Československu budou hlavním zdrojem materiály ÚV KSČ uložené v Národním archivu a dobové zákony týkající se tělovýchovy.

Popularita ledního hokeje v Československu má své kořeny již ve hře bandy, která se v souvislosti s evropským trendem vyvinula v kanadský lední hokej. V kapitole Původ ledního hokeje nepůjde jen o popsání historie tohoto sportu, ale i o vznikající vazby na společnost a jeho oblibu u fanoušků, díky čemuž mohlo docházet k jeho zneužití ze strany politických činníků.

Práce bude členěna chronologicky a je samozřejmé, že některá období jsou bohatší na archivní materiál, a z tohoto důvodu se i délka jednotlivých kapitol týkajících se let 1945–1969 liší. Pro rozčlenění je nejvhodnější využít zlomových okamžiků ledního hokeje. Konec druhé světové války jedním takovým zlomem je a to nejenom pro sportovní odvětví, ale i pro celou společnost. Až do roku 1950 nebyly změny v reprezentačním mužstvu příliš velké, ale po neúčasti ledních hokejistů na londýnském Mistrovství světa a následném odsouzení většiny hráčů z národního hokejového týmu v soudním procesu vedeného pod názvem Spis Modrý a spol. se situace změnila. Hlavním materiálem této části bude dobový tisk a dokumenty vytvořené u příležitosti mezistátních utkání, soudní spisy vedeného k procesu s hokejisty a rozhovory s pamětníky. Zde je nutné ukázat počátky zásahů KSČ do sportovního odvětví.

Pro následující období byl zlomovým okamžikem rok 1959, kdy se konalo Mistrovství světa v ledním hokeji v Praze. Na první polovině padesátých let se projevíly změny v organizování tělesné výchovy a sportu v Československu a odsouzení většiny z národního hokejového týmu v roce 1950. Oproti tomu se

v druhé polovině padesátých let situace stabilizovala a hráči začali znovu navazovat styky s týmy ze západního světa. Pro toto časové rozmezí jsou v archivu Ministerstva zahraničních věcí a v Národním archivu bohaté primární zdroje, které poslouží k vykreslení vztahu ledního hokeje a politiky. Nejde však jen o postavení ledního hokeje ve společnosti, ale také o společenský status ledních hokejistů, který je jasně patrný z rozhovorů s pamětníky a materiálů archivu Kanceláře prezidenta republiky.

Poslední kapitola se bude zabývat událostmi souvisejícími s ledním hokejem v letech 1960–1969. Mimo politická rozhodnutí, která ovlivnila účast na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1962 budou důležitou součástí i oslavy vítězství československých hokejistů v roce 1969, které přešly v otevřený odpor vůči Sovětskému svazu. Důraz v této části je nutné klást na materiály z archivu Ministerstva zahraničních věcí, archivu Národního muzea, archivu bezpečnostních složek a archivu České televize. Práce se opírá především o pečlivou konfrontaci archivních pramenů, novinových článků a výpovědí pamětníků. Doplňujícím pramenem jsou knihy a oficiální dobové dokumenty pocházející z let 1947–1969 a současně sekundární literatura zabývající se stejným nebo obdobným tématem.

Z archivních pramenů jsou pro práci klíčové zejména soudní spisy a osobní složky, uložené v Archivu bezpečnostních složek, materiály z archivu Ministerstva zahraničních věcí, kde jsou mimo jiné uloženy složky týkající se sportovní agendy, mezinárodních sportovních styků a šifrované zprávy. Další podklady se nacházejí v Národním archivu. Jedná se především o materiály úřední povahy týkající se Sokola, organizace tělovýchovy a osobní spisy některých hokejistů. Archiv Kanceláře prezidenta republiky vlastní bohatý materiál týkající se milostí a stížností lidu na poměry v československém ledním hokeji. Dokumenty o historii ledního hokeje je možné nalézt v Národním muzeu, kde je především starší období velmi dobře zpracováno v osobních fondech Josefa Vítka a Josefa Rösslera-Ořovského. Dále se zde nacházejí materiály z jednotlivých olympijských her a mistrovství, ponejvíce však jde o propagační materiály a výstřižky z novinových článků. Archiv České televize má ve své

videotéce řadu materiálů týkající se roku 1969, které ukazují veřejné mínění společnosti i hokejových reprezentantů.

V průběhu shromažďování materiálů jsem se snažila o kontaktování dalších archivních institucí, které by mohly předložit materiály týkající se ledního hokeje. Český svaz ledního hokeje u sebe nemá dokumenty, které by se tématem zabývaly, ale díky jejich spolupráci bylo možné získat kontakty na některé hokejisty, kteří jsou zapsáni v Síni slávy. Moskevský archiv, se kterým jsem se opětovně spojila, nebyl schopen předložit inventář k materiálům, o které jsem projevila zájem, a následně se mnou přestali komunikovat, z tohoto důvodu nebylo možné porovnat stanoviska československého Ministerstva zahraničních věcí a SSSR.

Řada materiálů pochází přímo od pamětníků, jak z rozhovorů, tak z jejich rodinných archivů. V práci je využito celkem dvanáct rozhovorů s osobami, které významně ovlivnili československý lední hokej. Jedná se o bývalého hráče Františka Vacovského, Augustina Bubníka, Karla Guta, Vladimíra Zábrodského, Josefa Augustu, Ludka Bukače a Václava Lence. Z důvodu úmrtí některých hokejistů bylo možné hovořit pouze s jejich rodinami. I tyto rozhovory byly velmi přínosné, protože osobní archivy, které si rodiny vedly, byly bohaté na novinové články a materiály úřední povahy. Navíc rozhovory s manželkami hokejistů přinesly jiný náhled na celkovou situaci. Šlo o pozůstalé po Antonínu Španingerovi, Zlatku Červeném a Miroslavu Slámovi. Jiří Macků a Tomáš Kučera sice nejsou hráči ani příbuzní ledních hokejistů, ale jedná se o odborníky na lední hokej, a proto byly rozhovory s nimi velmi obohacující. Kratší rozmluvu jsem vedla i s panem profesorem Eduardem Kubů, který se účastnil oslav po zápase československého národního hokejového týmu nad sovětskou sbornou odehraného na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969.

Dále jsem se přes svaz ledního hokeje pokusila spojit s Rudolfem Baťou, Josefem Černým, Bronislavem Dandou, Richardem Fardou, Jozefem Golonkou, Janem Havlem, Jiřím Holečkem, Jaroslavem a Jiřím Holíkovými, Josefem Horešovským, Janem Klapačem, Jiřím Kochtou, Josefem Mikolášem, Stanislavem Neveselým, Františkem Pospíšilem, Rudolfem Potschem, Františkem Ševčíkem, Ladislavem Šmídem, Janem Suchým, Vlastimilem Bubníkem a

Františkem Vaňkem, bohužel jsem se s nimi pro jejich zdravotní stav nebo časovou vytíženost nemohla setkat. Další rozhovor jsem se pokusila sjednat s Ladislavem Lhotou a Jiřinou Bohdalovou, bohužel však neměli zájem.

Práce bude založena také na dobových novinových člancích pocházejících především z Rudého práva a Ruchu. Pro některá období jsou klíčová i další periodika jako například Lidové noviny, Sydney Morning Herald a další.

Sekundární literatura, která se tématikou zabývá, není příliš bohatá, ale nelze opomenout důležitost Miloslava Jenšíka a Jiřího Macků, protože hovořili s řadou dnes již nežijících sportovních hráčů a činovníků. Jinak se však jedná o práce žurnalistů nikoli historiků, což se na jejich knihách, zejména v oblasti zdrojů, velmi projevuje.

2. Sport ve společenských vědách

Teorie sportu je již dlouhou dobu důležitým odvětvím. Její komplikovanost nutí přesně rozlišovat jednotlivé pojmy. V rámci diplomové práce je potřeba vymezit sociologii a psychologii sportu. Psychologie sportu se zabývá chováním z hlediska vlastností a procesů uvnitř jednotlivců. Mezi tyto vlastnosti patří například motivace, sebedůvěra a sebeúcta. V případě, že je ovlivněn jedinec, zkoumá i mezilidskou dynamiku, do které je zahrnuta komunikace, sociální vlivy a vedení. Hlavní otázky výzkumů psychologie sportu jsou po motivaci sportovců, která souvisí s osobními rysy a fyzickými dispozicemi.¹ Oproti tomu sociologie sportu studuje vztahy z hlediska sociálních kontextů, ve kterých lidé žijí. Klade otázky týkající se působení mezilidských vztahů na společenské uspořádání, a na vývoj sociálního života.²

Sociolog Robert King Merton, který se zabýval teorií sociálních struktur a anomíí společnosti, vysvětloval proces oslabování institucionálních předpisů, které vedou k anomii, na sportovních kláních.³ „*Je-li například v soutěživých sportech zbaven cíl, kterým je vítězství, institucionální stafáže a chápe-li se úspěch spíše jako vítězství ve hře než jako vítězství podle pravidel hry, implicitně se tím vypisuje odměna za užívání nelegitimních, nicméně prakticky účinných prostředků.*“⁴ Stejně anomické chování je zřetelné i ve společnosti, což využila sociologie sportu k potvrzení myšlenky, že sport je zrcadlem společnosti a pomáhá tedy k porozumění, proč vznikají různé události. Podle této teorie se sociologie sportu zabývá společností prostřednictvím sportu.⁵

Sociologii sportu jde především o „*Kritickou analýzu role, funkce a významu sportu v životě lidí a společnosti; popis a vysvětlení vzniku a existence sportu v různých obdobích a v různých společnostech; posuzování procesu socializace ve sportu a skrze moderní sport; zkoumání dominantních hodnot a norem, okrajových a nových kultur a subkultur ve sportu; zjišťování, jak*

¹ COAKLEY, J.. Sport in Society: Issues and Controversies. McGraw-Hill Ryerson, 2003, str. 12.

² Tamtéž, str. 12-13.

³ MERTON, R., K. Studie ze sociologické teorie. Praha: SLON, 2000.

⁴ Tamtéž, str. 138-139.

⁵ NIXON, H., FREY, J.. Sociology of sport. Belmont: Wadsworth, 1996, str. 3.

uplatňování moci a stratifikovaná podstata společností vytváří omezení a příležitosti pro zapojení lidí do sportu a pro realizaci role sportovce, funkcionáře, diváka, zaměstnance či spotřebitele; sledování jak sport reaguje na sociální změny v širší společnosti; snahu přispět k poznatkové bázi obecné sociologie; přispět k tvorbě přístupů, které usilují o to, aby globální sport byl méně devastující z hlediska života, tak z hlediska využívání přírodních zdrojů.“⁶

První oficiální dílo sociologie sportu vzniklo až v roce 1922,⁷ ale výzkumným tématem byla již dříve. Podle nejstarších průzkumů byl sport buď produktem městské průmyslové civilizace, která jím reagovala na přetvoření člověka ve stroj, nebo byla přenesena z aristokratické kultury na běžné obyvatelstvo.⁸ Počátky sociologie sportu jsou řazeny do 60. a 70. let 20. století. Její institucionalizace je spojena s významnými sociology různých států Evropy.⁹ Joffre Dumazedier, Günther Lüschen, Peter Chisholm McIntosh, Alexandr Dmitrijevič Nowikow a Andrzej Wohl, to jsou sociologové, kteří byli v roce 1964 u zrodu Mezinárodního výboru pro sociologii sportu (dále jako ICSS).¹⁰ Kromě něho vznikla i řada asociací, jako například Severoamerická asociace sociologie sportu (dále jako NASSS),¹¹ Institut pro sociologii sportu (dále jako ISS),¹² Organizace sociologie sportu v Japonsku (dále jako JSSS),¹³ Evropská asociace pro sociologii sportu (dále jako EASS)¹⁴ nebo Společnost sociologie sportu pro francouzsky mluvené oblasti (dále jako SSSLF).¹⁵

---

⁶ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 256-257.

⁷ RISSE, H. Soziologie des Sports. Münster: Atalas, 1922.

⁸ LINHART, J. Soudobá buržoazní sociologie sportu. IN: Sociologický časopis, 1984, ročník 20, číslo 2, str. 156-173.

⁹ Byla zde spolupráce mezi východem a západem a proto nechyběli zástupci z Francie, Německé demokratické republiky, Velké Británie ani Sovětského svazu, Polska a Maďarska.

¹⁰ International Committee for the Sociology of Sport.

¹¹ Založená v roce 1978, The North American Society for the Sociology of Sport.

¹² Založeno v roce 1979, Institut für Sportsoziologie.

¹³ Založená v roce 1991, The Japan Society of Sport Sociology.

¹⁴ Založená v roce 2001, European Association for Sociology of Sport.

¹⁵ Založená v roce 2001 Société de Sociologie du Sport de Langue Française. LINHART, J. Soudobá buržoazní sociologie sportu. IN: Sociologický časopis, 1984, ročník 20, číslo 2, str. 156-173.

2.1. Metodologické přístupy

Sociologie sportu je řazena do společenských věd a s tím přichází i různé metodologické přístupy. Nejvíce se z paradigmatických směrů sociologické teorie 20. století sportem jako sociálním fenoménem zabýval funkcionalismus, symbolický interakcionismus, marxismus a feminismus.¹⁶ Tyto myšlenkové proudy se navzájem ovlivňují a prolínají, čímž vytvářejí směry nové. Strukturální funkcionalismus je vlivný sociologický směr, který na společnost nahlíží jako na celek, který je složen z prvků. Tyto prvky jsou ve vzájemných vztazích a plní určité funkce. Všechny společnosti se snaží o rovnováhu, které mohou dosáhnout tím, že budou jednotlivé části plnit své funkce a podřídí se hodnotovému systému celku. Ve společnosti má svou neodmyslitelnou úlohu rodina, náboženství, politika atd.¹⁷

Ve funkcionalismu je sport institucí, která dokáže zprostředkovat žádoucí hodnoty společnosti a sportovní pravidla, která společnost přijímá, jsou odrazem jí samé. Sport je funkcionalisty brán pozitivně i z toho důvodu, že přispívá k učení sociálních rolí jedinců a směřování k nějakému cíli.¹⁸ Z organizace tělesné výchovy a sportu v Československu v letech 1948–1969 je jasně patrné, že zde byly snahy ovlivnit pomocí sportu výchovu všech věkových kategorií, protože proklamace věrnosti spočívala mimo jiné i v masových sportovních akcích, během kterých probíhala politická osvěta. Strukturální funkcionalismus se právě institucionálním ovlivňováním společnosti zabýval a jedná se o možný způsob nahlížení na tuto problematiku.

O symbolickém interakcionismu se sociologický slovník zmiňuje, jako o směru, který navazoval na interakcionismus¹⁹ a zdůrazňoval symbolické

---

¹⁶ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 245-273.

¹⁷ Linhart, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maříková, H. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, str. 328-330.

¹⁸ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 245-273.

zprostředkování.²⁰ Navíc předpokládá, že lidé jednají podle symbolického významu věcí, který vzniká v procesu interakce s dalšími lidmi. Předchůdcem této teorie byl Charles Horton Cooley, který vytvořil teorii o pojetí osobnosti jako zrcadlového já, které vnímá okolní svět dle hodnocení sebe sama.²¹ Na něho se svou prací navázal George Herbert Mead, který rozdělil jednání člověka na dvě složky: „I“ a „Me“, přičemž „I“ představuje spontánní a impulzivní chování a „Me“ je sociální Já, které je ovlivněno tím, jaké chování je od jedince očekáváno.²²

V kontextu kinantropologických studií vznikla řada děl, která se odvolává na symbolický interakcionismus. Mezi hlavní představitele patří Gary Alan Fine, který své práce zaměřil na sportovní skupiny, kde jsou symboly používány na více úrovních nebo Diana Samdahl, která se zabývá problematikými oblastmi sportu a volného času.²³ Symbolické jednání lze ve sportu spatřovat například během mezinárodních utkání, kdy ve společensky vypjatém období mohou sportovci

---

¹⁹ Interakcionismus je sociologicko-filozofický směr, který se zabýval společenským děním, které ovlivňuje chování jedinců a skupin během sociální interakce. Za zakladatele jsou považováni utilitaristé v čele s Johnem Lockem, Davidem Humem a Adamem Smithem. Linhart, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maříková, H. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, str. 441-442.

²⁰ Tamtéž, str. 443.

²¹ MASLOWSKI, N.; ŠUBRT, J. Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám. Praha: Karolinum Press, 2015, str. 262.

²² HORVÁTH, M. Herbert Blumer: Symbolický interakcionismus – teoretické a metodologické vymezení. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie II. Teorie sociálního jednání a sociální struktury. Praha: Karolinum Press, 2008, str. 41.

²³ HENDL, J. Symbolický interakcionismus a kvalitativní výzkum. IN: HOŠEK, V.; KOVÁŘ, R. Aktuální otázky kinantropologie, sborník ze semináře sekce pedagogické kinantropologie Praha : Karlova Universita 1998, str. 30-34.

reprezentovat názory společnosti²⁴ nebo naopak využití úspěšného sportovce k propagaci státního zřízení.

Hlavním představitelem marxismu byl Karl Marx, který se však studiem sportu výslovně nezabýval. Až Paul Hoch, Jean-Marie Brohm a Bero Rigauer jej do marxových myšlenek importovali. Podle jmenovaných autorů je sport ovládán kapitalistickým principem výkonu. Sport podle této teorie řídí bohatí lidé, kterým však nejde jen o úspěch týmu, ale o získání lepších ekonomických podmínek. Vznik sportu souvisí s manufakturní a strojovou velkovýrobou, protože byl součástí stejných mechanismů.²⁵

Marxisticky ovlivnění autoři vytvořili základní funkce sportu. Z ideologického hlediska sport vychovává poslušné pracovníky, protože sportovci musí dodržovat pravidla a zastávat vymezenou pozici a roli. Ekonomická funkce sportu je spojena s houbou za ziskem ze strany hráčů a sponzorů. Jedná se o mašinérii konzumu, kterou jsou v dnešní době všichni obklopeni. Mezi kapitalistické prvky, které se promítají do společnosti, patří elitářství, agresivita, rasismus, nacionalismus a další.²⁶ Je zajímavé, na sportovních utkání socialistických států, pozorovat projevy agrese, kterou stejně jako marxisté považovali za projev kapitalismu. Marxistická teorie je důležitá pro pochopení systému organizace tělovýchovy a rozhodování sportovních funkcionářů v letech 1948–1969.

---

²⁴ Příkladem mohou být Letní olympijské hry v roce 1956, které se konaly necelý měsíc po vojenském zásahu SSSR v Maďarsku. Národní tým ve vodním pólu byl po celou dobu revoluce držen ve výcvikovém táboře a následně přepraven do Austrálie. Zápas se Sovětským svazem byl odehrán ve velkém vypjetí, jak ze strany fanoušků, kteří dávali najevo svou nelibost vůči sovětským reprezentantům, tak i obou proti sobě stojících národních týmů. Kvůli bezdůvodnému útoku Valentina Prokopova na maďarského hráče Ervina Zadora se tomuto zápasu začalo přezdívat Melbournská krvavá lázeň. Poslední minuta utkání nebyla nikdy dohrána z obavy nad možnými nepokoji. KEYS, B. The 1956 Melbourne Olympic Games and the Postwar Internation Order. IN: FINK, C. HADLER, F. 1956: European and Global Perspectives. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2006, str. 283-308.

²⁵ LINHART, J. Soudobá buržoazní sociologie sportu. IN: Sociologický časopis, 1984, ročník 20, číslo 2, str. 156-173.

²⁶ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 245-273.; COAKLEY, J. Handbook of Sports Studies. SAGE, 2000.

Podle sociologického slovníku je feminismus „...pojmenování ženského hnutí, vycházejícího z přesvědčení o nevýhodné situaci žen ve společnosti, respektive o jejich horším, ponižujícím postavení ve srovnání s muži, z potřeby revolty proti této situaci a víry v možnosti její změny. Obecným cílem feminismu je, aby žena byla pojímána jako individualita se svými vlastními právy.“²⁷ Ve většině společností má převahu myšlenka, že mužské pohlaví je úspěšnější v činnostech vyžadující sílu, fyzické schopnosti a emocionální kontrolu. Důkazem využívání genderového rozlišení ve sportu může být všeobecně uznávané tvrzení, že sport a především kontaktní sport udělá z chlapce muže. V případě, že se takovému sportu věnuje opačné pohlaví je označováno za neženské nebo nepřirozené.²⁸

Obecně je ve feministickém přístupu k sociologii sportu: „...kritizován sexismus, kdy ženy by neměly být podhodnocovány ani z hlediska účasti ve sportu, společenského a ekonomického ocenění a prezentace jejich sportovních výkonů, ani při podílení se na aktivitách spojených s mocí, jako je koučování a zaujímání řídicích pozic ve sportu.“²⁹

Feministické teorie nejsou v přístupu jednotné. Proto jsou dále děleny na liberální a radikální směry. Liberální feminismus je uplatňován nejvíce v severní Americe, Velké Británii a Evropě. Hlavní myšlenkou tohoto směru je, že obě pohlaví jsou si více podobná než rozdílná a pouze společnost vytvořila bariéry, které určily jejich začlenění do světa. Liberální feministické hnutí podporuje rovné příležitosti, práva a hodnocení pro muže a ženy ve sportu i v běžném životě. Oproti tomu radikální feministické hnutí zastává názor, že muži a ženy jsou v zásadě jiní. Problémem společnosti je patriarchální zřízení, které selhalo, a proto je nutné vytvořit nový náhled na svět, který by se inspiroval ženou. I ve sportu je

---

²⁷ Linhart, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maňková, H. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, str. 308.

²⁸ COAKLEY, J. Sport in Society: Issues and Controversies. McGraw-Hill Ryerson, 2003, str. 19.

²⁹ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 266.

podle této teorie nutné rozbít současný náhled na sport a zasadit se o jeho reorganizaci.³⁰

I přesto, že je lední hokej vnímán jako mužský sport, má ženský hokej v českém prostředí poměrně dlouhou historii. Je doloženo, že k odehrání prvního ženského neorganizovaného zápasu na území Čech v bandy hokeji došlo již v roce 1905 a o dva roky později byl založen Dámský hokejový tým. Ženský národní hokejový tým v letech 1945–1969 na území Československa neexistoval a proto se tímto tématem nelze v práci dále zabývat.³¹

Sport se vyvíjí i v souvislosti se sociálně-kulturním vývojem společnosti. Sekularizace se stala jednou z vlastností sportu. Oproti předchozím obdobím již nejsou závody a zápasy konány z náboženských, či mystických důvodů. Primárně jde o rozptýlení a zábavu. Myšlenky rovnostářství přinesly do sportu rovný přístup všem soutěžícím bez ohledu na rasu, původ, či sociální zázemí. Jednotná pravidla a principy využití sportovního náčiní během sportovních klání jsou spojeny s racionalizací sportu. Přináší však sebou i byrokratizaci. Od konce 19. a po celé 20. století vznikala řada sportovních organizací, jak na lokální tak i mezinárodní úrovni, které měly za úkol kontrolovat chování sportovců a organizaci sportovních klání.³²

V českém prostředí nemá sociologie sportu téměř žádnou základnu. Dle Ireny Slepíčkové byl do 80. let 20. století hlavní příčinou nedostatek sociologů, kteří by se zabývali sportem. Sportovně laděné práce byly doménou odborníků z oblasti sportu, kteří nevyužívali teoretické přístupy. Od poloviny 80. let se však snaha začlenit sociologii sportu do prací zvýšila. Mezi hlavní autory patří Vladimír Čechák, Jiří Linhart, Aleš Sekot a Irena Slepíčková.³³

---

³⁰ BIRRELL, S. Feminist Theories for Sport. IN: COAKLEY, J., DUNNING, E. Handbook of Sports Studies. SAGE, 2000, str. 65.

³¹ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 9.

³² SEKOT, A. Sociologie sportu: aktuální problémy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013.

³³ SLEPIČKOVÁ, I. Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu. IN: ŠUBRT, J. a kol. Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace. Praha: Karolinum Press, 2014, str. 269-270.

2.2. Sport a politika

Sport se stal významnou politickou záležitostí, která reprezentuje přátelské a nepřátelské vztahy mezi městy, regiony, státy, národnostmi nebo například ideologickým smýšlením. Mnohokrát řada států nebo významných politicky činných osob využila sport k propagaci „své myšlenky“.³⁴ Ze starověku je toho příkladem pořádání řeckých her, které sblížovaly znepřátelené národy. Během nejslavnějších, olympijských her, které se konaly od roku 776 př. n. l. jednou za čtyři roky v srpnu nebo v září, ale i dalších všeřeckých her,³⁵ byl mezi řeckými městskými státy striktně dodržován mír.³⁶

Ve středověku měl sport jiný význam. Rytířské turnaje vyhlašované panovníky, nejvyšší šlechtou nebo korouhevními pány byly pořádány u významných příležitostí³⁷ a měly za úkol ukázat moc a sílu pořádajícího. Prostý lid se zabýval řadou sportovních aktivit, ale asi nejvýznamnějším sportem, kterým společnost řešila své spory, byl soule.³⁸ Jednalo se o obdobu dnešního fotbalu, v některých mutacích dokonce hokeje, který nebyl omezen počtem hráčů, díky čemuž docházelo ke zraněním. Nejčastěji se hrálo o meze mezi vesnicemi.³⁹

Ve dvacátém století lze vztah politiky a sportu sledovat na nedemokratických režimech, které ho využívaly k propagaci svých myšlenek. Jednou z nejnámějších se stala XI. olympiáda v roce 1936 v Berlíně, kterou zdokumentovala Berta Helene Amalie Riefenstahlová. Pořadatelské Německo zde propagovalo nacistické myšlenky a snažilo se sportovní cestou dokázat nadvládu árijské rasy. Hrdinou se však nakonec, se čtyřmi medailemi, stal Američan tmavé pleti Jesse Owens. Celkově se černochoům z USA podařilo vybojovat jedenáct zlatých medailí, čímž částečně zničili německé snahy propagovat arijskou rasu.

---

³⁴ KILL, J. „Peace through sport?“. Sport, Internationalism and the british working class in the inter-war years. IN: Canadian Journal of History of Sport; May 94, Vol. 25 Issue 1, str. 62-76.

³⁵ Pýthijské hry (v Delfách), Isthmické hry (v korintském Isthmu), Nemejské hry (v Nemeji).

³⁶ SVOBODA, L. Encyklopedie antiky. Praha: Academia, 1973, str. 247-248.

³⁷ Svatby, narození královských potomků, korunovace králů atd.

³⁸ Znám především v Anglii, Francii, Itálii.

³⁹ VERDON, J. Volný čas ve středověku. Praha: Vyšehrad, 2003, str. 135-156. TESAR, F. Sport jako náhražka války? IN: Mezinárodní politika. Ročník 28, číslo 8., 2004, str. 7.

První místo v počtu medailí si však nacistické Německo vzít nenechalo, a alespoň tím ukazovalo sílu a nadřazenost „nadlidí“.⁴⁰

Vzhledem k nevraživosti mezi východem a západem během studené války, která nezůstala jen na poli politickém, ale zasahovala i do každodenního života lidí, je možné vykreslit spory i ve sportu. Jasným příkladem je zápis ve Zdůvodnění plánu mezinárodních styků v oboru sportu z roku 1952, kde se Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport vyjadřoval k první účasti Sovětského svazu na olympijských hrách: „*Olympiáda bude bojem dvou systémů na poli sportu a je třeba se jí zúčastnit a dokázat převahu socialistického systému.*“⁴¹ Některé politické události se však řešili bojkotem, což dosvědčují neúčasti na olympijských hrách a mezinárodních mistrovství, kterých bylo v tomto období velmi mnoho. Příkladem jsou Letní olympijské hry pořádané v Moskvě v roce 1980, kterých se z důvodu invaze SSSR do Afghánistánu nezúčastnilo USA, Japonsko, Kanada a dalších 62 států a následují XXIII. olympijské hry v roce 1984 v Los Angeles, kterých se nezúčastnil téměř celý východní blok⁴² z důvodu nedostatečného zabezpečení sportovců, avšak ve skutečnosti to byla odplata za předchozí olympiádu v Moskvě.

Vysokou úlohu sportu v politice si samozřejmě uvědomovaly i jednotlivé státy. Československo v roce 1952 vyslalo na Zimní olympijské hry do Osla větší počet reportérů, čímž se snažilo o snížení poslechu Rádia Svobodná Evropa, které vysílalo živé vstupy ze Zimních olympijských her. „*Vyslání zpravodajů na tak důležitou světovou akci, jako jsou olympijské hry, má velký politický význam. Nejedná se jen o sportovní výkony, které bude sledovat celý svět, ale i o politické hodnocení her, kde se střetávají na sportovním poli dva rozdílné společenské systémy.*“⁴³

Samozřejmě snaha být nejlepší je jasně patrná i dnes, ale dříve byla podporovaná myšlenka výhry východu a nebo západu, kterou se snažil Sovětský

⁴⁰ Kolektiv autorů. Kronika olympijských her 1896-1996. Praha: Knižní klub, 1996.

⁴¹ Národní archiv, Fond: KSC-ÚV-AÚML 19/3, Archivní jednotka: 386, Zdůvodnění plánu mezinárodních styků v oboru sportu na rok 1952.

⁴² Až na Rumunsko a Jugoslávii.

⁴³ Národní archiv, Fond: KSC – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 386, Zimní olympijské hry – novináři a reportéři.

svaz propagovat. To vyplývá z archivního materiálu Ministerstva zahraničních věcí, kde se ve zprávě o „*Nedostacích v čs.-sovětských sportovních stycích*“ upozorňuje na nedostatečnou výchovu československých sportovců: „...ze strany trenérů a vedoucích funkcionářů, kteří často vedou naše sportovce k vítězství za každou cenu. Tyto tendence pěstují v našich lidech nacionalismus, což nepřispívá k našemu hlavnímu cíli - aby sport jako součást našich styků s SSSR pomáhal ještě více upevňovat čs.-sovětské přátelství.“⁴⁴

Důležitostí sportu v politice státu si bylo vědomo i Československo. Tělesná výchova měla za úkol vychovávat socialistického člověka, který může existovat jen v případě, že „...tělovýchovná hnutí získají širokou masovou základnu, zejména v dělnické třídě. Vysoká úroveň tělovýchovné práce se musí stát součástí politického, hospodářského a kulturního života našeho lidu.“⁴⁵

---

⁴⁴ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Teritoriální odbory – SSSR. Sportovní agenda 020/194, Zpráva: Nedostatky v čs. – sovětských sportovních stycích z roku 1958.

⁴⁵ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh nové organizace tělesné výchovy a sportu.

3. Opozice

Nejčastěji byla opozice vnímána v souvislosti s politicky činnými osobami, které dávaly najevo svůj nesouhlas s politikou státu. Pojem opozice je podle sociologického slovníku: „...v běžném významu oponující postoj, resp. skupina lidí, která takový postoj zastává vůči jiné, často dominantní skupině. Ve specifickém politologickém smyslu, opozice obvykle znamená pevně skloubenou skupinu lidí působící společně, schopnou představit se ve volbách, jako alternativní vláda s alternativní politikou.“⁴⁶ Důležité je jakým způsobem sociologický slovník specifikuje opozici v demokratické společnosti. „Jedním ze základních rysů vlády, která je obecně pokládána za demokratickou je respektování ustanovení o možnosti vytvoření opozice proti ní jako prozatímní držitelce výkonné moci. Nejen tedy, že taková vláda připouští, aby ji lid kritizoval, ale také připouští, aby členové opozice mohli publikovat své kritiky a útočit na ni, a tím přesvědčovat voliče, aby ji v budoucích volbách sesadili.“⁴⁷

Z jiného pohledu je možné na opozici nazírat v souvislosti se sportem. Domácí sportovní utkání se mnohokrát stala spouštěčem akcí směřovaných proti oficiální politice státu. Často zde zaznívala kritika organizace tělesné výchovy a společnost komentovala aktuální nedostatky související se společenskými problémy. Mezinárodní zápasy byly v mnoha ohledech výjimečné, protože i přes proklamované přátelství v rámci východního bloku, byly místem odporu a to jak ze strany fanoušků, tak i hráčů.

V dějinách východního bloku si řada teoretiků všimla politické opozice. V československých dějinách sportu je jasně patrné, že události, které dalekosáhle ovlivnily běžný život občana, byly často promítány do oslav vítězství sportovních utkání. Vzhledem k tomu, že lední hokej byl považován za jeden z nejdůležitějších sportů v Československu a měl širokou základnu fanoušků, odpor vůči komunistickému režimu či dokonce Sovětského svazu byl logicky v těchto kruzích reflektován. Nejvíce se v bádáném období odpor projevil po

---

⁴⁶ Linhart, J., Petrušek, M., Vodáková, A., Maříková, H. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, str. 721.

⁴⁷ Tamtéž.

vyhraném utkání nad sovětskou sbornou v roce 1969, kdy dávala společnost najevo nesouhlas s vpádem vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Výzkumem opozice v nedemokratických režimech se zabývalo velké množství zahraničních⁴⁸ i domácích⁴⁹ vědců.

Typologie zabývající se opozicí a odporem lze rozdělit dle prostředí, kde vznikaly. Text je členěn na mezinárodní a české a slovenské prostředí, protože právě tyto teorie se navzájem velmi liší.

3.1. Typologie opozice a odporu - Mezinárodní prostředí

Typologie opozice komunistického režimu je různorodá. Harold Gorgon Skilling ji rozdělil na čtyři skupiny: integrální, základní, frakční a specifickou. Integrální opozicí mínil ilegálně působící skupinu, která otevřeně či skrytě odmítala politický systém (v tomto případě komunistický režim). Skupina, která neodmítala politický systém jako takový, ale v některých klíčových myšlenkách se snažila nalézt alternativu, je dle Skillingova dělení základní opozicí. Elitní straničtí funkcionáři, kteří se pokoušeli získat moc pro sebe nebo pochybovali o správnosti postupu režimu, jsou zahrnuti ve frakční opozici. Specifickou opozicí je míněna loajální reprezentace, která vystupovala proti konkrétnímu postupu režimu. Často jednala v zájmu nějaké konkrétní skupiny, například právníků nebo ekonomů.⁵⁰

Další významný autor zabývající se typologií opozice byl Frederick C. Barghoorn, který klasifikoval tři základní formy opozice. Stejně jako Skilling popsal opozici faktickou, která měla být na úrovni vládnoucích elit, které se pokoušely o změnu. Další kategorií byla opozice sektorová, kterou zasadil do

---

⁴⁸ V 60. a na počátku 70. let se tématem zabýval Robert Alan Dahl, Ghita Ionescu, Isabel de Madariaga, Leonard Schapiro a Harold Gorgon Skilling. V 90. letech se opozici věnoval Karlheinz Neunreither nebo Jean Blondel. BRACK, N. WEINBLUM, S. „Political Opposition“: Towards a Renewed Research Agenda. IN: Interdisciplinary Political Studies, Vol. 1 No. 1, Červen 2011, str. 69-79.

⁴⁹ Z domácích vědců se opozicí zabýval Petr Blažek, Petr Hlaváček, Jan Holzer nebo Michal Kubát.

⁵⁰ SKILLING, H. Československo můj druhý domov: paměti Kanad'ana. Praha: Prostor, 2001, str. 251-252.

prostředí politizujících zájmových skupin, a poslední část tvořila opozice podvratná, která se snažila o celkovou změnu pořádků.⁵¹

Juan José Linz ve své typologii opozice v nedemokratických režimech rozlišuje čtyři základní typy. Semiopozice je legální opozicí, která sice není součástí vládnoucí elity, ale jde o skupinu, která vystupuje na veřejnosti (nejčastěji v náboženských nebo vzdělávacích institucích) a kritizuje konkrétní politická rozhodnutí. Pseudoopozicí je nazývána skupina osob, která vnitřně podrývá autoritu režimu zpochybňováním jejích základních hodnot. Z důvodu možných ztrát výhod a spoluúčasti na vládě není tato skupina příliš aktivní v prosazování svých myšlenek. Na pomezí zákona je alegální opozice, která se legální cestou snaží vystupovat proti podstatě režimu. Autor do této skupiny zahrnuje především studentské organizace a oficiální odbory. Z alegální opozice může vzniknout opozice ilegální, která stojí mimo zákon a je pronásledována za své radikální postoje.⁵²

Způsobem studia rezistence se zabýval Robert Fletcher, který jej označil za „...interdisciplinární výzkum, jenž se zaměřuje na utlačované, podřízené, subalterní či marginalizované jedince a skupiny, konkrétně na jejich potýkání s vykořisťováním a útlakem ze strany nadřazených, elitních či obecně dominantních společenských vrstev.“⁵³

S pojmem rezistence se váže řada nesrovnalostí a sporů u odborné veřejnosti. Jednou z nich se zabývala Lila Abu-Lughodová, která byla proti vytváření hrdinů z odpůrců režimu, protože tímto způsobem nejsou viditelné

⁵¹ BLAŽEK, P. Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu. Přehled koncepcí a limity bádání. IN: Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989. Praha: Dokořán, 2005, str. 11.; HLOUŠEK, V.; KOPEČEK, L. Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřítelé a perspektivy demokracie. Brno: Masarykova univerzita, 2003, str. 270-271.

⁵² HLAVÁČEK, P.; HOLZER, J.. Opozice v nedemokratických režimech. Vstupní poznámky k možnostem a limitům stávající teorie. IN: Středoevropské politické studie. Ročník X, Číslo 1, str. 1-16.

⁵³ SOMMER, V. Cesta ze slepé uličky „třetího odboje“ Koncepty rezistence a studium socialistických diktatur v Československu. IN: Soudobé dějiny XIX/1, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012, str. 18.

společenské interakce ve struktuře moci a není tedy možné hlubšího poznání mocenských vztahů.⁵⁴

3.2. Typologie opozice a odporu - České a Slovenské prostředí

První diskuse mezi politology o účelu opozice v komunistickém režimu je v Československu logicky datována k roku 1968. V rámci této ideologicky ovlivněné diskuse postavil proti sobě Michal Lakatoš opozici funkční a disfunkční. Funkční opozicí mínil takovou, která funguje uvnitř politického systému a respektuje vedoucí úlohu KSČ. Škodlivá je jen disfunkční opozice, která se pohybuje mimo politický systém.⁵⁵

Cílem českých a slovenských historiků nebylo rozčlenit opozici na různé typy dle funkce, ale pracovali spíše s chronologickým dělením. Na tři fáze rozděluje komunistický odboj Václav Veber. Za první fázi považuje 50. léta, kdy byla opozice vůči komunistickému režimu a zároveň i perzekuce nejsilnější. Druhá fáze je časově vymezena šedesátými léty. Poslední období spadá do 70. a 80. let.⁵⁶ Podle Petra Blažka byli odpůrci režimu od února 1948 do počátku šedesátých let nazýváni třetím odbojem. Za druhou etapu považuje období od poloviny 60. let do roku 1989.⁵⁷

Vzhledem ke sporům, které okolo pojmu třetí odboj vznikly, je nutné uvést dva způsoby interpretace. Jedna z možností, jak třetí odboj pojímat, je uvedena v zákoně č. 262/2011 Sb. o účastnících odboje a odporu proti komunismu.⁵⁸

⁵⁴ Tamtéž, str. 9-36.

⁵⁵ BLAŽEK, P. Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu. Přehled koncepcí a limity bádání. IN: Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968–1989. Praha: Dokořán, 2005, str. 310.

⁵⁶ VEBER, V. BUREŠ, J. Třetí odboj: kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, str. 18.

⁵⁷ BLAŽEK, P. Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu. Přehled koncepcí a limity bádání. IN: Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968–1989. Praha: Dokořán, 2005, str. 17.

⁵⁸ Zákon nikde nezmiňuje pojem třetí odboj, ale na oficiálních stránkách Poslanecké sněmovny, v souvislosti se zákonem číslo 262/2011 Sb., byl pojem třetí odboj brán jako synonymum

V tomto případě není jako u Blažka vymezen časově, ale za účastníky třetího odboje jsou považovány osoby nebo skupiny, které od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 konaly „...ozbrojený nebo jiný srovnatelný boj vedený proti komunistickému režimu v Československu,“⁵⁹ a „...jiné statečné činy nebo statečné veřejné postoje na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu.“⁶⁰

Dále zákon blíže specifikuje, jaké formy odboj a odpor vůči komunismu měl: *“a) autorství petic nebo obdobných materiálů nebo veřejných vyjádření zaměřených přímo či nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu nebo zabezpečování jejich tisku nebo rozšiřování, b) organizaci veřejných vystoupení proti komunistickému režimu, vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu, nebo c) vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti v zahraničí zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu.”*⁶¹

Vítězslav Sommer ve svém článku *Cesta ze slepé uličky „třetího odboje“*, uveřejněném v roce 2012, uvedl několik polemik o třetím odboji. Jeho výtkou byla nedostatečná metodologická zakotvenost výzkumu, nereflexivní mezinarodních vědců a snahy historiků hledat aktivní bojovníky proti komunismu a jejich činnost heroizovat, čímž mohou vzniknout černobílé dějiny rozdělující společnost na dva tábory. Navíc v případě zaměření se na rezistenci hrozí nereflexivní sociální reality aktérů. Za cíl bádání v oblasti rezistence označil *„...situování projevů odporu, nesouhlasu či odstupu do širokého spektra odpovědí*

---

pro účastníka odboje a odporu proti komunismu (záznam ze zasedání Poslanecké sněmovny dne 9. května 2013. Dostupné online na: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/053schuz/s053062.htm>)

⁵⁹ Sbírnka zákonu České republiky. Zákon č. 262/2011 Sb. o účastnících odboje a odporu proti komunismu.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž.

*obyvatelstva na výzvy komunismu.*⁶² Zároveň je nutné oprostít se od morálních soudů jednotlivých činů a chování.⁶³

---

⁶² SOMMER, V. Cesta ze slepé uličky „třetího odboje“ Koncepty rezistence a studium socialistických diktatur v Československu. IN: Soudobé dějiny XIX/1, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012, str. 35.

⁶³ Tamtéž.

4. Organizace tělovýchovy a sportu v Československu

Již v roce 1926, usnesením Rudého kongresu sportovní internacionály, vznikla Federace proletářské tělovýchovy (dále jako FPT), která organizovala sport a tělovýchovu v Československu až do roku 1938. Avšak v souvislosti s Mnichovskou dohodou byla na území Československa zakázána. I přes zákaz působila během 2. světové války v pozici odbojové organizace. V poválečném uspořádání Československa již nebylo pro FPT místo. Hlavní snahou komunistické strany bylo organizovat všechny složky tělovýchovy. Proti tomu se stavěly nekomunistické politické strany,⁶⁴ které vytvořily návrh vlastního systému sportovní organizace nazývaného federativní princip. Ten byl založen na „...sjednocení více subjektů, zastřešených společným řídicím orgánem.“⁶⁵

Princip nekomunistických stran vybrán nebyl a díky tomu mohl v květnu 1945 vzniknout Ústřední národní tělovýchovný výbor (dále jako ÚNTV), který měl dopomoci k jednotné tělovýchově.⁶⁶ Pod správou ÚNTV byl jak tělovýchovný majetek, tak i organizace sportu v Československu. Jeho vznik svým podpisem stvrdili zástupci České obce sokolské (dále jako ČOS), Svazu dělnických tělovýchovných jednot (dále jako DTJ), FPT, Junáka a Československého všesportovního výboru. Avšak již v následujícím roce, konkrétně 16. 11. 1946, bylo ÚNTV v podstatě nahrazeno Československým tělovýchovným svazem (dále jako ČSTS), v jehož čele byl starosta ČOS.⁶⁷

S únorem 1948 přišla i změna v tělovýchově a sportu. „*Předsednictvo Ústředního AV NF [Akční výbory Národní fronty, poznámka autora]* vydalo 28. 2.

⁶⁴ Politické strany podporující federativní přístup: Demokratická strana, Lidová strana, Národně socialistická strana a Sociálně demokratická strana. Postupně se k nim přidávaly i tělovýchovné organizace: Junák, Česká obec sokolská, Klub českých turistů, Klub slovenských turistů a další. GREXA, J. STRACHOVÁ, M. Dějiny sportu. Přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu. Brno: Masarykova univerzita, 2011, str. 178.

⁶⁵ Tamtéž, str. 177.

⁶⁶ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh nové organizace tělesné výchovy a sportu.; GREXA, J. STRACHOVÁ, M. Dějiny sportu. Přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu. Brno: Masarykova univerzita, 2011, str. 177.

⁶⁷ GREXA, J. STRACHOVÁ, M. Dějiny sportu. Přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu. Brno: Masarykova univerzita, 2011, str. 177-179.

*1948 prohlášení o organickém sjednocení na bázi obrození Sokola, do kterého vstupují všechny tělovýchovné, sportovní a turistické organizace.*⁶⁸

Léta 1948–1953 jsou poznamenána snahou propojit organizaci Sokol se státní správou. Příkladem mohou být kluby ledního hokeje, které byly v sezóně 1948–1949 začleněny do sokolských jednot a nuceny do svého názvu přidat označení Sokol nebo Závodní sokolská jednotka. Vznikly tím například kluby Sokol Prostějov, Sokol Pražský-LTC nebo Sokol Stadion České Budějovice. Jediným týmem státní ligy, který nenesl v názvu označení Sokol, byl Armádní tělovýchovný klub (dále jako ATK), který byl do nejvyšší soutěže zařazen v sezóně 1948–1949.⁶⁹ Československá armáda a ministerstvo národní obrany značně zasáhli do vývoje tělovýchovy vytvořením vlastních sportovních organizací, protože v rámci nich vznikaly nové týmy, které byly hned od počátku zařazeny do nejvyšších soutěží,⁷⁰ navíc na tom byly materiálně lépe než kluby ostatní.⁷¹

4.1. Zákon o státní péči o tělesnou výchovu a sport

V roce 1949 byl schválen zákon číslo 187/1949 Sb. o státní péči o tělesnou výchovu a sport, na základě něhož vznikl Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, který byl složen ze zástupců obce sokolské, celonárodních lidových organizací a vybraných pracovníků ze zdravotnictví, tělesné výchovy a sportu⁷² a Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport, v jehož čele byl člen vlády určený prezidentem Československa a měl na starost péči o rozvoj sportu. Návrh byl projednán a nadpoloviční většinou schválen 14. července 1949 na schůzi Národního shromáždění. V úvodu promluvil zpravodaj kulturního výboru Julius Dolanský, který zdůrazňoval důležitost péče o sport ze strany státu a správnost

---

⁶⁸ Tamtéž, str. 179.

⁶⁹ JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje: 1894–2000. Praha: Olympia, 2001, str. 413.

⁷⁰ Příkladem může být lední hokej. Na konci sezóny 1948–1949, kdy se do státní ligy dostal Armádní tělovýchovný klub, v sezóně 1952–1953 se součástí Skupiny A stal tým ozbrojených složek Tankista Praha a Skupiny B tým ministerstva vnitra Rudá hvězda Brno. Tamtéž, str. 412–417.

⁷¹ Rozhovor s Lud'kem Bukačem, dne 4. 4. 2015.

⁷² Sbíрка zákonů Československa, zákon č. 187/1949 Sb., o státní péči o tělesnou výchovu a sport, § 2.

ideálů sportovní organizace Sokol, která měla mít na starost dobrovolnou tělovýchovu.⁷³ Zákon blíže specifikoval úkoly tělesné výchovy a sportu v ČSR: „*Úkolem tělesné výchovy a sportu v lidové demokracii je udržovat a zlepšovat zdraví lidu, zvyšovat jeho tělesnou a brannou zdatnost a pracovní výkonnost a vychovávat k odhodlanosti a statečnosti při obraně vlasti a jejího lidově demokratického státního zřízení. Stát proto pečuje o rozvoj tělesné výchovy a sportu.*“⁷⁴ Následně došlo k reorganizaci, která vedla k převedení dobrovolné tělesné výchovy mládeže na školy, které řídily organizaci a mimo jiné i vznik a činnost sokolských školních družin,⁷⁵ které nově nebyly pod správou Sokola, ale jednotlivých škol.⁷⁶ S touto změnou počítal i nový návrh organizace tělesné výchovy a sportu, protože si od ní sliboval nárůstu členů a fungování dle socialistického modelu.

Součástí nové organizace tělesné výchovy a sportu pod SÚTVS byla i personální obměna Olympijského výboru a vytvoření mezinárodní komise při ČOS, jejímiž hlavními úkoly bylo: „*Vyhledávat delegáty na mezinárodní kongresy, Připravovat návrhy pro mezinárodní zájezdy sportovců, Koordinovat mezinárodní činnost, Připravovat termínový kalendář sportovních styků pro rok 1952 a Spojení se zahraničními Sokoly.*“⁷⁷

V archivních materiálech je uvedena kritika ÚNTV, kterému se nepodařilo zcela ovládnout sport a tělovýchovu. Podle Návrhu nové organizace tělesné výchovy a sportu z roku 1952, to způsobily „*Buržoasní živly v Sokole a v některých sportovních svazech, opírající se o konservativní a maloměšťácké*

---

⁷³ Národní shromáždění republiky Československé 1948-1954. Stenoprotokol z 34. schůze. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/034schuz/index.htm>, 2. 8. 2015.

⁷⁴ . Sbírka zákonů Československa, zákon č. 187/1949 Sb., o státní péči o tělesnou výchovu a sport, § 1.

⁷⁵ K 31. prosinci 1951 jich bylo na školách: 1. stupně celkem 734 (9%), 2. stupně 795 (40%) a 3. stupně 484 (80%). Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 388. Stav sokolských družin na školách ke dni 31. prosince 1951.

⁷⁶ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh nové organizace tělesné výchovy a sportu.

⁷⁷ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 387. Záznam z porady konané 18. 10. 1951 na SÚTVS.

členstvo.“⁷⁸ Navíc se podle zprávy měla buržoazie snažit o to „*aby vybudovala ze Sokola svůj nástroj, který chtěla ve vhodné době použít k boji proti lidové demokratickému zřízení. Jejich pokus byl rozbit únorovým vítězstvím dělnické třídy, která zmařila kontrarevoluční puč buržoasie.*“⁷⁹ Návrh kriticky hodnotil dosavadní práci se sportovci po stránce ideologické a politické. Nedostatečná politická školení zabránila vytvoření socialistické tělovýchovy a pomohla udržet nedostatky z let předcházejících. Zárodek všeho měl být v nízké kvalitě vyučujících na pedagogických fakultách, kteří nevykonávali vědeckou činnost a nepředávali budoucím pedagogům dostatečný teoretický základ, a také v práci se sportovci, kteří měli být pod soustavnou výchovnou prací ze strany trenérů a oddílů, protože reprezentační tréninková soustředění nemohla nahradit celoroční práci se sportovci. Návrh pamatoval i na chování sportovních fanoušků. Hlavním problémem bylo hrubé chování vůči spřáteleným zemím východního bloku.⁸⁰

4.2. Zákon o organizaci tělesné výchovy a sportu

Po řadě připomínek a úprav vznikl 12. prosince 1952 zákon číslo 71/1952 Sb. o organizaci tělesné výchovy a sportu. Hlavní kritikou předcházejícího období se staly spory mezi Sokolem a SÚTVS a chybějící nejvyšší orgán tělesné výchovy, který by dohlížel na celkovou organizaci sportu v Československu. Nový zákona měl naopak zajistit „*..jednotné státní řízení a kontrolu tělesné výchovy a sportu na všech vzpomenutých úsecích za účasti aktivních pracovníků našeho tělovýchovného hnutí.*“⁸¹ K jeho propagaci byly využity sdělovací prostředky, ve kterých sportovci a činovníci sportu ukazovali své kladné postoje k novému uspořádání.⁸²

⁷⁸ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh nové organizace tělesné výchovy a sportu.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh nové organizace tělesné výchovy a sportu.

⁸¹ Národní shromáždění republiky Československé 1948-1954. Stenoprotokol z 69. schůze. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/069schuz/index.htm>, 2. 8. 2015.

⁸² Rozhovory k nové tělovýchově pro Rudé právo učinil Jiří Skobla (přeborník ve vrhu koulí), Josef Růžička (zápas v těžké váze-stříbrná medaile na OH v Helsinkách), Slavomír Bartoň (hokejový reprezentant) a další. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Vydáno: 13. prosince 1952–22. prosince 1952, číslo 333-342, Ročník 33.

K úkolům sportu definovaným zákonem o státní péči o tělesnou výchovu a sport z roku 1949 přibyl jen boj za světový mír, ale větší změny nastaly v organizaci dobrovolné tělesné výchovy, kterou zákon z roku 1949 přenechával Československé obci sokolské,⁸³ ale nově: „*se provádí v tělovýchovných a sportovních organizacích, které se vytvářejí zejména při Revolučním odborovém hnutí, dále jako organizace státních pracovních záloh nebo obyvatelstva na vesnici (Sokol), a v příslušných organizačních útvarech ozbrojených sborů; provádí se též ve školách a v jiných vhodných složkách.*“⁸⁴ I organizace sportu nově připadla pracovištím a odborovým organizacím. V tabulce č. 1 jsou uvedeny nejpoužívanější názvy Dobrovolných sportovních organizací, které nesly označení dle odvětví podniku. Tyto názvy povinně převzaly civilní týmy všech soutěží včetně ledního hokeje. V tabulce č. 2 lze porovnat původní a nové názvy významných hokejových týmů v sezóně 1952-1953.

---

⁸³ Sbírnka zákonů Československa, zákon č. 187/1949 Sb., o státní péči o tělesnou výchovu a sport, § 6.

⁸⁴ Sbírnka zákonů Československa, zákon č. 71/1952 Sb., o organizaci tělesné výchovy a sportu, § 9.

Tabulka č. 1⁸⁵

Název Dobrovolné sportovní organizace	Zaměření podniku
Baník	Hornictví
Slovan	Zdravotní a sociální služby, peněžnictví a pojišťovnictví, tiskárenský a knihařský průmysl
Slavoj	Potravinářský průmysl, místní hospodářství
Ocel	Hutě, rudné doly
Dynamo	Energetika a spoje
Turbina	Těžké strojírenství
Spartak	Strojírenství
Chemik	Chemický průmysl
Stavař	Stavební průmysl
Lokomotiva	Doprava
Traktor	Zemědělské stroje
Tatran	Lesnictví, dřevoprůmysl, papírenský průmysl
Jiskra	Textilní a kožařský průmysl
Krystal	Sklářský a keramický průmysl

⁸⁵ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 389. Návrh usnesení předsednictva ÚV KSČ a vlády o opatřeních k rozvoji tělesné výchovy a sportu.; Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Čs. Usnesení strany a vlády o opatření k rozvoji tělesné výchovy a sportu ze dne 10. listopadu a 2. prosince 1952. Vydáno: 14. prosince 1952, číslo 334, Ročník 33, str. 5.

Rozvoj	Potravinářský průmysl, obchod
Zdravotník	Zdravotní a sociální služby
Předvoj, Slavia	Vědecké ústavy, školství, i pro studenty vysokých škol
Družba	Peněžnictví a pojišťovnictví, veřejná správa a justice, tiskárenský a knihařský průmysl, kulturní a umělecké služby

Tabulka č. 2⁸⁶

Původní název klubu	Nový název dle patronátního závodu
Sparta ČKD Sokolovo	Spartak Sokolovo
Hutě Chomutov	Baník Chomutov
Slavia Karlovy Vary	Dynamo Karlovy Vary
Škodovka Plzeň	Spartak Plzeň
GZ Královo Pole	Spartak Královo Pole
Slavia Pardubice	Dynamo Pardubice
Vítkovické železářny	Baník Vítkovice
Tatranské pily Poprad	Tatran Poprad

Mezi úpravy postavení tělesné výchovy a sportu spojené s rokem 1952 patřilo i převedení podniků vyrábějících sportovní náradí z působnosti Ministerstva lehkého průmyslu do resortu Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport, který: „...plánuje, řídí a kontroluje výrobu sportovního náradí a zařízení a provádí cenotvornou politiku z hlediska potřeb tělesné výchovy a sportu.“⁸⁷ Výroba tělovýchovných potřeb byla v národních podnicích a družstvech,⁸⁸ protože soukromý sektor v tomto odvětví v roce 1952 neexistoval.⁸⁹

⁸⁶ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Mistrovství republiky v hokeji. Vydáno: 6. ledna 1953, číslo 6, Ročník 33, sportovní rubrika.; Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Druhý den finálových bojů o přebor ČSR v hokeji. Vydáno: 7. února 1953, číslo 39, Ročník 33, sportovní rubrika.; JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje: 1894-2000. Praha: Olympia, 2001, str. 417- 418.

⁸⁷ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 388. Systém tělesné výchovy a sportu a náplň činnosti.

⁸⁸ Podniky, které vyráběly sportovní potřeby a byly pod správou SVTVS: Sport, n. p. (dřevěné tělovýchovné potřeby), Kovona, n. p., závod Kunratice (kovové náčiní), Gala, n. p. Šumperk (kožené a zíněné potřeby), Svit, n. p. Gottwaldov (sportovní obuv), různé národní podniky zabývající se textilní výrobou vyráběly i sportovní textil. Některé n. p. z oblasti lehkého průmyslu vyráběly sportovní komponenty. Start, který slučoval několik drobných výrobců a byl pod správou ČOS. Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 388. Hospodářské zajištění tělesné výchovy a sportu

⁸⁹ Tamtéž.

Významnou událostí, která ovlivnila budoucnost sportu, byla I. celostátní spartakiáda, konaná v Praze od 23. června do 5. července 1955. Oficiálně se jednalo o přehlídku československých socialistických tělovýchovných hnutí, která demonstrovala jednotu strany a lidu v podpoře oficiální ideologie k 10. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Reálně byla veřejností vnímána jako odkaz sokolských sletů.⁹⁰

4.3. Zákon o organizaci tělesné výchovy

Zákon číslo 71/1952 Sb. byl v roce 1956 nahrazen zákonem číslo 68/1956 Sb o organizaci tělesné výchovy. Došlo jím k úpravě řízení dobrovolné tělesné výchovy, která byla pod správou nově vzniklého Československého svazu tělesné výchovy (dále jako ČSTV). ČSTV se zároveň stal i „*představitelem celého tělovýchovného hnutí. Její vrcholné orgány zejména vytyčují jednotné zásady pro provádění veškeré tělesné výchovy, pečují o vědeckou a výzkumnou činnost v tělesné výchově, o výchovu tělovýchovných pracovníků a o jejich rozmístování, o mezinárodní sportovní styky a o plánovitou výstavbu a údržbu tělovýchovných zařízení a o jejich účelné využití.*“⁹¹ Mezi hlavní důvody změny patřila roztržičnost organizace tělesné výchovy do šesti center: „*ROH, Sokol, školy, pracovní zálohy, armáda a tělovýchovné složky ministerstva vnitra.*“⁹² zvýšení byrokratizace sportu, která souvisela i s hodnocením tělovýchovných jednot podle získaných odznaků zdatnosti a splněných úkolů, což vedlo k selekci členů, kteří plán plnit nemohli a snaha převést alespoň částečně finanční břemeno ze státu na sportovní organizace, které si na svou činnost měly přivydělávat kulturními akcemi.⁹³

Poslední vydaný zákon, který se zabýval organizací tělesné výchovy a sportu byl zákon č. 68/1956 Sb. K jeho zrušení došlo až zákonem č. 173/1990 Sb., který upravoval vztahy dobrovolných tělovýchovných organizací v České a

⁹⁰ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Soutěž SVTVS na společná vystoupení při I. celostátní spartakiádě, vydáno: 19. prosinec 1953, číslo 352, Ročník 33. sportovní rubrika. KVAČEK, R. a kol., Kronika Českých zemí. Praha: Fortuna, 2003, str. 770.

⁹¹ Sbírka zákonů Československa, zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy, § 3.

⁹² Národní shromáždění republiky Československé 1954-1960. Stenoprotokol z 15. schůze. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1954ns/stenprot/015schuz/index.htm>, 2. 8. 2015.

⁹³ Tamtéž.

Slovenské federativní republice.⁹⁴ Jedinou menší změnou bylo úsilí o navrácení legitimitnosti sportovním organizacím, které byly po roce 1948 zakázány. Tyto snahy jsou spojeny s 60. léty 20. století, kdy docházelo k částečnému uvolňování režimu a byly ukončeny srpnem 1968.⁹⁵

---

⁹⁴ Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky, zákon č. 173/1990 Sb., kterým se zrušuje zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy , a kterým se upravují některé další vztahy týkající se dobrovolných tělovýchovných organizací.

⁹⁵ KÖSSL, J.; ŠTUMBAUER, J.; WAIC, M.. Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury. Praha: Karolinum, 2004, str. 150.

5. Původ ledního hokeje

Kde přesně je základ ledního hokeje není přesně známo. Po celém světě je doloženo velké množství her a sportů, které využívaly klacky, tyče nebo jiná náčiní k posouvání míče nebo jakéhosi puku do vymezených branek či pouze na konec soupeřova hřiště. Brusle byly používány již před 2 000 lety, a proto je možné, že byly využívány k hokejové hře ještě dříve, než jsou první doklady.⁹⁶

Kolébkou evropského hokeje je nejspíš Řecko. V Národním muzeu v Athénách se nachází reliéf, z roku 480 př. n. l., na kterém jsou vyobrazeni muži se zahnutými holemi, kteří bojují o míček. Vyobrazení připomíná dnešní vhazování na buly. Tato hra se nazývala *kératizein* a rozšíření do Evropy bylo spojeno s řeckými a římskými osadami. Hra se dále vyvíjela s ohledem na přírodní podmínky a zvyky obyvatel a vzniklo velké množství odnoží.⁹⁷

I v Jižní Americe se hry s holí rozvíjely. Mořeplavec Alfons de Ovalle, který se v polovině 17. století dostal k chilskému pobřeží, o tom podal zprávu. Hře se říkalo *chueca* nebo *palin*, míč byl nejprve z kamene a později ze dřeva a hráči jej měli za úkol dopravit na druhou stranu hřiště, které bylo 240 metrů dlouhé a 25-30 metrů široké.⁹⁸

Oblast dnešního Montrealu byla osídlena indiánskými kmeny, které si dle dobových pramenů krátily volný čas alternativou ledního hokeje. Stejně jako dnes byl i původní sport provozován na ledě, ale pro neznalost bruslí mezi sebou týmy soupeřily v mokasínech. Postupně vznikla hra jménem *shinny*, která stála na pomezí bandy a ledního hokeje. Hra se na území Kanady stávala stále oblíbenější jak u původních obyvatel, tak i u přistěhovalců. Vybavení si hráči vyráběli sami. Místo hokejek používali zahnuté větve. V tomto období došlo k prvnímu pokusu o nahrazení míče jakýmsi pukem, který měl být z plechovky nebo dřeva.⁹⁹

⁹⁶ LEVINSON, D. CHRISTENSEN, K. II. Encyklopedia of world sport. Santa Barbara: ABC – CLIO, 1996, str. 424.

⁹⁷ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 10.

⁹⁸ Stručný popis této hry : http://www.futawillimapu.org/pub/El_Palitin.pdf, [2. 4. 2012.]

⁹⁹ LEVINSON, D. CHRISTENSEN, K. II. Encyklopedia of world sport. Santa Barbara: ABC – CLIO, 1996, str. 424., . <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/540900/shinty>, [17. 6. 2012]

O rozvoj novodobého ledního hokeje se zasloužily především sportovní kluby spojené s univerzitami a školami v Kanadě. První oficiální zápas se konal v Montrealu, 3. března 1875 a na konci 70. let 19. století zformuloval Henry Joseph, Richard Smith, W. F. Robertson a W. L. Murray sedm oficiálních hokejových pravidel.¹⁰⁰ Tato pravidla určila počáteční směr kanadského hokeje, avšak nebyla konečná a stále se upravoval jak počet hráčů, jejich rozestavení, tak i další záležitosti související s hrou. Lední hokej se z Kanady rozšířil nejdříve do USA, a poté i do dalších států včetně Rakouska-Uherska.¹⁰¹

5.1. Bandy hokej¹⁰²

Pro Evropu byl typickým zimním sportem bandy hokej. Jednalo se o dobu kanadského hokeje. Ponejvíce se hrál v zemích, kde byl dostatek přírodního ledu (Skandinávie, Rusko, Anglie). Obecně se jednalo se o hru na bruslích s hokejkou a míčkem nebo pukem pro dva týmy o jedenácti hráčích, která se odehrávala na ledovém kluzišti o velikosti fotbalového hřiště s podobnými pravidly jako fotbal. Hokejky byly čtyři stopy dlouhé se zahnutím do U a hráči je drželi v jedné ruce. Název bandy vznikl z germánského slova bandja, které znamenalo zahnutou tyč.¹⁰³

Každá oblast si vytvářela své úpravy v pravidlech, ale v roce 1904 byla ve Svatém Mořici vytvořena pravidla mezinárodní. Hřiště mohlo mít maximálně 91,44 x 182,88 m, míč byl o průměru 6-7 cm a jeho váha se pohybovala od 100 do 142 g a hokejka nesměla být pobitá kovem. Každý zápas byl rozdělen na dvě 45 minutové hry s desetiminutovou přestávkou.¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ LEVINSON, D.; CHRISTENSEN, K. Encyclopedia of World Sport: From Ancient Times to the Present. Oxford: University Press, 1999, str. 168.; <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/51657/bandy>, [17. 6. 2012].

¹⁰¹ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 9-20.

¹⁰² GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 22. a SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 19.

¹⁰³ CREGO, R. Sports and Games of the 18th and 19th Centuries. Santa Barbara: Greenwood, 2003, str. 49-50.

¹⁰⁴ CREGO, R. Sports and Games of the 18th and 19th Centuries. Santa Barbara: Greenwood, 2003, str. 49-50.

Za průkopníka bandy hokeje na území Čech byl považován Josef Rössler Ořovský.¹⁰⁵ Nejen že přivezl do Čech vybavení na bandy hokej, ale přeložil i pravidla této hry. Nadšené obdivovatele si bandy hokej nenašel okamžitě, ale postupně se ujal a své fanoušky si získal.¹⁰⁶ V lednu 1901 bylo v Praze odehráno Mistrovství Čech v bandy hokeji. Nastoupila proti sobě pouze dvě mužstva Slávie a dva týmy z Bruslařského závodního klubu (dále jako BZK). Nejspíše i značná propagace bandy hokeje v periodikách zapříčinila, že se 1. ledna 1904 na Poháru Sportu a Her utkalo sedm mužstev. Pro nepřízeň počasí byly další dva následující ročníky přerušeny.¹⁰⁷

Postupně se hokejoví nadšenci začali přiklánět k jinému stylu hokeje než byl bandy. Josef Gruss¹⁰⁸ vyprávěl o kanadském hráči, který ukázal českým hokejistům, jak se hraje kanadský hokej: „*V prvních létech našeho bandy na ledě, bylo to tuším v zimě r. 1906–1907, hrával za PKC Ruch na Střeleckém ostrově jakýsi pan Anderson, původem Kanadčan. Byl to houslista a přijel do Čech za světovou kapacitou v houslové pedagogice profesorem Otakarem Ševčíkem. Víc než stupeň Kanadčanova houslového umění nás však zajímal jeho podivný styl při*

---

¹⁰⁵ Josef Rössler Ořovský se narodil 29. června 1869. Byl to muž, který se zasloužil o rozvoj mnoha sportů na území Čech. Do Čech přivezl lyže z Norska a obstaral v Paříži profesionální vybavení na bandy hokej. Byl propagátorem Olympijských her a dalo by se říci, že i zakladatelem zimních olympijských her. Byl to on, který v roce 1925 navrhl, aby byl týden sportu, který se konal v Chamonix v roce 1924 brán jako I. Zimní Olympijské hry. Zemřel 17. ledna 1933. SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 14-20.

¹⁰⁶ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 13., Karton č. 4. Signatura: 4b1.

¹⁰⁷ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969 str. 17-18.

¹⁰⁸ MUDr. Josef Gruss, narodil se 8. 7. 1874, byl předsedou Československé sportovní obce, přeložil fotbalová pravidla, v roce 1909 byl brankářem prvního hokejového mužstva v Chamonix a následně přeložil pravidla kanadského hokeje. V roce 1910 se účastnil mistrovství světa v šermu. Zemřel 28. 5. 1968. GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 129.

*hře bandy na ledě v utkání Ruchu s I. ČLTK. On totiž míč netloukl jako ti druzí, ale spíše ho po ledě holí jen šoupal.*¹⁰⁹

5.2. Kanadský hokej v Čechách a Československu 1908–1945

Pro správné fungování vnitrostátních i mezinárodních hokejových soutěží bylo zapotřebí vytvořit organizační strukturu. Emilu Procházkovi se v roce 1908 podařilo zapsat Čechy, jako samostatné území, do právě vznikající organizace Ligue Internationale de Hockey sur Glace (dále jako LIHG).¹¹⁰ Proti tomu protestovalo Rakousko-Uhersko, Německé císařství a pražští Němci, ale hlasováním byla pozice Čech v roce 1911 potvrzena. Český hokejový svaz vznikl i přes vleklé spory mezi zakladateli a organizačním výborem

Období před první světovou válkou bylo érou prvních krůčků českých hokejistů. Nečekaně slavili poměrně velké úspěchy i v zahraničí. Český svaz Hockeyový (dále jako ČSH) vyslal 21. ledna 1909 několik původních bandy hokejistů do francouzského Chamonix.¹¹¹ Zde měli bez jakýchkoli zkušeností sehrát několik zápasů v kanadském ledním hokeji. V týmu byli jen hráči, kteří si to mohli finančně dovolit, protože jim svaz dal pouze velmi malý příspěvek, který nepokryl ani cestu na turnaj. ČSH ještě nestihlo ušít oficiální reprezentační dresy, proto výprava hrála ve slávistických bílých svetrech s pěticípou červenou hvězdou. Pro Čechy se jednalo o první hokejový mezinárodní turnaj, během kterého se českým hokejistům nepodařilo vyhrát ani nad jediným týmem. I přesto se ve francouzském časopise Les Sports d'Hiver o českém týmu zmínili velmi pozitivně: *„České Mužstvo nás překvapilo rychlostí svých útočníků, výbornými přihrávkami, bojovností a dobrou kombinací. Jakmile toto mužstvo bude ovládat kanadskou hůl a naučí se lépe střílet, bude mezi nejlepšími.*“¹¹² To se také o několik let později stalo. Přesto že nevyhrál, získal tým nezbytné zkušenosti, které

¹⁰⁹ . SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 21.

¹¹⁰ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 24-31.

¹¹¹ Do Chamonix odjeli vlakem takzvaní hokejový mušketýři. Patřil mezi ně: Otakar Vindyš, Boleslav Hammer, Josef Gruss, Jan Fleischmann, Jaroslav Jarkovský, Jan Palouš a Ctibor Malý. GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 141.

využil po návratu do Čech, kde začal učit i ostatní hráče pravému kanadskému hokeji.¹¹³

První oficiální turnaj kanadského hokeje se na území Čech konala v Praze od 14. do 15. února 1909 na Letenské pláni. Oficiální název byl „*Mistrovství zemí Koruny české*“.¹¹⁴ Dále se Čechy v únoru 1911 zúčastnily Mistrovství Evropy v Berlíně, které se jim podařilo vyhrát. Popularizace kanadského ledního hokeje na úkor bandy hokeje, který zůstal v oblibě především na venkově a v menších městech v Čechách, mělo za následek, že počet hráčů i fanoušků tohoto sportu stále narůstal.¹¹⁵

V průběhu první světové války byla řada sportovců, a to nejen českých, odvedena na krvavá bojiště v Evropě. Po válce se postupně vraceli do vlasti. Prvního mezinárodního exhibičního hokejového turnaje se fanoušci i hráči dočkali až v roce 1920 a byl uspořádán v Antverpách. Zde nenastoupilo české družstvo, ale československý národní tým, který byl od roku 1918 pod správou Československého svazu hockeyového. Součástí svazu bylo po válce jen 25 týmů, které však byly zaměřeny jak na kanadský hokej, tak i na bandy či pozemní hokej. Až rok po turnaji v Antverpách (v roce 1921) se svaz rozdělil a kanadský lední hokej se dostal definitivně pod správu Československého svazu kanadského hokeje (dále jako ČSSKH).¹¹⁶

Československo zažádalo o organizaci Mistrovství Evropy v ledním hokeji na rok 1921, ale nakonec byla z důvodu nestálého počasí svěřena Švédsku. Až v roce 1925 se Praha měla stát organizátorem Mistrovství v ledním hokeji, ale kvůli nepříznivému počasí muselo být na poslední chvíli přesunuto na Štrbské Pleso a Starý Smokovec. Mistrovství Evropy na území Slovenska mělo velkou

---

¹¹² SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. *Kniha o Československém hokeji*. Praha: Olympia, 1969, str. 26.

¹¹³ Národní muzeum. *Archiv tělesné výchovy a sportu*. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 13., Karton č. 4, Signatura: 4b1.

¹¹⁴ GUT, K. PACINA, V. *Malá encyklopedie ledního hokeje*. Praha: Olympia, 1986, str. 292.

¹¹⁵ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. *Kniha o Československém hokeji*. Praha: Olympia, 1969, str. 31.

¹¹⁶ STRÁNSKÝ, J. ONDOUŠEK, K. *Historie československého a českého hokeje 1908–1999*. Praha: Vyšehrad. 1999, str. 8-9.

zásluhu na rozvoji hokeje pocelém Československu. Následujícímu rozmachu pomohla i dostavba prvního stadionu s umělým ledem na území Čech v roce 1931.¹¹⁷ Stadion byl otevřen zápasem pražského klubu Lawn tennis club Praha (dále jako LTC) a kanadského týmu Manitoba University 17. ledna 1931.¹¹⁸

Sezóna 1936–1937 se zapsala do historie ledního hokeje první ligovou soutěží Československa. Do tohoto turnaje se zapojilo osm týmů a titul získal LTC. Hokejisté, kteří patřili do tohoto mužstva, vstřelili celkem 64 gólů a obdrželi pouze 2 branky. Ve srovnání s Athletic club Sparta (dále jako AC Sparta), který se umístil na druhém místě s 29 vstřelenými a 7 obdrženými brankami, lze říci, že LTC byl jedinečný jak svými výkony, tak i hráči a trenéry. Zvyšující popularitu hokeje dosvědčuje následující ročník ligové soutěže, protože oproti předchozí sezóně nastoupilo o šest týmů více a celá soutěž se musela rozdělit na dvě skupiny.¹¹⁹

Ani oddělením Slovenska, vznikem Protektorátu Čechy a Morava a vypuknutím druhé světové války nedošlo k zrušení ligové soutěže. Probíhala však v pozmeněné podobě. Hokej se stával stále oblíbenějším sportem. V roce 1939 měl Český svaz ledního hockeye pod svou správou na 250 klubů a 5 000 hráčů. Tento počet se během dvou let zvýšil na 500 oficiálních klubů a přibližně 10 000 hráčů. Právě zde můžeme hledat základ pro dnešní snad celonárodní úspěch tohoto sportu.¹²⁰

---

¹¹⁷ Investorem výstavby byla firma Pražské vzorkové veletrhy (dále jako PVV). Během prvního utkání mezi LTC Praha a Manitoba University 17. 1. 1931 nebyl stadión zcela dokončen a kvůli finančním obtížím musela stavbu dokončit stavební firma ing. Keclíka. Stadión na Štvanici byl podruhé otevřen 6. 11. 1932 utkáním ČSR – Francie. V roce 1932, kdy byl stadión zcela dostavěn, měl kapacitu 10 000 diváků.

¹¹⁸ GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 65-68.

¹¹⁹ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 245.

¹²⁰ STRÁNSKÝ, J. ONDOUŠEK, K. Historie československého a českého hokeje 1908–1999. Praha: Vyšehrad. 1999, str. 15.

6. Lední hokej v Československu letech 1945–1950

Pro další události není nezajímavé, že někteří hráči v průběhu druhé světové války přijali nabídku hrát v německých týmech. V jejich osudech se tak poprvé střetl „svět“ sportu a politiky. Po skončení války byl většině z nich na několik měsíců udělen zákaz hrát v ligové soutěži. Mezi tyto hráče patřil Václav Prchal z Hokejového klubu Stadion Praha (dále jako HC Stadion), Oldřich Hurych z klubu Sparta, Vladimír Zábrodský, Oldřich Němec a Josef Kus z LTC a někteří další.¹²¹ Kristian Cee¹²² o tom řekl: „*Německý pražský klub nedisponoval širší základnou a navíc v průběhu válečných bojů byli i jeho hráči povoláni na frontu. V této situaci se nechali někteří hráči pražských klubů přemluvit, aby oblékli dres NSTG [Nacionálně socialistické tělocvičné společenství, poznámka autor] při jeho utkání v Říši. To pak bylo po osvobození předmětem šetření pověřené svazové komise.*“¹²³

Mezi hokejisty byli i hráči, kteří odmítli nosit na dresu znak Říše, ale přesto v říšských týmech hráli, protože byli totálně nasazení. Příkladem může být Josef Kus a Oldřich Němec, jež v období okupace hráli za Klagenfurt. Jan Hanzl¹²⁴ k těmto událostem dodal: „*Myslím, že v těch ojedinělých výjezdech nebylo víc, než jenom touha podívat se za hranice protektorátu. Zábrodský [Vladimír Zábrodský, poznámka autora] snad byl jenom v Ga-Pa. Já měl štěstí, taky jsem se do toho málem namočil. Jednou mě Němci lákali na zájezd do*

---

¹²¹ MACKŮ, J. Zapřené generace. Vyškrtnuti z historie, vymazání z paměti. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 75.

¹²² Kristián Cee se narodil 26. ledna 1922, od roku 1941 byl hokejovým obráncem ve Spartě (strávil zde 14 sezón). Číslo na dresu měl 10 a odehrál zde celkem 500 zápasů. Vystudoval lékařství a v roce 1951 se stal porodníkem v Thomayerově nemocnici. V roce 1966 emigroval s rodinou na Západ. Stal se zástupcem primáře na západoněmecké a anglické klinice. Následně si otevřel soukromou ordinaci. Do vlasti se vrátil až v roce 1991. Zemřel ve věku 88 let, 29. března 2010.

¹²³ MACKŮ, J. Zapřené generace. Vyškrtnuti z historie, vymazání z paměti. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 75.

¹²⁴ Jan Hanzl, narozen 6. 7. 1920. Hokejový hráč – útočník. Během svého života vystřídal velkou řadu hokejových týmů (Sportovní klub Smíchov, Sportovní klub Podolí, Spartu Praha Bratrství, Spartak Sokolovo, Baník Kladno, Tatra Smíchov a Slávie Praha). Vstřelil 43 gólů, ve 150 ligových utkáních. Byl 5x v reprezentačním týmu. GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 133.

*Klagenfurtu, ale náš kapitán Václav Roubík to vysloveně zakázal a pro jistotu mi zamkl brusle.*¹²⁵

Pro rozvoj československého hokeje byly klíčové výstavby ledních stadionů. Až do roku 1955 se jednalo o nekrytá hřiště, která však pomohla přenést kanadský hokej z rybníků na oficiální kluziště. Již rok po skončení 2. světové války vznikl stadión v Českých Budějovicích a následovaly ho stadióny v Brně, Ostravě, Olomouci a v Pardubicích v roce 1947, o rok později v Karlových Varech a Kladně. Další výstavba pokračovala v roce 1949 v Chomutově a 1950 v Plzni.¹²⁶

Československé hokejové kluby, ale i reprezentační mužstvo, neměli po válce dostatek sportovního náčiní. Proto Český svaz ledního hokeje sjednal s Ministerstvem vnitřního obchodu zhotovení hokejových bot a dresů pro hráče a dorostence, které do svého majetku získaly hokejové kluby, které je půjčovaly svým hráčům. Sportovní náčiní nebylo příliš kvalitní, protože se většina vyráběla v Československu a chyběla zde zkušenost s výrobou. Chrániče byly původně z filcu a rány pukem byly bolestivé, navíc se hrálo bez helem a hráčům hrozila zranění.¹²⁷

Po skončení druhé světové války vznikl nový svaz ledního hokeje v Československu pod názvem „Československé ústředí ledního hockeye“. Byl vytvořen spojením dvou oddělených národních svazů. Na území Slovenska nebyl kanadský lední hokej v takové oblibě jako v Čechách, proto se do prvního národního týmu Československa z území Slovenska dostal pouze Ladislav Troják.¹²⁸ Také není tajemstvím, že národní tým byl tvořen především hráči

---

¹²⁵ MACKŮ, J. Zapřené generace. Vyškrtnuti z historie, vymazání z paměti. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 76.

¹²⁶ STRÁNSKÝ, J. ONDOUŠEK, K. Historie československého a českého hokeje 1908–1999. Praha: Vyšehrad. 1999.

¹²⁷ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 11., Karton č. 3, Signatura: 3. Rozhovor s Františkem Vacovským, dne 29. 1. 2015.; Rozhovor s Luděkem Bukačem, dne 4. 4. 2015.

¹²⁸ STRÁNSKÝ, J. ONDOUŠEK, K. Historie československého a českého hokeje 1908– 1999. Praha: Vyšehrad. 1999, str. 15-16.

z klubu LTC, který byl pravidelně ligovým mistrem v Československu,¹²⁹ navíc se dostal až na vrchol žebříčku hokejových týmů světa, protože vybojoval vítězství v Davosu na Spenglerově poháru v roce 1946.

6.1. První hokejové úspěchy Československa po 2. světové válce

V únoru 1947 se v Praze konalo Mistrovství světa v ledním hokeji. Trenérem československého národního hokejového týmu se nečekaně stal bývalý fotbalista Antonín Vodička. Tento fotbalový reprezentant nemohl být nejlepším rádcem právě hokejistům. Proto se neoficiálním trenérem týmu stal Vladimír Zábrodský. Právě on měl na starost i tréninky, které probíhaly na pražské Štvanici. Těsně před začátkem mistrovství se však do Československa vrátil Mike Buckna,¹³⁰ a přijal post trenéra národního hokejového týmu po Antonínu Vodičkovi.

Za uspořádání Mistrovství v ledním hokeji v Praze na Štvanici se zasloužil Josef Loos, který byl předsedou Československého ústředí ledního hockeye. Praha díky němu zažila napínavý souboj o titul mistrů světa, protože domácí tým prohrál se Švédskem 2 : 1, ale poté následoval zápas Rakousko - Švédsko, který skončil nečekaně 2 : 1.¹³¹ Pro Československo byl tento zápas důležitý, protože rozhodl o jejich konečné zlaté medaili.¹³² Českoslovenští fanoušci byli nadšeni. Augustin

---

¹²⁹SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 103-111.

¹³⁰ Mike Buckna se narodil 5. 9. 1913 v kanadském Trailu. V roce 1935 přijel do ČSR, a jakožto kanadský hráč podepsal smlouvu s LTC Praha. V roce 1939 utekl před válkou do Kanady. Do Československa se vrátil po válce jakožto trenér. Dovedl reprezentační mužstvo ke zlaté medaili na Mistrovství světa v roce 1947 a ke stříbrné medaili na Zimních olympijských hrách v roce 1948. V roce 1948 se vrátil do Kanady. Zemřel 6. ledna 1996 v USA. GUT, K. PACINA, V. Malá encyklopedie ledního hokeje. Praha: Olympia, 1986, str. 43-44.

¹³¹ Podle Augustina Bubníka se švédské mužstvo po vítězství nad Československem šlo obveselit do centra Prahy a nepočítalo s tím, že tak lehkého soupeře jakým bylo Rakousko, neporazí. (Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011)

¹³² Československý tým neměl vítězství zcela jasné, vše rozhodl poslední zápas s USA, který vyhráli 6 : 1. Československo vyhrálo s 12 body, jako druhé se umístilo Švédsko s 11 body a třetí bylo Rakousko s 10 body.

Bubník¹³³ k tomu dodal: „V té euforii, když ti Rakušané vyhráli, tak je vzali tak jak byli v těch bruslích a výstrojích na ramena a odnesli je až na Poříčí, kde bydleli v hotelu Axa a ti chudáci všechny věci měli v kabině, tak se tam potom pro ně museli vrátit.“¹³⁴ Nadšení fanoušků pokračovalo i v následujících dnech, kdy k hotelu Axa nanosili: „uhlí, cukr, mouku a další potraviny, takže Rakušané odjížděli domu s velkou spoustou potravin.“¹³⁵

O této hokejové bitvě byla ještě v roce 1947 sepsána dokonce i menší publikace,¹³⁶ která obsahuje velké množství fotografického materiálu a oslavných slov na vítěze tohoto mistrovství. Následující citace převzatá z již zmiňované knihy, je velmi tendenční a lze o ní říci, že mistry světa v ledním hokeji využívá k propagaci státu a jeho zřízení: „Vždyť sportovní soupeření národů už dávno překročilo hranici rámcového zájmu. Stalo se něčím více. Stalo se předvojníkem diplomacie, pojítkem mezi národy, cestou vzájemného sebe poznání a tím také jedním z nejúčinnějších propagačních prostředků. Proto získali-li jsme mistrovský titul, je nejen cenným sportovním úspěchem, ale i kus dobré práce v propagaci naší drahé vlasti a těm, kteří se o to zasloužili, patří náš vřelý dík.“¹³⁷ I to je kontext, ve kterém je nutné pohlížet na následující události.

Rok 1947 však není spojen jen se ziskem titulu mistrů světa v ledním hokeji, ale LTC se po mezistátním utkání v Mnichově vrátil bez Vladislava Müllera, který se 5. března 1947 během zápasu srazil s brankářem a odletěl k mantinelu. Na následky vnitřních zranění zemřel. Od této doby se číslo osm již

¹³³ Augustin Bubník, Narodil 21. 11. 1928, Československý hokejista, lední hokej začínal hrát v LTC, zúčastnil se v devatenácti letech Olympijských her ve Svatém Mořici v roce 1948, Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1948 a 1949. V roce 1950 byl nominován do reprezentačního týmu na Mistrovství světa v ledním hokeji v Londýně, kam však Československý tým neodcestoval. 7. října 1950 byl odsouzen za řadu smyšlených provinění na 14 let vězení. V roce 1955 dostal amnestii od tehdejšího prezidenta Antonína Zápotockého. Po propuštění hrál za týmy Spartak Brno, Motorlet Bratislava a Slovan Bratislava. Po ukončení své hokejové kariéry se stal trenérem finského národního týmu. Pod jeho vedením vyhrál v roce 1967 Mistrovství světa v ledním hokeji ve Vídni. V roce 1998 se stal poslancem Parlamentu ČR. KIRCHNER, J. SLEPIČKA J. Hvězdy českého sportu I. Praha: Fragment, 2000, str. 21 a z Rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

¹³⁴ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ NOVOTNÝ, J. Mistrovství světa v ledním hokeji. Praha: Mladá fronta, 1947.

¹³⁷ Tamtéž, doslov.

nikdy neobjevilo na dresu LTC. Rakev s ostatky k hrobu vyprovodil celý tým LTC v hokejových dresech a rukavicích.¹³⁸

Zimní olympijské hry se konaly v roce 1948 od 30. ledna do 8. února ve Svatém Mořici.¹³⁹ Lední hokej nebyl původně olympijskou disciplínou, a proto se ve Švýcarsku mělo během olympijských her konat jen Mistrovství světa v ledním hokeji, avšak 6. února byl Mezinárodním olympijským výborem hokej zařazen do olympijských disciplín.¹⁴⁰ Organizace olympijských her nebyla bezchybná. Vzhledem k tomu, že kluziště, na kterých se odehrávaly zápasy ledních hokejistů, nebyla krytá, obleva ovlivnila kvalitu ledu. Stran organizace byla v periodiku Rudé právo 1. února zpráva o problému před zápasem ČSR-Itálie: „V olympijském turnaji s Italy na vysoko položené kluzišti Suvretta mělo trapnou předeheru, když pořadatelstvo nebylo s to dopravit Italy včas na kluziště a začalo se hrát s více než hodinovým zpožděním.“¹⁴¹ Z USA navíc přijely na olympijské hry dva hokejové týmy. Jeden byl z Amatérské hokejové asociace Spojených států amerických (dále jako AHA) a druhým byla Amatérská atletická unie (dále jako AAU). Až olympijský výbor rozhodl, že se her zúčastní tým z asociace AHA.

Pro československý hokejový tým¹⁴² byla snad největším úspěchem remíza s kanadským týmem. Augustin Bubník o kanadské hře řekl: „Normálně nám dávali 10-12 gólů, my jsme pro ně nebyli žádný velký soupeř, ale najednou remíza.“¹⁴³ Celkově se Československo umístilo na druhé příčce za první Kanadou, avšak jednalo se o velký úspěch především z toho důvodu, že tým

---

¹³⁸ JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 428.

¹³⁹ ZOH byly uspořádány po dvanácti letech, protože v roce 1940 a 1944 se z důvodu 2. světové války nekonaly. Olympijských her se účastnilo celkem 28 států. BENDA, V. Kniha olympijských her. Praha: Svoboda, 1994, s. 30-31.

¹⁴⁰ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Olympijské hry, 1948 – St. Moritz..

¹⁴¹ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Hokejový turnaj nebude soutěží olympijských her, vydáno: 1. února 1948, číslo 27, II. Vydání, sportovní rubrika.

¹⁴² Na OH v Sv. Mořici nastoupili následující hokejisté z ČSR: Bohumil Modrý, Miroslav Sláma, Oldřich Zábrodský, Miloslav Pokorný, Vilibald Šťovík, Ladislav Troják, Vladimír Zábrodský, Stanislav Konopásek, Václav Roziňák, Jaroslav Drobný, Karel Stibor, Josef Trousílek, Přemysl Hajný, Zdeněk Jarkovský, Vladimír Kobranov, Augustin Bubník, Vladimír Bouzek.

¹⁴³ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

zůstal během celého turnaje neporažen. Nejlepším útočníkem celého mistrovství se stal Vladimír Zábrodský, který nastřílel celek 21 gólů.¹⁴⁴

Úcta a radost československých občanů k národnímu hokejovému týmu se projevíly na přivítání celé delegace zpět v Československu. „Pařížský rychlík, kterým naši reprezentanti přijeli, měl takřka hodinové zpoždění. Uvítání v Chebu a v ostatních místech, kudy naši projížděli, bylo jen malou předeherou přivítání, jakého se jim dostalo v Praze.“¹⁴⁵ Na Wilsonově nádraží čekalo 3 000 hokejových nadšenců, kteří si i přes pokročilou večerní hodinu nechtěli nechat ujít návrat stříbrných hokejistů. „Když se objevuje Vova Zábrodský nezná nadšení přítomných meze. Každý by chtěl potřást kapitánovi našeho národního mužstva a nejlepšímu olympijskému střelci rukou.“¹⁴⁶

Po úspěšných olympijských hrách, následovala oficiální návštěva československých reprezentantů v Moskvě.¹⁴⁷ Úroveň ruského hokeje byla velice nízká, ať už se jednalo o výbavu, nebo o styl hry. O původním vybavení ruského týmu Augustin Bubník řekl: „Nastoupili v tankistických helmách, protože tam vybavení vůbec neměli.“¹⁴⁸ V SSSR se hrál stále bandy hokej. Na první zápasy nebyla vpuštěna veřejnost, jen hráči z dalších týmů v SSSR a vojáci. Výhodou ruského týmu byla rychlost a obratnost, práci s pukem se učili velice rychle. Známá je příhoda s tím, jak si ruský tým obstaral vybavení: „Po utkání jsme si odložili věci v obrovské kabině. Přišli jsme tam za dva dny a nemohli jsme nic najít. Vše bylo rozházené. Rusové se vymlouvali na uklízečky. Nastoupili jsme k novému utkání a oni měli výstroj. Za dva dny si vše okopírovali (chrániče, kalhoty a všechno, poznámka autora).“¹⁴⁹

První zápasy prohráli Rusové velmi vysoko, ale předposlední zápas se jim podařilo vyhrát 5 : 3. Augustin Bubník řekl, že jedním z důvodů byla i neznalost

¹⁴⁴ SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K. Kniha o Československém hokeji. Praha: Olympia, 1969, str. 118-122.

¹⁴⁵ Jihočeské Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa, článek: Olympionici již doma ze Sv. Mořice. 12. února 1948, číslo 36, Sportovní rubrika.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Návštěva se konala od 20. 2. 1948.

¹⁴⁸ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

¹⁴⁹ Tamtéž.

vymezení faulu ze strany rozhodčích. „*Tehdy jsme se s nimi tak poprali, už jsme dokonce nechtěli hrát ani třetí třetinu, ale poté přišel velvyslanec a prosil nás, abychom nic nedělali a šli hrát, tak jsme to dohráli a prohráli.*“¹⁵⁰ LTC se do ČSR vrátil až po únorovém převratu.

V následující sezóně 1948/49 měl LTC i národní hokejový tým velmi nabitý program.¹⁵¹ Vše začalo hrou LTC proti Racingu v Paříži. Z Paříže se měl celý tým společně s dalšími hráči přesunout jakožto národní tým do Anglie na britské turné. Rok 1948 zakončoval Spenglerův pohár v Davosu, kterého se měl zúčastnit LTC. O všech plánovaných akcích vědělo ministerstvo vnitra s dostatečným předstihem, přesto nastal problém s vystavením cestovních pasů a počtem míst v letadle na cestě do Francie a následně do Anglie. Pasy, které měly být doručeny před plánovaným odletem 5. 11. 1948, hokejisté získali až den po odletu. Problém nastal i s tím, že některé pasy byly dodány ještě později, a proto pro jejich majitele nebyla vystavena anglická víza.¹⁵²

Komplikace s pasy a celkově s cestou do Francie a Anglie měly tragickou dohru, která byla využita novým politickým režimem v Československu. Pro hráče s vízy, bylo letadlo připraveno okamžitě po skončení turnaje a zbytek týmu měl být do Londýna přepraven následující den. Vzhledem k počasí 8. 11. 1948 pařížské letiště nepřijímalo ani neodesílalo žádná letadla. Pro československé hokejisty se nakonec podařilo sehnat soukromého dopravce, který byl ochoten přepravit je do Británie. Pilotem byl válečný veterán René de Narbonne, který s letadlem Beachkraft s hokejovými reprezentanty¹⁵³ vzletěl z letiště Le Bourget. Všem cestujícím se tento let stal osudným, protože letadlo se zřítilo a jeho trosky nebyly nikdy nalezeny. Následkem toho umírají čtyři reprezentanti

---

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Na britské turné a na zápas v Paříži byli vybráni: Bohumil Modrý, Zdeněk Jarkovský, Miloslav Pokorný, Oldřich Zábrodský, Vilibald Šťovík, Miroslav Sláma, Zdeněk Švarc, Přemysl Hajný, Ladislav Troják, Vladimír Zábrodský, Václav Roziňák, Karel Stibor, Augustin Bubník a Vladimír Kobranov.

¹⁵² Jednalo se o Ladislava Trojáka, Karla Stibora, Vilibalda Šťovíka a Miloslava Pokorného.

¹⁵³ Mezi posádkou byli významní hokejisté, členové národního hokejového týmu: Karel Stibor, Vilibald Šťovík, Miloslav Pokorný, Ladislav Troják a k nim se přidali ještě Zdeněk Jarkovský a Zdeněk Švarc, kteří zůstali už v Praze a doletěli do Paříže s jednodenním zpožděním oproti zbylým hokejistům

z olympijských her ve Svatém Mořici z roku 1948 a další dva hokejisté, kteří byli velkou oporou pro národní hokejový tým.¹⁵⁴

V Londýně neměl zbytek týmu žádné zprávy o svých spoluhráčích, a proto nastoupili alespoň ti, kteří se dostali do Anglie o den dříve. O tomto utkání vypráví Václav Roziňák následující: „*A proti nám patnáctka většinou naturalizovaných Kanadánů. Bojovali jsme i za ostatní, dokonce získali dvougólové vedení. Diváci nám překvapivě hodně fandili, při nástupu do druhé třetiny nás dokonce poplácávali po rameni jako nějaké hrdiny. Další překvapení čekalo na ledě: Angličanů vyrukovalo rovněž jenom osm. Ostatní zůstali sedět na střídačce zabalení do kostkovaných plédů. To už všichni ve wembleyské aréně věděli, že letadlo s kamarády zatím nedoletělo. V rozhlase to oznámil předseda anglického svazu John Ahearne, pozdější nejvyšší hlava světového hokeje.*“¹⁵⁵ Zbytek zápasů byl v Londýně zrušen a českoslovenští hokejisté se vrátili zpět do vlasti. „*Nikdo na nás nikde nečekal. Nikdo z vedení nás nepřišel přivítat.*“¹⁵⁶

Po celý následující rok neuznalo oficiálně Československo letadlo za havarované a na šestici reprezentantů bylo pohlíženo jako na zběhy či emigranty. „*Manželky ani rodiny nedostaly žádnou náhradu a dva vojáci byli prohlášeni za zběhy, my jsme poté hráli v sezóně mimo ČSR, ale nedostali jsme žádnou zprávu, že by žili. Trvalo rok, než prohlásili letadlo za spadnuté, a to bylo na základě toho, že manželka pilota dostala vyplacenou životní pojistku manžela. Stát jim nikdy nedal nic.*“¹⁵⁷ I přes obrovské ztráty odletěl tým posilněn o nové hráče i z jiných týmu v Československu do Davosu,¹⁵⁸ kde potřetí v řadě obhájil, vítězství a tím získal Spenglerův pohár (28. 12. – 31. 12. 1948).

---

¹⁵⁴ ŠKUTINA, V. BAKALÁŘ, R. Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu. Pardubice: Helios, 1990, str. 44.

¹⁵⁵ MACKŮ, J. Obětovaní šampióni. Mistr světa určen k likvidaci. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 179.

¹⁵⁶ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Z LTC byli Bohumil Modrý, Oldřich Zábrodský, Josef Trousílek, Oldřich Němec, Václav Roziňák, Vladimír Zábrodský, Stanislav Konopásek, Augustin Bubník, Miloslav Charouz, Jiří Hajný, z ATK přibyl na hostování Josef Jirka, Přemysl Hainý, z Vítkovic Miroslav Sláma a z Židenic Vladimír Bouzek

Důležitější pro budoucnost celého klubu, ale i jednotlivých hráčů bylo setkání s emigranty. Jednalo se o Jaromíra Cittu (bývalého předsedu LTC), Josefa Malečka a několik dalších osob, které se pokusili reprezentanty přemluvit k emigraci. V týmu mělo dojít k hlasování o tom, kdo chce zůstat a vytvořit exilový národní hokejový tým. Řada hráčů možnost emigrace zamítla, především z důvodu nedostatečného zázemí a jistot, jiní měli v ČSR rodiny, které nechtěli opustit a za návrat nejmladších z týmu se museli zavázat rodiče. O celé události vypráví Augustin Bubník následující: „*Nakonec jsme se rozhodli v hlasování 8 pro návrat a 6 pro emigraci. Zábrodský byl také původně pro emigraci, ale nakonec otočil a řekl, že se také vrací s námi. Pro nás to bylo těžké, my co jsme byli jednadvacetiletí, když tehdy někdo jako my vycestoval, museli za něj rodiče podepsat jakýsi revers o tom, že v cizině nezůstane a vrátí se zpět. Věděli jsme, že když se nevrátíme, tak rodiče zavřou nebo vyhodí ze zaměstnání.*“¹⁵⁹ Na základě všeho výše uvedeného bylo rozhodnuto, že se LTC vrátí zpět do vlasti. Vladimír Bouzek o hlasování vypráví: „*Já tehdy hlasoval proti, umřel mi totiž otec a nechtěl jsem nechat maminku samotnou. Vedení [Antonín Vodička a Oldřich Zábrodský starší, poznámka autora] se o našem hlasování dozvědělo, z hotelu nás odstěhovali na ambasádu a tam nás hlídali.*“¹⁶⁰

Jediní hráči, kteří emigrovali, byli Miroslav Sláma a Oldřich Zábrodský. „*To byli oba strašně chytrí kluci, kteří věděl, i co nový režim socialisticko-komunistický přináší. Často nám vyprávěli, co to všechno je a bude, ale my jsme si říkali, že ve sportu nám nebude nikdo nikdy nic diktovat.*“¹⁶¹ O jejich útěku je známo následující: „*Před odjezdem do Lausanne byl oběd v hotelu Waldhof hned*

---

¹⁵⁹ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

¹⁶⁰ MACKŮ, J. Obětovaní šampióni. Mistrři světa určení k likvidaci. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 188.

¹⁶¹ Z rozhovoru s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

vedle zimního stadionu. To již jsme byli se Slámou na všem domluveni. Během jídla jsme se nenápadně vzdálili a s věcmi opustili hotel. Venku už čekal emigrant Richard Hartman, tak jako Citta bývalý funkcionář České cukerní, a rychle nás naložili do auta.“¹⁶² Oldřich Zábrodský a Miroslav Sláma zůstali přátelé, i když podle dcery Miroslava Slámy, Jane Mackenzie Slámové byli zcela rozdílné povahy.

Přes všechny výše zmíněné problémy národní hokejový tým slavil nemalé úspěchy. Po stříbrné olympiádě následovalo Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1949 ve Stockholmu, kde ČSR vyhrálo zlatou medaili pod vedením znovu povolaného bývalého fotbalisty Antonína Vodičky, který se vrátil zpět na místo oficiálního trenéra národního týmu. Ve skutečnosti byl však spíše psychickou oporou reprezentantům, nikoli trenér, který by radil hráčům nebo organizoval přípravu. Neoficiálním hrajícím trenérem byl Vladimír Zábrodský.

V tomto oficiálním mistrovství došlo k dosud nevídanému. Československo poprvé v mezinárodním střetnutí Kanada¹⁶³- ČSR¹⁶⁴ vyhrálo. Oslavy úspěchu hokejového mužstva byly opět celonárodní. Oblíbenost sportu dosvědčuje svědectví Josefa Laufera: „Ty nejradostnější chvíle nás teprve očekávaly v hotelu Aston, kam docházely přčetné telegrafické projevy z domova. Svědčily o velkém zájmu, s jakým celá republika sledovala boje československých reprezentantů na mistrovství světa, a kterak všechna naše veřejnost uvítala jejich perně vydobyté vítězství nad Kanadou.“¹⁶⁵ Využití sportovního úspěchu však mělo i politické pozadí. Rudé právo zdůraznilo, že „...po vítězném zápase [s Kanadou, pozn. autora] blahopřáli našemu mužstvu ke krásnému výkonu členové sovětské

---

¹⁶² MACKŮ, J. Obětovaní šampióni. Mířtři řvĕta urĕení k likvidaci. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 189.

¹⁶³ Picard – Hillson, Gagne, Kewley, Terggesen – Dimock, J. Russell, Stanley, Hashey- De Bastiani, Bauer Rudé právo, úřtřední orgán Komunistické strany Āeskoslovenska, Ālánek: ĀSR poráží po skvělém výkonu Kanadu. 16. 2. 1949, Āíslo 39, RoĀník 29, Sportovní rubrika.

¹⁶⁴ Ing. Bohumil Modrý – Josef Trousílek, Přemysl Hajný, Jiří Macelis, Oldřich Němec – Václav Roziňák, Vladimír Zábrodský, Stanislav Konopásek –Vladimír Kobranov, Vladimír Bouzek, Augustin Bubník – František Mizera, Āenĕk Pícha. Rudé právo, úřtřední orgán Komunistické strany Āeskoslovenska, 16. 2. 1949, Āíslo 39, RoĀník 29, Sportovní rubrika

¹⁶⁵ LAUFER, J. Hokej můj osud. Praha: Mladá fronta, 1960, str. 153.

delegace.“¹⁶⁶ Československá politická scéna využila výhru hokejistů k propagaci socialistického zřízení. Na lokomotivě, která vezla reprezentanty zpět do Československa, byl nápis: „*Sjednocenou tělovýchovou k nejvyšším metám.*“¹⁶⁷ V novinách se nešetřilo oslavnými slovy na národní hokejový tým: „...českoslovenští hokejisté se ukázali býti dobrými representanty lidově demokratické republiky.“¹⁶⁸ Přivítání bylo velkolepé. „*V pohraniční stanici v Lichkově bylo nástupiště již hodinu před příjezdem vlaku plně obsazeno. Přestože Lichkov je malá obec, uvítalo naše reprezentanty téměř 2.000 osob, příslušníci armády z blízkých posádek, školní mládež, sokolové, spolky a zástupci různých korporací. Nechyběla ani hudba.*“¹⁶⁹ Ve stanici byly pronášeny projevy, a poté „...obecenstvo odneslo všechny hráče na ramenech do blízké restaurace, kde pro ně MNV [Místní národní výbor, poznámka autora] připravil občerstvení.“¹⁷⁰ Další obrovské ovace následovaly na Wilsonově nádraží v Praze, kde měl na starost uvítací řeč Václav Kopecký.¹⁷¹ Během proslovu nezapomněl poukázat na nepřátele lidově demokratického zřízení: „*A navzdory těm, kdož nám nepřejí, jste ukázali, že naše země krácející k socialismu, má sílu zvítězit na všech polích.*“¹⁷² Dále pochválil sjednocenou tělovýchovu a obrozeného Sokola, který spěje k nové slávě.¹⁷³

---

¹⁶⁶ Rudé právo, ústřední orgán Komunistické strany Československa, Článek: ČSR poráží po skvělém výkonu Kanadu. 16. 2. 1949, Číslo 39, Ročník 29, Sportovní rubrika.

¹⁶⁷ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa, článek: Československý lid vítá mistry světa, Naši hokejisté se vrátili ze Stockholmu. Ročník 29, Číslo 45, 23. 2. 1949, Sportovní rubrika.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Václav Kopecký, narozen 27. 8. 1897, redaktor tisku Komunistické strany Československa (dále jako KSČ) již v meziválečném období, od roku 1945 do roku 1953 byl ministr informací a osvěty, následně ministr kultury a v roce 1955 místopředseda vlády. Vytvořil propagandu KSČ ve 40. a 50. letech 20. stol. Často obviňován z vykonstruovaných procesů z 50. let 20. stol. Zemřel 5. 8. 1961.

¹⁷² Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Proslavili jste naši republiku ročník 29, Číslo 46, 24. 2. 1949, Sportovní rubrika.

¹⁷³ Tamtéž.

6.2. Politický proces s národním hokejovým týmem v roce 1950

Po vítězství reprezentačního týmu Československa na Mistrovství světa v ledním hokeji ve Stockholmu v roce 1949 následovalo Mistrovství světa v Londýně, kde měli českoslovenští hokejisté obhájit titul a také výhru nad týmem Kanady. Tréninková příprava širšího výběru reprezentantů proběhla na Kladně. Vedoucími tohoto tábora byli Josef Matějka,¹⁷⁴ Karel Velebil¹⁷⁵ a Josef Hermann.¹⁷⁶ O soustředění, které se konalo od 26. února 1950 do 8. března 1950, vypověděl Augustin Bubník následující: „*Měli jsme tréninkové soustředění na Kladně, kde jsme bydleli v jedné vile, kterou zabrali nějakému magnátovi a jezdili jsme do Kladna na tréninkové soustředění a zápasy.*“¹⁷⁷ Tato vila byla rekreačním střediskem Okresního národního výboru Kladno (dále jako ONV Kladno). Dopoledne probíhal trénink a po obědě následovala teorie a politické přednášky, které vedl Karel Velebil¹⁷⁸, což dosvědčuje i novinový článek ze 7. 3. 1950 v Mladé frontě: „*A nezapomíná se ani na otázky politické. Nechceme a nebudeme mít v budoucnu již reprezentantů, kteří by neznali smysl svého boje na sportovním kolbišti, kteří by si jasně neuvědomovali, že jsou našimi reprezentanty-representanty lidově demokratického Československa.*“¹⁷⁹

Politická školení se stávala běžnou praxí. Československo chtělo zabránit dalším emigracím a také bylo potřeba ukazovat světu uvědomělé socialistické sportovce. Těsně před odletem byl vybrán reprezentační tým, který měl obhájit mistrovský titul z roku 1949. Do týmu byli zařazeni: Josef Jirka, Zlatko Červený, Augustin Bubník, Vladimír Kobranov, Přemysl Hajný, Vladimír Zábrodský, Stanislav

---

¹⁷⁴ Zaměstnanec ÚVKŠČ.

¹⁷⁵ Tajemník ROH.

¹⁷⁶ Technický úředník na ministerstvu školství.

¹⁷⁷ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

¹⁷⁸ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 102, výpověď Stanislava Konopáska.

¹⁷⁹ Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže. Článek: Před zahájením Hokejového Mistrovství světa v Londýně. Tvrdá příprava našich hokejistů. Vydáno: 7. 3. 1950, číslo 54, ročník 6, Sportovní rubrika.

Konopásek, Jiří Macelis, Václav Roziňák, Vladimír Bouzek, Čeněk Pícha, Josef Štock Antonín Španinger, Václav Bubník a Vlastimil Bubník.¹⁸⁰

Propojení mezi sportem a politikou dobře ukazuje setkání národního hokejového týmu s nejlepšími pracovníky kraje, které proběhlo v pátek 10. března.¹⁸¹ Ti slíbili, že zvýší pracovní výkon, pokud hokejisté z Londýna přivezou zlato. Večerem provázela hudební skupina Argo, která složila píseň speciálně pro tuto příležitost. Propagandistický ráz písně je jasně patrný již po první sloce: „*Dnes do boje odjíždíte, obhájit titul pro svou zem, těšíme se, že zvítězíte v boji proti všem.*“¹⁸² Po tomto setkání se hokejisté vrátili zpět do Tyršova domu, odkud druhý den odjeli na poslední trénink, a poté na letiště.¹⁸³

V čase odletu byli reprezentanti vyzváni, aby vyčkali dvě hodiny z důvodu technické závady na letadle, ale do zmiňovaného času se podle Augustina Bubníka „...objevili čtyři pánové, dva z hokejového svazu a zavolali nás do velké místnosti, kde nám řekli, že jestli nepodepíšeme listinu, se kterou chodil Vladimír Zábrodský, že se vzdáváme mistrovství světa, takže podpoříme buržoazní politiku západu, protože Anglie nevydala víza naším reportérům Josefu Lauferovi a Otakarů Procházkovi. Měli jsme něco podepsat, když jsme nevěděli co, proč, a proto nastala velká kontroverze, hádání, sprostý slova, my jsme jim nevěřili a

---

¹⁸⁰ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Čs. Hokeysté pro mistrovství světa v Londýně. Vydáno: 10. března 1950, číslo 59, Ročník 30, sportovní rubrika.

¹⁸¹ Nejednalo se o jediné setkání s „úderníky“ v Československu. O dva dny dříve se celý tým sešel s nejlepšími pracovníky v kladenském kraji. Proběhly besedy, během kterých měli hokejisté, jejich vedoucí a i pracovníci proslovy o budoucí dobře odvedené práci.

¹⁸² Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Večer čs. hokejistů a úderníků, vydáno: 12. března 1950, číslo 61, Ročník 30, sportovní rubrika.

¹⁸³ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 347, výpověď Josefa Hermanna.

Zábrodského¹⁸⁴ i je jsme vyhnali. Řekli, že se neodletí a pokud ano, tak určitě ne v sobotu, možná v pondělí.“¹⁸⁵

Vladimír Zábrodský ve své výpovědi, ke které se dostavil 16. 3. 1950, uvedl, že se celá událost odehrála následovně: „Čekali jsme asi 1 ½ hodiny na povel k odletu. Toto se ale neuskutečnilo, jelikož asi ve 13:00 hodin se dostavili náš politický vedoucí, Matějka, Pokorný, a jeden soudruh z ministerstva zahraničních věcí a tito nám oznámili, že je odlet odsunut na neurčitou dobu, jelikož reportéři Laufer a Procházka nedostali udělená jim visa. Matějka, Pokorný a uvedený soudruh, jehož jméno neznám,¹⁸⁶ navrhli celému mužstvu, aby bylo sestaveno prohlášení, že národní mužstvo neodletí do Londýna do té doby, než bude vyřízena záležitost se vstupními visy pro uvedené reportéry.¹⁸⁷ Toto prohlášení mělo být oznámeno anglickému vyslanectví v Praze. Avšak k uskutečnění prohlášení nedošlo, jelikož v celém mužstvu byla velká roztrpčenost a situace na letišti nebyla organizačně zvládnutá.“¹⁸⁸ Tým vyčkal na letišti do 14:00 hodin, jestli nebude situace vyřešena, ale poté se k nim vrátil Josef Matějka, že není šance k odletu, dokud nebudou víza pro reportéry hotová.¹⁸⁹

---

¹⁸⁴ Podle archivních zdrojů Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., výpověď Stanislava Konopáska str. 100-105, Vladimír Zábrodský, jakožto kapitán týmu, měl podepsat prohlášení, ve kterém souhlasil s nenastoupením celého týmu na mistrovství světa v Londýně. O tom je dále napsáno: „Nevšiml jsem si, zda toto prohlášení Zábrodský Matějkovi [Vladimír Zábrodský, Josef Matějka, poznámka autora] podepsal, ale pamatuji si, že Zábrodský prohlásil, že jest to naprosto správně a že bez reportérů by se nemělo jít.“ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 102. Výpověď Stanislava Konopáska.

¹⁸⁵ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

¹⁸⁶ Podle výpovědi Karla Velebila se na letišti měl nacházet on, Josef Matějka, Vladimír Pokorný (pracující na ministerstvu informací a osvěty) a Drtina (pracovníci ministerstva zahraničí), toto se shoduje také s výpovědí Josefa Hermanna. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 344, výpověď Karla Velebila.

¹⁸⁷ Podle výpovědi Josefa Matějky byl o celé záležitosti s vízy nejprve uvědomen Vladimír Zábrodský, od kterého očekávali podporu a měl uklidnit celý tým, možná právě proto se Augustin Bubník zmiňuje o tom, že Vladimír Zábrodský přesvědčoval reprezentanty o tom, aby se rozhodli neodletět do Londýna bez reportérů.

¹⁸⁸ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 357, Výpověď Vladimíra Zábrodského.

Na letišti mělo také dojít k hlasování o tom, zda hráči chtějí či nechťejí odletět do Londýna bez reportérů. Zmiňuje se o něm ve své výpovědi jak Augustin Bubník, tak i někteří další hráči. Popsaná situace se však jako hlasování charakterizovat nedala, Josef Matějka se měl přímo zeptat mužstva, zda souhlasí s tím, že se neodletí, dokud nebudou mít reportéři Josef Laufer a Otakar Procházka víza, na což neměl nikdo reagovat negativně. Mužstvo bylo vyzváno, aby se v pondělí 13. března v 10,00 hodin dostavilo do Tyršova domu, kde mělo dojít ke konfrontaci mezi hokejovým týmem a vedením výpravy.

Ještě během soboty 11. 3. sestavil Josef Matějka oficiální prohlášení o odloženém odletu a vydal se s ním za Vladimírem Zábrodským, na kterého vyčkali před jeho bytem společně s Karlem Velebitem: „*Po dostavení s Zábrodského jsme mu předložili toto prohlášení podepsat. Zábrodský však dopis odmítl s poukázáním, že sám jako jedinec o tomto rozhodovati nemůže. Po odmítnutí podpisu, jsem již o této věci nemluví a já s Velebitem, který byl též přítomen jsem odešel domů.*“¹⁹⁰ Tato výpověď se shoduje jak s protokolem Vladimíra Zábrodského, tak i Karla Velebila, které se nacházejí ve stejném policejním svazku. Část týmu se několikrát během soboty a neděle sešla, ať už na fotbalovém utkání na Spartě, karnevalu na zimním stadionu, či ve vile v Černošicích.

V pondělí 13. 3. 1950 se nominovaní reprezentanti dostavili do Tyršova domu. Mužstvo však bylo velice pobouřeno, což je patrné z výpovědi Augustina Bubníka. „*V pondělí po příjezdu do Tyršova domu jsem zjistil, že již někteří hráči jsou v kanceláři a od slečny, která jest zaměstnána v kanceláři v Tyršově domě, jsem se dozvěděl, že od 10,00 hodin zasedá mezinárodní komise, která rozhodne o tom, zda se Mistrovství světa v Londýně zúčastníme. Za nějakou dobu pak slečna z kanceláře volala na nějaký úřad, pravděpodobně na anglický zastupitelský úřad v Praze, zda jsou již visa pro reportéry, kteří nás měli doprovázet připravena. Jak nám řekla, bylo jí tímto úřadem sděleno, že visa jsou již připravena, a že si je mohou vyzvednout. Nato ona slečna telefonovala do bytu redaktora Laufera, aby*

¹⁸⁹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 33, Výpověď Vladimíra Pokorného.

¹⁹⁰ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 324, Výpověď Josefa Matějky.

jej vyrozuměla o tom, že visum pro něj i pro Procházku jest již vyhotoveno. Když domluvila, tak nám řekla, že redaktor Laufer již o tom věděl, že mu bylo visum uděleno, že však jí řekl, že si pro něj nepůjde, protože již bylo rozhodnuto, že se do Londýna nepoletí.“¹⁹¹

Podle Viléma Bendy, jenž v roce 1950 čekal na hokejové reprezentanty v Londýně, jako druhý vedoucí výpravy, měli na pozici reportérů původně vycestovat Josef Laufer a Štefan Mašlonka. Teprve ve čtvrtek 9. března bylo rozhodnuto o změně reportéra Štefana Mašlonky za Otakara Procházku. Ani v dnešní době není možné vyřídit cestovní víza do 36 hodin od podání žádosti, proto by bylo pochopitelné, kdyby se nestihla vyřídit. Víza měla být nakonec vydána včas. „*My jsme se to v agentuře dozvěděli v pátek. Celý problém jsme vysvětlili svému šéfovi panu Poloweckému, který se ihned spojil s britským atašé panem Piggetem a vysvětlil mu, proč musí být víza do soboty hotova. Vízum pro rozhlasového reportéra bylo tedy uděleno a do Prahy přišlo telegrafickou cestou v sobotu kolem 14. hodiny.*“¹⁹²

O pravdivosti vyhotovení víz v sobotu 11. března svědčí i výpověď Josefa Laufera: „*...odejel jsem se s. Mejdovou na anglický konsulát, kde vyzvedla cestovní pasy pro mne a Procházku, na kterých byl sobotní datum 11. 3. 1950. Podotýkám však, že anglický konsulát se skutečně snažil vyrozumět rozhlas i mně, že visa pro nás jsou připraveny již v sobotu a v neděli. Avšak nikdo z nás nebyl vyrozuměn.*“¹⁹³

Reprezentantům, kteří se dostavili do Tyršova domu, nebyla včas podána žádná informace o tom, jak bude situace řešena. Čas setkání sportovní funkcionáři posunuli na 12,00 hodin, čímž mužstvo získalo více času k přemýšlení o

---

¹⁹¹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 180. Výpověď Augustina Bubníka.

¹⁹² ŠKUTINA, V. BAKALÁŘ, R. Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu. Pardubice: Helios, 1990, str. 55. Bohužel tato kniha vydána původně ve Švýcarsku je jednostranná a jsou zde neověřená fakta, citace totiž pokračuje nařčením, že víza, která byla vyhotovena v den plánovaného odletu ve 14,00 hodin, byla doručena dvě hodiny před vzletnutím letadla, což je velice nepravděpodobné, protože hodina odletu měla být do 12,00 hodin.

¹⁹³ . Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 342. Výpověď Josefa Laufera.

politických důvodech možné neúčasti na mistrovství. „Začaly se ozývat různé poznámky z řad spoluhráčů, že důvod, proč neletíme do Londýna, není ten, že reportéři nedostali včas visa, ale že jsou to důvody politické a že naše ústředí se nás bojí pustit do Londýna.“¹⁹⁴ Ve své výpovědi se Augustin Bubník zmiňuje i o svém spoluhráči Václavu Roziňákovi, který se vyjádřil k dlouhému čekání na rozhodnutí, následovně: „Čekáme tak dlouho, protože spojení Prahy s Moskvou trvá dlouho.“¹⁹⁵

Vedení týmu a především sportovní funkcionáři se obávali možné emigrace hokejistů. „Československým velvyslancem v Londýně byl tehdy dr. Bystrický [JUDr. Rudolf Bystrický, na postu velvyslance ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska byl od roku 1949 do 1951, poznámka autora] dostával informační kanály, nikdo už nedokáže, odkud vedly zprávy, které naznačovaly, že prý hokejisté chtějí hromadně emigrovat.“¹⁹⁶ O tom, že celá událost měla politický podtext, ve své výpovědi hovořil i Josef Laufer: „Já pro moji osobu jsem se domníval, že pouze vyšší politické zájmy znemožnily start našeho mužstva.“¹⁹⁷

Hodinu po poledni se dostavilo za hokejisty několik z funkcionářů. Mimo jiné i představitel Sokola Josef Truhlář a vedoucí výpravy Josef Matějka. Ti oznámili mistrům světa v ledním hokeji z roku 1949, že obhajoba jejich titulu nebude možná, protože na mistrovství v žádném případě neodletí. Jako hlavní důvod měl být podle výpovědi Stanislava Konopáska: „1./Reportéři Laufer a Procházka obdrželi vstupní visa pozdě, což je bezcharakterní. 2./ Anglický konsulát chtěl zmařit vůbec náš start na mistrovství tímto způsobem.“¹⁹⁸ Údajně měli být reportéři v sobotu 11. 3. zneuctěni tím, že na anglickém velvyslanectví je nepustili dovnitř a hovořil s nimi pouze vrátný s cigaretou v ústech. O tomto

---

¹⁹⁴ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 181. Výpověď Augustina Bubníka.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ ŠKUTINA, V. BAKALÁŘ, R. Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu. Pardubice: Helios, 1990, Str. 54.

¹⁹⁷ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 341. Výpověď Josefa Laufera.

¹⁹⁸ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 103. Výpověď Stanislava Konopáska.

jednání se však nezmiňuje ani jeden z reportérů. Naopak Josef Laufer řekl: „*Podotýkám však, že anglický konzulát se skutečně snažil vyrozumětí rozhlas i mně, že visa pro nás jsou připraveny již v sobotu a v neděli. Avšak nikdo z nás nebyl vyrozuměn.*“¹⁹⁹

Po sdělení informace o neúčasti na Mistrovství světa v ledním hokeji byl, podle výpovědi Augustina Bubníka, velice znepokojen Vladimír Zábrodský, který měl říci, že „*...v sobotu mu byla dána k podpisu již připravená listina, kde měl jménem všech hráčů prohlásiti, že neručí za kondici mužstva v tom případě, že odletíme až v pondělí a že vlastně toto jednání mu bylo vnuceno.*“²⁰⁰ I Václav Roziňák silně protestoval proti rozhodnutí neodletět a nabádal Vladimíra Zábrodského, aby demonstrativně odevzdal svůj post kapitána týmu. Situaci se měli vedoucí výpravy snažit zachránit především tím, že oznámili hráčům, že již v sobotu 11. 3. na letišti neprotestovali proti zamítnutému odletu a že celou situaci schválili již tam. To samozřejmě hokejisty rozhořčilo ještě více. Debata byla dlouhá, ale nic neřešila. Reprezentanti byli vyzváni, aby si dojeli na letiště pro svá zavazadla. Cestou na letiště se domluvili, že se sejdou kolem 18,00 hodiny v hospodě U Herclíků, která patřila Mojmíru Ujčíkovi. Jedním z důvodů mělo být i narození syna Jiřího Macelise, o kterém se však většina hráčů dozvěděla až na místě.

Pro celý případ se může zdát důležité i to, že na Mistrovství světa v ledním hokeji v Londýně nenastoupily žádné týmy z východní Evropy, ale ani v předcházejícím ročníku v roce 1949 ve Stockholmu nebylo až na tým z ČSR žádné mužstvo z východní Evropy zastoupeno. V roce 1948, na Zimních olympijských hrách ve Svatém Mořici, reprezentovaly na ledě své státní barvy jen dva státy z východní Evropy, a to Československo a Polsko. Oblíbenost hokeje ve východní Evropě nebyla příliš velká, což nedosvědčuje jen častá neúčast těchto států na mistrovstvích, ale i jejich výsledky jak na zahraničních turnajích, tak i v domácí lize.

---

¹⁹⁹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 342. Výpověď Josefa Laufera.

²⁰⁰ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 181. Výpověď Augustina Bubníka.

Do „Zlaté hospůdky“, jak se také restauraci za Národním divadlem říkalo, se začali hokejisté scházet po 17,00 hodině. Přítomní byli Zlatko Červený, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Jiří Maceli, Augustin Bubník, Přemysl Hajný, Josef Jirka, Vladimír Kobranov, Antonín Španinger Josef Štock, Čeněk Pícha, i přes pozvání se nedostavili Miloslav Blažek, Vladimír Bouzek, Václav Bubník, Vlastimil Bubník, Vladimír Zábrodský²⁰¹ a Josef Trousílek. V restauraci se nacházeli i další známí hokejistů, byla mezi nimi Jarmila Podborská, která byla hokejovou fanynkou, Marie Pohůnková, snoubenka zemřelého Vladislava Müllera, o kterém jsem psala na předchozích stranách, dudák, kterého nikdo blíže neznal, jistý Čeněk Charvát, dívka Vladimíra Kobranova a snoubenka Josefa Jirky. Mimo těchto uvedených osob se v restauraci nacházeli i další hosté, mezi nimiž byl údajně i policejní činitel s nějakou dívkou a starší žena, která pro velký hluk, jak uvádí policejní spis, brzy odešla. Po osmé hodině přišli dva neznámí muži. Poslední dva jmenovaní měli podle policejních protokolů přijít do restaurace po podání udání na policejní stanici.

Podle materiálů Archivu bezpečnostních složek mělo udání proběhnout následovně: „Dne 13. 3. 1950 v 17,00 hodin²⁰² dostavila se na stárou službu zdejšího velitelství Anna Kalvodová a oznámila, že v restauraci „U Herclíků“ v Praze II., Pštrosova ul., kde byla na večeri, se nachází společnost nějakých mladíků a děvčat, kteří hrubým způsobem urážejí lidově demokratickou republiku.“²⁰³ Následně měli být vysláni policisté do restaurace, aby udání prověřili.

---

²⁰¹ Sám Vladimír Zábrodský uvedl v dokumentu „Zábrodský ve střížně“, který jsem získala ze soukromé sbírky Jiřího Macků, že původně do restaurace U Herclíků chtěl odejít. Návštěvu restaurace mu měla zakázat manželka, která byla v devátém měsíci gravidity.

²⁰² V jiném dokumentu, kde se nachází stejná výpověď, je čas uveden na 19,00 hodin Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., str. 72, zda se jedná o chybu v protokolu, nebo zda byl čas posunut po následujících výsledcích československých hokejistů, z dokumentů nevyplývá. Každopádně v 17,00 hodin se hokejisté ještě ani nenacházeli v restauraci, natož aby zde činili výtržnosti. Proto je tato výpověď vyvratitelná. Avšak nevyklučuji, že k chybě mohlo dojít mechanickým přepsáním.

²⁰³ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Operativní podsvazek, str. 78.

Podle výpovědí hokejistů se po příchodu všech hráčů začaly zpívat české písně a s přibývajícím alkoholem se repertoár měnil na skryté urážky režimu, jako například „*Nikdo není tak hezkej jako Venca Kopeckej*“²⁰⁴ a další písně. Rozhovory mezi hosty byly zaměřeny na kritiku režimu, protože se cítili ukřivděni a manipulováni komunistickou mocí a jejími představiteli. Kolem sedmé hodiny se někteří hráči vydali na večeři k rodině Fatků, která byla spřátelena s Augustinem Bubníkem, Václavem Roziňákem, Stanislavem Konopáskem. Tam vyslechli vysílání rozhlasu, které informovalo, proč neodjeli do Londýna na Mistrovství světa. Reportér uvedl celou situaci tak, že mužstvo se samo rozhodlo pro neúčast, protože Angličané nevydali víza pro československé reportéry. Rozhořčenost a opilost způsobila, že se rozhodli pro telefonní hovor do rozhlasu,²⁰⁵ který probíhal tímto způsobem: „*Jeden přes druhého jsme na něj hulákali, aby nebalamutil lidi, aby nekecal, že stejně tomu sportu nerozumí, a aby přišel mezi nás do restaurace U Herclíků.*“²⁰⁶

Všichni se vydali zpět do restaurace, ale Stanislav Konopásek si to na poslední chvíli rozmyslel, a proto se vrátili jen Augustin Bubník a Václav Roziňák. Při příchodu již bylo osazenstvo pohoršeno zprávou z rádia, kterou také slyšeli, a proto jim Augustin Bubník společně s Václavem Roziňákem sdělili, že do rozhlasu volali a vyčínili Edmundu Koukalovi. Za značného povzbuzování se oba aktéři rozhodli znovu reportérovi zatelefonovat. Rozhovor probíhal podobně jako ten, který se odehrál u rodiny Fatků.

Celá společnost byla silně podnapilá a nevyhýbali se ani vykřikování na ulici před restaurací. O hesla „*Smrt komunistům*“²⁰⁷ „*Chceme být volní jako ti*

---

²⁰⁴ Narážka na Václava Kopeckého ministra informací a osvěty. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., 1. část, str. 78, Výpověď Václava Roziňáka.

²⁰⁵ Hlasatel, který celou zprávu uvedl, se jmenoval Edmund Koukal. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 2, str. 218, Výpověď Augustina Bubníka

²⁰⁶ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., 1. část, str. 79, Výpověď Václava Roziňáka.

²⁰⁷ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 2, str. 219, Výpověď Augustina Bubníka.

*rackové a nenecháme si od komunistů navléknout žádné okovy,*²⁰⁸ nebyla nouze. Nejhlasitěji se měl podle civilních policistů chovat Augustin Bubník a Václav Roziňák.²⁰⁹ Jeden z policistů, který následně učinil výpověď, o večeru v restauraci U Herclíků vypověděl: *„Za takovýchto hovorů seděl jsem se spoluorgánem v hostinci asi do 20 hodiny, a když bouře nadávek se stále stupňovala za spoluúčasti dalšího přítomného Zlatka Červeného, který stále vykřikoval „Ať nám práce vylíže prdel, smrt práci a komunistům.“ Domluvili jsme se s orgánem 171, aby nenápadně odešel na stálou službu STB, podal zde hlášení s tím, že jest nutno zameziti dalším nadávkám a hrubostem urážejícím naší vládu, lidově-demokratické zřízení a komunistickou stranu.*²¹⁰

Zatýkáni podle výpovědi policisty Jaroslava Doubravy probíhalo následovně: *„Když otevřeli dveře na ulici a i zde vykřikovali, tak jsem zaplatil pivo, které jsem vypil a vyšel jsem na ulici právě v okamžiku, kdy Roziňák, Bubník a Červený křičeli jeden přes druhého nadávky svině komunistické a zvláště Červený opakoval již uvnitř pronesené nadávky.*²¹¹ *„Odešel jsem asi 50 m od hostince a viděl jsem přijíždět auto se dvěma orgány, kteří vystoupili a šli jsme společně k hostinci. Mezitím se hulákající rovněž vrátili do hostince a my všichni tři jsme vešli za nimi. Orgán 2973 vstoupil první do lokálu a já jsem mu ukázal na Roziňáka, Bubníka a Červeného, kteří stáli uprostřed a něco vykřikovali. Orgán 2973 přistoupil k Roziňákovi, ukázal odznak služební a totéž jsem učinil i já a přitom jsem vyzval Roziňáka a Bubníka, aby nás následovali, že půjdou s námi na policii. Když jsem potom mírně uchopil Roziňáka za pravou ruku, přiskočil ke mně Červený, který dobře viděl naše služební odznaky a udeřil mě do levé tváře pěstí a křičel, že Roziňáka nenechá odvléct.*²¹²

Nutno dodat, že podle výpovědi Věry Červené, která byla manželkou Zlatka Červeného a i podle výpovědí paní Španingerové a některých soudních protokolů, mělo toto mírné uchopení takovou razanci, že roztrhli Václavu

---

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., 2. část, str. 72. Výpověď Jaroslava Doubravy.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., 2. část, str. 73. Výpověď Jaroslava Doubravy.

Roziňákovi celý rukáv. Lze pochybovat i o tom, zda Zlatko Červený opravdu viděl služební odznak, protože podle své výpovědi, se snažil pouze ochránit Václava Roziňáka: „Myslím, že kolem 21:00 sem právě odcházel od barového pultu, když jsem zahlédl, že k Roziňákovi jde nějaký neznámý muž, který ho chytá za ruku. Přiskočil jsem okamžitě k nim, roztrhl jsem je od sebe, přičemž jsem onomu muži dal ránu po hlavě.“²¹³

Podle Jaroslava Doubravy následovala bitka Červeného s policisty, čemuž však zabránili přihlízející hokejisté. Během této šarvátky byl zraněn i policista se služebním číslem 171 (Emil Číž). Augustin Bubník oproti tomu uvedl „...vstali dva chlapi od stolu, chytli mě a Roziňáka a jak mě chytil, tak protože tam seděl Zlatko Červený, tak tam vlítnul a praštil muže, který spadl a ten druhý vzal píšťalku, pískl a na náměstíčku u restaurace už stál anton plný státní bezpečnosti, ti tam vtrhli a začali zatýkat.“²¹⁴ Dodnes se Augustin Bubník domnívá, že zatýkání v restauraci U Herclíků byla připravená past, protože politicky nebyl nikdo z přítomných zastánců komunistické strany.

Augustin Bubník, Zlatko Červený a Václav Roziňák byli na svou policejní složku vyfoceni hned následující den po zatčení, tedy 14. 3. 1950. Mojmír Ujčík, který byl majitelem restaurace byl stejně jako Jiří Macelis vyslechnut a následně zatčen 14. 3. 1950. Den po Mojmíru Ujčíkovi byl zatčen Josef Jirka, Josef Štock a Vladimír Kobranov. Mezi dalšími zatčenými byl Antonín Španinger, Přemysl Hajný a Stanislav Konopásek. Jako poslední byl zajištěn Bohumil Modrý, a to až 24. 3. 1950.²¹⁵ O cestě a o prvních několika hodinách na policejní stanici v Bartolomějské ulici vypověděl Václav Roziňák následující: „Červený cestou tak řádil, že mu museli nasadit želízka. V Bartolomějské nás posadili v jedné místnosti, říkali jí třída. Na lavicích vždy po jednom a s asistencí příslušníka. Čekali jsme tam, dokud nepřivezli Gustu, který se jim někde v hospůdce schoval.“²¹⁶

²¹³ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1., str. 70. Výpověď Zlatka Červeného.

²¹⁴ Výpověď Augustina Bubníka z 30. 6. 2012.

²¹⁵ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1.

²¹⁶ MACKŮ, J. Obětovaní šampióni. Mistři světa určení k likvidaci. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 215.

Vojáci byli dáni do správy vojenských úřadů. Nařízení, které přikazovalo odevzdání Augustina Bubníka do vojenské správy, bylo vydáno 14. 3. 1950, pro Josefa Jirku, Vladimíra Kobranova a Josefa Štocku, vzhledem k pozdějšímu zatčení 15. 3. 1950. O transportu Augustin Bubník řekl: „Zavázali mně oči, vyvedli a posadili do auta. Podle zvuku jsem poznal tatraplán a podle hlasu šéfa našeho obranného zpravodajství Hůlku.“²¹⁷ Byli převezeni do budovy nedaleko chrámu sv. Mikuláše na Malostranském náměstí, které bylo jedno ze sídel 5. oddělení hlavního štábu.²¹⁸ Vojáci zde byli vyslechnuti, ale v budově tohoto oddělení nezůstali, byli převezeni do vojenského vězení, které patřilo pod správu 5. oddělení HŠ. Této budově se říkalo „Domeček“ nebo „Malostranský domeček“, byl na Pohořelci. Toto místo nejlépe vystihuje práce Ladislava Kudrny, která je přístupná na stránkách Ústavu pro studium totalitních režimů: „Sadismus příslušníků vyšetřovací skupiny R (realizační a výsledková) 5. oddělení se stal neblaze proslulým. Správce věznice 5. oddělení, pověstného „Domečku“ na Hradčanech, špkt. František Pergl [Přezdíván Suchá lípa, poznámka autora] se stal synonymem pro primitivismus a neuvěřitelně brutální sadismus při výsleších. Zdatně mu v tom sekundovali mjr. Ludvik Turek, por. Václav Bláha, ale i pplk. Karel Bohata, zástupce náčelníka vyšetřovací skupiny.“²¹⁹ Antonína Španingera a Přemysla Hajného odvezli přímo do „Domečku“ později než ostatní.

Celkové zacházení bylo velmi drastické. „Tondovi [Antonín Španinger, poznámka autora] řekli, aby chodil od dveří k oknu a zpět a u dveří i u okna dělal dřepy, on si říkal, mě nemůžete porazit, takže to dělal celý den, potom ho nechali na chvíli lehnout, ale nesměl se přikrýt dekou celý, mohl jen od pasu dolů. Druhý den musel znovu od rána do večera dřepy a třetí den tam prý lehnul, udolali ho. Navíc chodili k výslechům, kde byli mlácení a dostávali kopance a nejhorší byl Suchá lípa. To bylo hrozné zvěrstvo, co na těch hokejistech udělal.“²²⁰ „Až do

---

²¹⁷ MACKŮ, J. Obětovaní šampióni. Mistři světa určení k likvidaci. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004, str. 217.

²¹⁸ Jednalo se o Obranné a bezpečnostní zpravodajství, dále jako 5. oddělení HŠ. <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, [10. 6. 2012].

²¹⁹ <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, [10. 6. 2012], str. 7.

²²⁰ Výpověď Španingerová, z 3. 2. 2011.

úmoru jsme museli chodit po cele a když jsme padli tak začali kopat do dveří.“²²¹ Byl zde i nedostatek jídla. Příděl byl tak malý, že Augustin Bubník měl po několika měsících podle svých slov o 30 kg méně. „Tonda [Antonín Španinger, poznámka autora] tehdy prohlásil, že kdyby mu na okně přistál vrabec, tak by ho snědl, takový strašný hlad tam byl. Mě kolikrát přivezli večer [po výslechu, poznámka autora], hodili mě dolů do takového sklepa, čekal jsem tam na ráno, nedali mi napít, nedali mi najíst.“²²²

Většina ostatních hráčů byla umístěna v Pankrácké věznici. Zde nebylo zacházení lepší. Zlatko Červený o vazbě na Pankráci řekl: *„Byla to doba bití a ponižování. Dostal jsem tolik ran do obličeje, že se mi přední zuby začaly viklat a později jsem si je mohl sám rukou vytahovat. Prostě co výslech, to nakládačka.“²²³ Po výsleších, od konce května, byli všichni přemístěni do věznice na Pankráci, kde zůstali internováni až do soudního procesu. I během této doby se snažili hokejisté protestovat proti svému pobytu ve vazbě. Ukázkou je hlášení vrchního strážmistra Karla Příbyla: *„Dne 2. 6. 1950 od 19,00 hod. prováděli jsme procházku vyšetřovanců II. a III. poschodí. V 21 hod. při svádění vyšetřovanců z cely č. 14 na dvůr vyšetřovavec Červený Zlatko (STB), si hlasitě prozpěvoval. Byl napomenut vel. směny, přestal zpívat, ale počal kritizovati, jak jest jim vyšetřovancům zde omezována svoboda a podobně.“²²⁴ Dále se měl Zlatko Červený během vycházky snažit strhnout ostatní k neposlušnosti. *„Byl odvolán z procházky a dán zpět na celu. Ostatní vyšetřovanci prohlásili na základě solidarity, že nestojí o procházku a žádali také zpět na celu.“²²⁵ Na základě této stížnosti žádal vrchní strážmistr Karel Příbyl o potrestání Zlatka Červeného i osazenstva celé cely.***

Během pobytu ve věznici na Pankráci byla řada z uvězněných transportována do nemocnice mimo věznici, a to z důvodů, že vězeňský lékař nemohl se svým zařízením obstarat ošetření vážnějších případů. Mezi tyto případy

²²¹ Výpověď Augustin Bubník z 30. 6. 2011.

²²² Tamtéž.

²²³ ŠKUTINA, V. BAKALÁŘ, R. Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu. Pardubice: Helios, 1990, str. 87.

²²⁴ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1., str. 17.

²²⁵ Tamtéž.

patřil Václav Roziňák, který byl hospitalizován dokonce dvakrát. V prvním případě 9. 6. 1950 mu byla ošetřena noha a dostal sádro a v druhém případě byl hospitalizován od 6. 7. do 26. 7. 1950. Dále byl hospitalizován Jiří Macelis, a to konkrétně 22. 5. 1950 a 12. 7. 1950 a Bohumil Modrý v září 1950.²²⁶

Ještě před vynesením rozsudku došlo ke konfiskaci majetku některých z hokejistů a řadě domovních prohlídek. Již 14. 3. 1950 bylo rozhodnuto o tom, že bude provedena domovní prohlídka v bydlíšti Mojžíra Ujčíka. „*Předmětem jest pátrání po listinném, tiskovém a jiném materiálu pocházejícím z trestné činnosti proti zák. 231/48 sb.*“²²⁷ Dále byla zabavena auta některým ze zadržených. Automobil značky TUDOR byl zabaven: Václavu Roziňákovi a Augustinu Bubníkovi 21. 3. 1950. Při přijetí do vazby byl vůz odebrán i Bohumilovi Modrému. Vůz značky Ford V8, který vlastnil Vladimír Kobranov, byl zabaven 7. 7. 1950. Mezi další komodity, které byly zabaveny, patřily vkladní knížky, a dokonce i látky na oblek.

Několikrát byli vyšetřovatelé vybízeni ze strany oddělení 701-A (dále jako MV 701-A), které spadalo pod ministerstvo vnitra, aby celý případ znovu prověřili a přinesli více důkazů. „*Obdrželi jsme Vaši závěrečnou zprávu čj. A-19267/302405-50 ze dne 27. IV. 1950 o zadržených hráčích národního hokejového mužstva. Celá zpráva ukazuje na to, že šetření bylo provedeno nedostatečně a zdlouhavě. Skutková podstata trestných činů Modrého a Bubníka není úplná a u soudu může přispět k jejich osvobození.*“²²⁸

Z mého pohledu je však jeden z nejdůležitějších materiálů úřední záznam z 19. 9. 1950, ve kterém je zapsáno, kdo měl na starost celý případ a činil příkazy, na co se mají vyšetřovatelé tázat.²²⁹ „*Po vypracování trestního oznámení, které*

---

²²⁶ Z žádných spisů ani svědectví není jasné, zda byla poranění způsobena násilně během výslechů nebo zda k nim jmenovaní přišli vlastním přičiněním.

²²⁷ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1., str. 154.

²²⁸ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., Operativní podsvazek, Str. 1.

²²⁹ Tento materiál má klíčovou hodnotu, protože je zde jasně patrné, že policisté jednali podle předem domluveného scénáře, stejně jako tomu bylo i u dalších politických procesů v padesátých letech v Československu a celkově Východní Evropě.

*jsem učinil na hockeyisty, bylo toto dáno na útvár 701-A k rozhodnutí s. Trnky,*²³⁰ *kteřý byl řídícím orgánem této akce /Útvár 701-A, 1/328/ mne dával po celou dobu, co byl shora uvedený případ zpracováván příkazy a to v té souvislosti, kdo má býti zatčen, vyslýchán apod. Většina příkazů, které jsem dostával od tohoto útvaru byly větším dílem činěny telefonicky.*²³¹ Dále jsou v dokumentu informace o tom, zda byly dokumenty nějakým způsobem upravovány „*Trestní oznámení, které bylo dáno tamnímu útvaru k rozhodnutí, bylo také tímto z části předěláno a svědecké výpovědi, které já jsem k trestnímu oznámení přiložil, byly z tohoto vyjmuty. Z jakého důvodu mi však řečeno nebylo.*“²³² Bohužel podpis na této zprávě je velmi nečitelný, a proto lze autora tohoto úředního záznamu identifikovat jen na základě služebního čísla, které bylo 1909.

Soud projednával záležitost pod názvem Spis Modrý a spol. a proběhl pouze ve dvou dnech, a to od 5. do 6. 10. 1950. První den byl u soudu pouze Augustin Bubník a Bohumil Modrý. Následující den byli předvoláni i ostatní obžalovaní. Soudní projednání bylo uzavřeno pro veřejnost.²³³

Podle obžaloby se měl Bohumil Modrý, Augustin Bubník, Vladimír Kobranov, Přemysl Hajný, Josef Jirka, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek a Jiří Macelis spolčit s protistátními činiteli a měli se pokusit o rozvrácení lidově demokratického zřízení. Všichni výše jmenovaní, až na Jiřího Macelise, vešli za tím účelem v přímý styk s cizími činiteli. Na základě tohoto činu byli obviněni z velezrady podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky, §1 odstavce 2, který zní: „*Stejně bude potrestán kdo se k činu uvedeném v odstavci 1 s někým spolčí nebo vejde v přímý nebo nepřímý styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli.*“²³⁴ Tímto trestem má být podle prvního odstavce těžký žalář od deseti do pětadvaceti let nebo doživotní vězení.

---

²³⁰ I přes velkou snahu Archivu bezpečnostních složek a i mému pátrání nebylo možné pro běžnost příjmení osobu nalézt a vypátrat jeho přímé zařazení, jméno nebo jiné informace.

²³¹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., Část 2., str. 5.

²³² Tamtéž.

²³³ Výpověď Augustina Bubníka, 30. 6. 2011.

²³⁴ Sběrka zákonů a nařízení Československé republiky Zákon č. 231/1948 ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky, str. 1461.

Veřejného pobuřování v restauraci U Herclíků se měli zúčastnit: Augustin Bubník, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Jiří Macelis a Zlatko Červený. Za tyto přečiny byli souzeni podle zákona pobuřování proti republice podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky §3 odstavec 2 ve znění: *„Stejně bude potrestán, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti umožňuje nebo usnadňuje šíření pobuřujícího projevu uvedeného v odstavci 1.“*²³⁵ Nejnižším možným trestem byly tři měsíce tuhého vězení a nejvyšším byli tři roky tuhého vězení.

Z úmyslného umožnění a nezastavení výše jmenovaných byli obviněni: Přemysl Hajný, Antonín Španinger, Josef Štock a Mojmír Ujčík. Kterým hrozilo na základě stejného zákona pobuřování proti republice podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §3 odstavec 2, tři měsíce až tři roky tuhého vězení.

Dále byl čin rozdělen na Veřejné hanobení člena vlády pro výkon pravomoci, za což byli obviněni Augustin Bubník, Václav Roziňák a Zlatko Červený. Jednalo se o těžší zločin, který byl souzen dle zákona: hanobení některých ústavních činitelů podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §24, který zněl: *„Kdo veřejně nebo před více lidmi hanobí zákonodárny sbor nebo jeho předsednictvo, výbor nebo komisi nebo vládu (sbor pověřenců) nebo člena vlády (sbor pověřenců) pro výkon jeho pravomoci nebo jeho činnost v životě politickém, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do dvou let.“*²³⁶

Pro popouzení k nepřátelským činům proti komunistické straně měly být odpovědny stejné osoby jako za hanobení člena vlády pro výkon pravomoci, za tento čin byl navíc obviněn i Jiří Macelis. Zlatko Červený měl ublížit na cti prezidentu republiky a jednat proti orgánu státní bezpečnosti *„...skutečným násilným vztažením ruky, v úmyslu zmařit služební výkon, při čemž byl tento orgán poraněn.“*²³⁷ Za tento čin obvinění Augustin Bubník, Václav Roziňák, Jiří

---

²³⁵ Tamtéž, str. 1462.

²³⁶ Tamtéž, str. 1465.

²³⁷ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 367, Žaloba.

Macelis, Stanislav Konopásek a Zlatko Červený měli být souzeni podle zákona číslo 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §26 odstavec 1 se zněním: „*Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo více lidí popuzuje k násilnému nebo jinému nepřátelskému činu proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, rasu nebo náboženství nebo proto, že jsou bez vyznání nebo, že jsou stoupenci lidově demokratického řádu republiky.*“²³⁸ Za tento čin hrozilo tuhé vězení v rozmezí od tří měsíců do tří let.

Antonín Španinger a Josef Štock se měli v přípravném táboře dozvědět o plánované emigraci, vzhledem k tomu, že tento čin neoznámili, byli obžalováni z nepřekážení nebo neoznámení trestného činu, který byl souzen podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §35 odstavec 2 se zněním: „*Tresty stanovenými v odstavci 1 bude potrestán, kdo se doví hodnověrným způsobem, že se chystá některý zločin nebo přečin tam uvedený nebo že byl spáchán některý zločin nebo přečin uvedený v §§5 až 8, 10, 11 a neoznámí to neodkladně hodnověrným způsobem bezpečnostnímu úřadu (orgánu).*“²³⁹ Za tento čin hrozil žalář od jednoho roku do pěti let. Mojmír Ujčík, který byl hostinským v restauraci U Herclíků, se měl dopustit neoznámení chystané velezrady bezpečnostním úřadům. Měl být souzen podle: Popuzování podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §26 odstavec 1, který jsem citovala výše.

Soud uznal obžalované vinné ve všech bodech obžaloby (kromě Přemysla Hajného a Jiřího Macelise, které zprostil obvinění z velezrady a Antonína Španingera a Josefa Šocka, které zprostil obvinění z neoznámení trestného činu) a odsoudil k odnětí svobody Bohumila Modrého (15 let), Augustina Bubníka (14 let), Stanislava Konopáska (12 let), Vladimíra Kobranova (10 let), Václava Roziňáka (10 let), Josefa Jirku (6 let), Zlatka Červeného (3 roky), Mojmíra Ujčíka (3 roky), Jiřího Macelise (2 roky), Přemysla Hajného (1 rok), Antonína Španingera (8 měsíců) a Josefa Šocka (8 měsíců). Dále byli všichni odsouzeni

---

²³⁸ Sbírka zákonů a nařízení Československé republiky. Zákon č. 231/1948 ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. str. 1465.

²³⁹ Tamtéž, str. 1467. Jednotlivé části obsahují: §5 je vyzvědačství, §6 vyzvědačství proti spojenci, §7 nedbalé uchování státního tajemství, §8 ohrožení obrany republiky, §10 válečné škůdnictví, §11 válečná zrada.

k peněžité pokutě a Augustin Bubník, Bohumil Modrý, Vladimír Kobranov, Josef Jirka, Václav Roziňák a Stanislav Konopásek ke konfiskaci majetku, ztrátě čestných práv a občanských svobod. Ta měla trvat ještě 10 let po propuštění z trestu.²⁴⁰

Během pěti let došlo v Československu k dalekosáhlým společenským a politickým změnám, které přinesly obrat v mezinárodních stycích se západní Evropou. Z textu je zřetelná četnost mezistátních utkání v letech 1947–1949, která nebyla jen v oblasti ledního hokeje, ale i dalších sportů jako bylo například krasobruslení a tenis. Emigrace sportovců během mezinárodních turnajů neukazovaly na spokojenost s lidově demokratickým zřízením, které Československo navenek prezentovalo. Z tohoto důvodu byly některé emigrace zcela zatajeny a reprezentanti z fotografií vymazáni, příkladem může být emigrace hokejisty Zdeňka Marka, kterou uskutečnil na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1949. Právě obavy z další emigrace byly důvodem zákazu účasti na Mistrovství světa v ledním hokeji v Londýně v roce 1950, což je jasně patrné z archivních materiálů i z následujícího přerušení účastí národního hokejového týmu na zahraniční scéně. Postoje různých částí společnosti k mezinárodním hokejovým zápasům se v průběhu tohoto dramatického období také vyvíjely. Část hokejistů měla v řadách emigrace své přátele a příbuzné a z tohoto důvodu byly styky s emigrací v zahraničí naprosto běžné. Součástí všech výprav po únoru 1948 byl i zpravodaj, který po návratu do Československa předával zprávu o chování jednotlivých reprezentantů, a právě zmínky o kontaktech jsou velmi četné. Ve spisech k případu Spis Modrý a spol. jsou navíc i svědectví o předávání osobních věcí a dopisů emigraci, ke kterým se řada hokejistů přiznala i v rozhovorech. Všechny tyto činy přispěly k zhoršení jejich postavení v očích politické reprezentace a jejich následnému uvěznění.

Ještě před soudním přelíčením se hokejisté domnívali, že jejich potrestání nebude příliš vysoké a vesměs pokryje dobu vyšetřovací vazby, opak byl ale pravdou a tato skutečnost otřásla s jejich jistotami. Symbolický význam, který národní reprezentant ve společnosti zastával, zmizel a nahradilo jej postavení na okraji společnosti. Názory běžných občanů a především hokejových fanoušků na

²⁴⁰ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, Žaloba.

mezinárodní hokejový tým byly vesměs kladné. Svědčí o tom oslavy příjezdů po důležitých turnajích a i řada dopisů do Kanceláře prezidenta republiky s prosbami o propuštění mistrů světa z roku 1949.

Dopady uvěznění byly jasně patrné i na domácí hokejové soutěži. Československá liga přišla o nejlepšího střelce sezóny 1949/50, Augustina Bubníka, který vstřelil 26 gólů během jedné sezóny. Dále došlo k několika významným propadům v domácí soutěži. Například klub ATK Praha se propadl z 1. místa (ze sezóny 1949/50) na místo 4. Bylo to způsobeno především ztrátou Antonína Španingera, Přemysla Hajného, Augustina Bubníka, Vladimíra Kobranova, Josefa Jirky a Josefa Stocka. Klub LTC se stal hokejovým oddílem bez hráčů a nebylo možné, aby samostatně fungoval. Proto byl nucen spojit se s dalším týmem a vznikl klub Obchodní domy Praha.²⁴¹ Muselo také dojít k sestavení nového národního hokejového týmu, ten však na předchozí úspěchy nenavázal.

---

²⁴¹ JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje 1894–2000. Praha: Olympia, 2001.

7. Lední hokej v Československu v letech 1951–1959

Rok 1951 byl poznamenán odsouzením československých reprezentantů a 18. Mistrovství světa v ledním hokeji v Paříži se Československo neúčastnilo.²⁴² Národní hokejový tým však oficiálně existoval a došlo k sehrání několika mezistátních utkání. V Plánu styků s cizinou na rok 1951 v oboru Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport bylo naplánováno pouze dvanáct hokejových utkání,²⁴³ což bylo oproti předchozím poválečným létům velmi málo.²⁴⁴ Navíc kvalita týmů, se kterými byly zápasy odehrány, nebyla příliš vysoká. Do roku 1950 byla pravidelně odehrávána přátelská utkání s Kanadou, USA a Švýcarskem. Oproti tomu v roce 1951 bylo nejvíce utkání naplánováno se státy, které se v poválečném období neúčastnily Mistrovství světa v ledním hokeji. Patřilo mezi ně například Polsko,²⁴⁵ NDR a nebo Rumunsko. Zápasů, ze kterých si mohl nový reprezentační tým Československa odnést důležité zkušenosti, bylo jen velmi málo.²⁴⁶

Návrat československých hokejistů na mezinárodní scénu proběhl již v následujícím roce. Zimní olympijské hry v Oslo, byly zároveň i XIX. Mistrovstvím světa v ledním hokeji. Technický vedoucí výpravy ledních hokejistů Vladimír Kostka vytvořil Zprávu o zájezdu národního mužstva ledního hokeje na VI. zimní olympijské hry v Oslo.²⁴⁷ V tomto dokumentu se nachází vyhodnocení chování hokejistů a vedoucích, organizace olympijských her a zájezdu jako

---

²⁴² Domnívám se, že hlavním důvodem byla obava z emigrace sportovců, která by negativně ovlivnila náhled na socialistický stát. Dále politici reprezentanti nechtěli občanům připomínat úspěchy národního hokejového týmu z roku 1949, protože by docházelo ke srovnávání s týmem novým, u kterého výsledky mezistátních utkání neukazovaly na možné vysoké umístění.

²⁴³ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 386, Plánu styků s cizinou na rok 1951 v oboru Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport.

²⁴⁴ JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje: 1894-2000. Praha: Olympia, 2001, str. 411-414.

²⁴⁵ To se sice účastnilo ZOH v roce 1948, ale výsledkem bylo sedmé místo s celkovým skórem 29:97. Pro porovnání Československo, které obsadilo 2. místo, mělo skóre 80:18. JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 219.

²⁴⁶ Zařadila bych sem snad jen tři zápasy se Švédskem, protože Finsko, se kterým českoslovenští reprezentanti sehráli celkem čtyři utkání nebylo po 2. sv. v. významným hokejovým soupeřem. Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 386, Plánu styků s cizinou na rok 1951 v oboru Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport.

takového. Celkově hokejisté obsadili až čtvrté místo, což bylo oproti roku 1949 velkým propadem. Vladimír Kostka si v dokumentu neodpustil kritiku organizace mezinárodních sportovních styků, „...naše mužstvo nezahrálo mimo prvního utkání se Švédskem ani v jednom utkání svoji nejlepší hru. Hlavní příčina této skutečnosti je mezinárodní nezkušenost všech hráčů tohoto mužstva a neschopnost reagovat od počátku správně na způsob boje soupeře.“²⁴⁸ Zároveň i vzpomněl na slavnou éru klubu LTC: „...mužstvo zatím není ani zdaleka tak dobře sehrané, jako bylo například klubovní mužstvo LTC, když reprezentovalo ČSR.“²⁴⁹

Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport měl na starost vysílání sportovních redaktorů na sportovní zájezdy do zahraničí, avšak Ministerstvo informací a osvěty v roce 1952 velmi důrazně doporučilo poslat na Zimní olympijské hry kromě plánovaných žurnalistů ze sokolského tisku, ČTK, Rudého práva a Mladé fronty i dva reportéry, kteří by informovali o sportovních kláních živě.²⁵⁰ Samo ministerstvo ve svém doporučení přiznalo, že důvody jsou politické: „...jinak dáváme možnost k všeobecnému poslouchání nepřátelského rozhlasu, poněvadž o hry našich hokejistů bude velký zájem všeho našeho obyvatelstva.“²⁵¹ Rozhlasové spojení mezi Oslem a Československem bylo finančně náročné. Náklady za jednoho reportéra SÚTVS vyčíslil na 25–30 000 Kčs. Do této částky však nebyla zahrnuta přenosná linka, která byla pro vysílání do Československa nezbytná. Za jedenáct dní se cena vyšplhala na 60 000 Kčs.²⁵²

---

²⁴⁷ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 452, VI. Zimní olympijské hry v Oslo.

²⁴⁸ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 452, VI. Zimní olympijské hry v Oslo.

²⁴⁹ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 452, VI. Zimní olympijské hry v Oslo.

²⁵⁰ Rozhlasový reportéři: Bohumil Ujčeka a Vítězslav Mokroš, Novináři: Gustav Vlk (sokolský tisk), Josef Vogl (ČTK), Jan Blecha (Rudé právo), František Žemla (Mladá fronta).

²⁵¹ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 386, Zimní olympijské hry – novináři a reportéři.

²⁵² Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 386, Novináři a rozhlasoví reportéři na Olympijské hry v Norsku.

7.1. Vstup Sovětského svazu do mezinárodního hokejového prostředí

Rok 1952 byl v mezinárodních souvislostech zlomovým okamžikem. Sovětský svaz se v tomto roce stal členem IIHF, díky čemuž mohl v roce 1954 vyhrát svůj první mistrovský titul a následně na mnoho let ovládnout mistrovství světa v ledním hokeji. Sovětský svaz se neúčastnil mezinárodních turnajů dříve, protože chtěl zvítězit během svého vstup do světového hokeje.²⁵³

V roce 1953 byla sehraána řada přátelských mezinárodních utkání mezi Československem a dalšími evropskými týmy. Patřila mezi ně i utkání se Švédskem, odehraná 29. a 30. 1. 1953 v Praze nebo například přátelské utkání se SSSR v Moskvě.²⁵⁴ V první polovině března se konalo XX. Mistrovství světa v ledním hokeji v Curychu a Basileji. Příprava na mistrovství probíhala v Tyršově domě v Praze a na zimním stadionu v Kladně. Účast na mistrovství byla velmi malá, do turnaje se přihlásila jen čtyři mužstva: Československo,²⁵⁵ Švédsko, Švýcarsko a západní Německo. Vznikl však i turnaj B, ve kterém se proti sobě postavili reprezentanti Velké Británie, Francie, Holandska, Itálie, Rakouska a švýcarského B týmu.²⁵⁶

Ceremoniál mistrovství byl ovlivněn smrtí J. V. Stalina: „...československá vlajka nad stadionem, opatřená smutečními stuhami byla stažena na půl žerdi a smuteční stuhy byly připjaty k československé vlajce jak při slavnostních nástupech v Curychu a Basileji, tak i k naší vlajce, která vlaje na hotelu *Metropol*.“²⁵⁷ Českoslovenští reprezentanti vyjadřovali smutek nad úmrtím²⁵⁸ černými páskami na rukávech dresů. Boje o mistrovský titul byly v průběhu

²⁵³ LEVINSON, D. CHRISTENSEN, K. II. Encyklopedia of world sport. Santa Barbara: ABC – CLIO, 1996, str. 428-429.

²⁵⁴ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: O utkání našich a Moskevských hokejistů, vydáno: 15. února 1953, číslo 46, Ročník 33, sportovní rubrika.

²⁵⁵ Československý tým: J. Richter, J. Záhorský, S. Bacílek, K. Gut, J. Lidral, M. Nový, M. Ošmera, S. Bartoň, K. Bílek, Vl. Bubník, B. Danda, M. Charouzd, M. Kluc, M. Rejman, O. Seiml, J. Sekyra a M. Vidlák. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Mistrovství republiky v hokeji. Vydáno: 6. března 1953, číslo 65, Ročník 33, sportovní rubrika.

²⁵⁶ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Mistrovství republiky v hokeji. Vydáno: 4. března 1953, číslo 63, Ročník 33, sportovní rubrika.

mistrovství Československu znemožněny. „Českoslovenští hokejisté, kteří se zúčastnili Mistrovství světa a Evropy ve Švýcarsku, se rozhodli ihned, jakmile se dozvěděli o úmrtí presidenta republiky Klementa Gottwalda, v soutěži dále nepokračovat. Sdělili pořádacímu výboru mistrovství, že po hluboký zármutek nad úmrtím presidenta svého státu vystupují ze soutěže a vracejí se do vlasti.“²⁵⁹ Letadlo s reprezentanty přistálo na ruzyňském letišti 15. března v dopoledních hodinách.²⁶⁰

K prezentaci Československa měla sloužit, od konce roku 1953 projednávaná, výstava k Československému hokeji, která proběhla od 21. do 28. 3. 1954 v Oslu. Součástí výstavy byly Československé večery s promítáním filmů a další aktivity.²⁶¹ „Celkem navštívilo výstavu 1 500 osob podle zjištění při vchodu. Při večerních přednáškách se však počet přítomných nemohl kontrolovat, takže toto číslo bylo překročeno jistě o 600–700 osob. Na výstavě bylo několik hromadných výprav, státní gymnastická škola /85 osob/, 2 střední školy /80 osob/.“²⁶² V hodnocení celé výstavy je uvedeno: „Máme-li hodnotit význam a účinek výstavy, byla bezpochyby velkou propagací Československa. Významné je, že tuto propagaci vykonávali většinou Norové, lidé, kteří ani zdaleka nejsou komunisty /většinou konzervativci/, avšak ze vzájemných sportovních styků a z několika cest u příležitosti sportovních zájezdů do Československa si odnesli silný osobní dojem a přátelský postoj, o kterém rádi vypráví jiným.“²⁶³

Rok 1954 byl bohatší o mezinárodní zápasy a reprezentanti tak získávali alespoň nějaké cenné zkušenosti na Mistrovství světa v ledním hokeji, kterého se

²⁵⁷ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Z hokejového mistrovství světa ve Švýcarsku, vydáno: 11. března 1953, číslo 70, Ročník 33, sportovní rubrika.

²⁵⁸ Se západním Německem (11:2) a Švýcarskem (9:4).

²⁵⁹ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Návrat čs. Hokejistů do vlasti, vydáno: 19. března 1953, číslo 78, Ročník 33.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Politická zpravodajství zastupitelských úřadů- 1918–1975, TO – O Norsko, 1945–59, karton číslo: 3.

²⁶² Archiv ministerstva zahraničních věcí, Politická zpravodajství zastupitelských úřadů- 1918–1975, TO – O Norsko, 1945–59, karton číslo: 3., Sign. 472/54, str. 3.

²⁶³ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Politická zpravodajství zastupitelských úřadů- 1918–1975, TO – O Norsko, 1945 – 59, karton číslo: 3., Sign. 472/54, str. 4.

po odmlce měla účastnit Kanada a nově i Sovětský svaz.²⁶⁴ Kanadská neúčast na evropských turnajích byla způsobena finanční náročností cest do Evropy a i z tohoto důvodu si kanadští reprezentanti před plánovaným mistrovstvím vydělávali na svou cestu sehráním přátelských zápasů v Evropě. Styl jejich hry byl v novinových článcích velmi kritizován. Rudé právo převzalo z německého listu Neues Deutschland článek, ve kterém byl rozhovor s kanadským manažerem týmu Donem Prestonem o způsobu jejich hry: „*Jedeme na hráče celým tělem, jak tvrdě je to jen možné. Zkrátka porazíme ho... My jsme představiteli kolébky tohoto sportu, který jsme rozvíjeli a zformovali. Když však přijedeme do Evropy, jsou nám dávány lekce, jak se má hrát.*“²⁶⁵ Vytvoření kanadského národního hokejové týmu neprobíhalo stejně jako v Evropě. Na mistrovství byl vyslán téměř kompletní ligový tým, podobně tomu bylo i v Československu po 2. světové válce, kdy byl v čele československého hokeje tým LTC.

V československém reprezentačním týmu nastaly drobné změny. I přes nepříznivý kádrový posudek Vladimíra Zábrodského a Vlastimila Hajšmana byli oba nasazeni na Mistrovství světa. Jedním z důvodů mohly být dopisy zasílané na SVTVS a redakci Československého sportu, které se s blížícím mistrovstvím stupňovaly. Českoslovenští občané požadovali vysvětlení, proč se výborní hráči nesmějí účastnit bojů o titul mistra světa. Dalo by se říci, že povolením startu Vladimíra Zábrodského a Vlastimila Hajšmana částečně zamezili otázkám po dalších hráčích.²⁶⁶ Na rozdíl od Zábrodského a Hajšmana, Antonín Španinger do reprezentačního týmu přibrán nebyl. Kancelář prezidenta republiky obdržela v roce 1954 dopis od Antonína Španingera, který byl odsouzen k osmi měsícům vězení společně s dalšími členy národního hokejového mužstva v roce 1950. V dopise stálo: „*V sezóně 1952-53 byl jsem pozván jako reprezentant národního mužstva k hokejovému zápasu proti mužstvu Norska do Plzně. Hrátí jsem však nesměl, neboť prý nebylo tehdy ještě vyřešeno povolení mého startu za národní*

---

²⁶⁴ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. vydáno: 1. ledna 1954–26. února 1954, číslo 1-56, Ročník 34.

²⁶⁵ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: K utkání kanadských hokejistů, vydáno: 26. února 1954, číslo 56, Ročník 34.

²⁶⁶ Národní archiv, Fond: KSČ – ÚV – AÚML 19/3, archivní jednotka 452, Výtah z dopisů, které jsou zasílány SVTVS nebo redakci Československého sportu ve věci některých hráčů ledního hokeje.

mužstvo. Později byl jsem pozván do přípravného tábora reprezentantů ledního hokeje v Pardubicích. V noci před zápasem se Švédskem bylo mi řečeno, že zatím startovat nesmím. Důvody mi sděleny nebyly.“²⁶⁷ Prezident celou záležitost předal státnímu výboru pro tělesnou výchovu a sport, při československé vládě,²⁶⁸ ale v reprezentačním dresu Antonín Španinger nenastoupil.

Československý tým byl na Mistrovství světa v roce 1954 zastíněn nově vycházející hvězdou ledního hokeje, SSSR.²⁶⁹ Podle Lud'ka Bukače bylo vítězství sborné mimo jiné způsobeno i tvrdým tréninkovým režimem. Příprava byla celoroční a ve dvaceti devíti letech již většina hokejistů nezvládala tempo tréninku, a tím pádem byla z týmu vyřazena. Svým prvním startem na mistrovství vybojovalo zlatou medaili. Oproti tomu českoslovenští reprezentanti zakončili své boje čtvrtým místem. Hlavní příčinu bylo možné nalézt v omezení týkající se výběru hokejistů, kteří museli především splňovat kádrové posudky, a také v nedostatečných zkušenostech z oblasti mezinárodního hokeje, o kterém jsem se zmiňovala výše.²⁷⁰ Oficiálně byl za neúspěchem československého reprezentačního týmu způsob hry, který byl zastaralý a neúčelný. Podle kapitána sovětského mužstva byla hlavním problémem „...nedostatečná bojovnost za lidově demokratickou vlast.“²⁷¹

„Rok 1955 je rokem I. celostátní spartakiády.“²⁷² Toto byla jedna z hlavních zásad pro vytvoření mezinárodních sportovních styků pro rok 1955. Mimo jiné byly mezinárodní sportovní reprezentace ovlivněny změnou postoje k turnajům „Zúčastníme se všech mistrovství Evropy a světa ve smyslu dohod

---

²⁶⁷ Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Fond: Potrestání A. Španingera; České Budějovice - stížnost, signatura: 303585/54.

²⁶⁸ Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Fond: Potrestání A. Španingera; České Budějovice - stížnost, signatury: 303485/54, 303 773/54, 300191/55, 303585/54.

²⁶⁹ Rozhovor s Lud'kem Bukačem, dne 4. 4. 2015.

²⁷⁰ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 437. Seznam odvedeného kádrového materiálu reprezentantů.

²⁷¹ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Důsledně se zabývat výsledky hokejového mistrovství světa, vydáno: 10. března 1954, číslo 68, Ročník 34, sportovní rubrika.

²⁷² Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 386. Plán mezinárodních sportovních styků Československa na rok 1955.

mezi zeměmi lidové demokracie a Sovětským svazem, neboť postupná pronikání na mezinárodním sportovním fóru do posic držených dosud kapitalistickými zeměmi je záležitostí velkého politického obsahu.“²⁷³ Stejně tak i působení v mezinárodních sportovních federacích a na kongresech označilo za nutné k ovlivnění dění na poli sportu. Je zde jasně patrná snaha ovlivnit veřejné mínění západu pomocí sportu. „Nadále rozšiřujeme sportovní styky se sportovci z kapitalistických zemí. Dbáme, abychom se v oněch zemích representovali opravdu hodnotným sportem, neboť tím přispějeme k uvědomění pracujících v oněch zemích a posloužíme věci míru.“²⁷⁴ Tento obrat je spojen s veřejným vystupováním Sovětského svazu, který se snažil na mezinárodní sportovní scéně ukázat své kvality v podobě výborných sportovních výsledků.

Celkově bylo pro tento rok naplánováno 23 mezistátních zápasů v oblasti ledního hokeje, přičemž během jednoho zájezdu bylo většinou sehráno více zápasů. Nešlo zde však pouze o kvantitu, ale i kvalitu týmů, se kterými byla utkání odehrána. V plánu mezinárodních styků byl uveden důvod pro nárůst mezinárodní spolupráce: „Rok 1956 je rokem Zimních i Letních olympijských her. Příprava na tyto soutěže probíhá již v roce 1955 a mezinárodní sportovní styky jsou nedílnou součástí této přípravy.“²⁷⁵ Na mezinárodní sportovní styky bylo pro rok 1955 vyhrazeno 9 282 553 Kčs. Pro příklad uvádím náklady na deset dní pro 41 československých hokejistů v západním Německu, které činily celkem 63 040 Kčs.²⁷⁶

Mistrovství světa bylo návratem československých hokejistů na medailové pozice.²⁷⁷ Celkově se snahy po získání zkušeností na mezinárodní úrovni vyplatily, protože se zápasy sehrané, jak v přátelských utkáních, tak i oficiálních

---

²⁷³ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 386. Plán mezinárodních sportovních styků Československa na rok 1955.

²⁷⁴ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 386. Plán mezinárodních sportovních styků Československa na rok 1955.

²⁷⁵ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 386. Plán mezinárodních sportovních styků Československa na rok 1955.

²⁷⁶ Z toho 29 040 Kčs bylo na cestovné a 34 000 Kčs na pobytové výlohy. Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 386. Plán mezinárodních sportovních styků Československa na rok 1955.

²⁷⁷ Obsadili třetí příčku za prvními Kanadany a druhým Sovětským svazem.

turnajích, nesly v duchu kvalitní hry československé reprezentace. Příkladem může být prosincový zápas se Švédskem, ve kterém Československo vstřelilo 9 branek. Švédský list Svenska Dagbladet o tomto utkání napsal: „...1:9 pro Čechy v hokeji, to byla rána, kterou jsme nezažili od vzniku hokeje ve Švédsku. Dostali jsme sice náklad od Kanady 0:8, ale Kanada-to byla jiná historie. Jak veterán Nurmela, tak i sekretář hokejového svazu Dahlin si vzpomenu na den, kdy mužstvo „tří korun“ dostalo tak na kožich od některého evropského soupeře.“²⁷⁸

Nejvýznamnější mezinárodní sportovní událostí roku 1956 byly VII. Zimní olympijské hry v Cortině d' Ampezzo. Zpráva o přípravě na olympijské hry 1956 počítala na ZOH se 70-80 člennou výpravou sportovců.²⁷⁹ Mezinárodní oddělení Ústředního výboru Komunistické strany Československa počet stanovil na 75.²⁸⁰ Rozpočet na celou výpravu činil 654 000 Kčs. Přičemž největší položkou bylo soustředění, které bylo vyčísleno na 216 000 Kčs.²⁸¹

Během zimní olympiády byly vytvořeny služby na hlídání hotelu, ve kterém byla československá výprava ubytována, aby se zamezilo styku mezi Čechoslováky žijícími v zahraničí a olympioniky. K těm však docházelo a zpráva, která byla po ZOH sepsána, obviňovala především reprezentanty v ledním hokeji. „Někteří reprezentanti jako Zábrodský, Bubník Václav, Lár a Bacílek hovořili s emigranty nebo s lidmi, kteří hovořili česky.“²⁸² Hlavní kritika byla mířena na Vladimíra Zábrodského, na kterého mělo ministerstvo vnitra kompromitující materiály, které mohly vážně ohrozit jeho účast v reprezentačním týmu.

---

²⁷⁸ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Švédský tisk k utkání Švédsko-ČSR v hokeji 1:9, vydáno: 28. prosince 1955, číslo 358, Ročník 36, sportovní rubrika.

²⁷⁹ 17 míst bylo vyhrazeno pro lední hokejisty.

²⁸⁰ Celkově se výprava skládala z: 11ti řidičů a členů štábu, 17ti hokejistů, jejich 2 trenérů, 2 rozhodčí a 1 delegáta na kongres LIHG, 4 členného týmu rychlobruslařů, 8 členů výpravy krasobruslařů, 11ti osob z lyžařského týmu, 4 členného týmu sruženářů, 9ti členů sjezdařského týmu a 6ti funkcionářů. Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 452. Návrh na obeslání VII. Zimních olympijských her v Cortině d' Ampezzo v Itálii.

²⁸¹ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 452. Zpráva o přípravě na Olympijské hry 1956; Návrh na obeslání VII. Zimních olympijských her v Cortině d' Ampezzo v Itálii.

²⁸² Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 452. Zpráva z VII. Zimních olympijských her v Cortině d' Ampezzo.

Pro československé hokejisty dopadly turnaje v Cortině d'Ampezzo fiaskem. Původně oslavované mužstvo, které mělo, dle novinových článků psaných před olympiádou,²⁸³ vybojovat zlatou medaili, skončilo na pátém místě. Hlavní příčinu viděli vedoucí výpravy v nedostatečné morální a politické výchově, špatném výběru trenéra, který ovlivnil i přípravu na ZOH, a přílišném množství mezinárodních zápasů a turnajů odehraných československými hokejisty.²⁸⁴ Kritika velkého množství mezinárodních zápasů byla oprávněná, ale dle mého názoru jen ta, která byla těsně před ZOH. Na začátku ledna část reprezentantů, z týmu Rudá hvězda, sehrála několik utkání ve Švýcarsku a zápasy s anglickým týmem Wembley Lions v Praze. Dále již kompletní reprezentační tým sehrál zápasy ve Švýcarsku.²⁸⁵ Náročné přejezdy a nadmořská výška Cortiny d'Ampezzo přispěly k prohrám československých reprezentantů.²⁸⁶ Dále neúspěch ledních hokejistů ovlivnila politická rozhodnutí. I přesto, že veřejnost volala po zapojení Antonína Španingera, Miloslava Charouzda²⁸⁷ a dalších hokejových hráčů do olympijských bitev,²⁸⁸ nebylo jí vyhověno.

Kritika, která se objevila v průběhu i po skončení Zimních olympijských her, způsobila odstoupení Vladimíra Bouzka z trenérského postu a odmítnutí pozice v národním hokejovém mužstvu ze strany Vlastimila Bubníka a Bronislava Dandy.²⁸⁹

---

²⁸³ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 452. Tiskové reportáže v průběhu příprav zimních olympijských her v Cortině.

²⁸⁴ Národní archiv, Fond: KSČ-ÚV – AÚML 19/3, Signatura: 452. Zpráva z VII. Zimních olympijských her v Cortině d'Ampezzo.

²⁸⁵ 17. ledna v Curychu, 19. ledna v Arose a 20. ledna ve Svatém Mořici. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Českoslovenští hokejisté odjeli na olympijské hry, vydáno: 17. ledna 1956, číslo 17, Ročník 36, sportovní rubrika.

²⁸⁶ MÜHLSTEIN, L. Hvězdy z rybníků. Třeboň: Caprio, 1991, str. 105-107.

²⁸⁷ Antonín Španinger i Miloslav Charouz sehráli přátelská utkání ve Švédsku v prosinci 1955, během nichž vstřelili branku a o týmu byla psána pozitivní hodnocení. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Vysoké vítězství čs. Hokejistů nad Švédskem 9:1., vydáno: 27. prosince 1955, číslo 357, Ročník 36, sportovní rubrika.

²⁸⁸ Archiv kanceláře prezidenta republiky, Fond: Potrestání A. Španingera, České Budějovice – stížnost. Signatura: 303485/54, 303778/54, 300191/55.; Archiv kanceláře prezidenta republiky, Fond: T. návrh v 25 trestních příp. Signatura: 303585/54, 304270/54, 304373/54, 300160/55, 103999/55.

Mezinárodní události ovlivnily Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1957. Vzhledem k zásahu Sovětského svazu v Maďarsku se hokejisté USA a Kanada odmítli účastnit mistrovství, které se konalo v Moskvě.²⁹⁰ Tam vzhledem k nedostatku míst na zimním stadionu byla některá utkání odehrána na venkovním kluzišti. Po prohraném utkání se Švédskem si československý tým stěžoval na přírodní podmínky, protože led byl, především z důvodu oblevy, ve špatném stavu. Po mistrovství, na kongresu IIHF, bylo rozhodnuto, že utkání mistrovství světa v ledním hokeji již nesmí být odehrávána na přírodním kluzišti. Toto rozhodnutí však již nezměnilo prohru československého týmu proti Švédům, a tím pádem i bronzovou medaili pro Československo, stříbrnou pro SSSR a zlatou pro Švédsko.²⁹¹

7.2. Změny v československo-sovětských sportovních stycích

Rok 1958 byl spojen s Mistrovstvím světa v Oslu, kde nastoupila obměněná sestava československých hokejistů, ale výsledkem bylo až čtvrté místo.²⁹² Důležitější jsou však hlášení o nedostatcích během fotbalových a hokejových utkání se Sovětským svazem. Idealizovaný vztah mezi Československem a SSSR, který neměl narušovat ani sport, nebyl zcela pravdivý. Na ministerstvo zahraničních věcí od října 1958 přišlo několik stížností, a to jak na sportovce, tak i československé fanoušky.²⁹³ Během fotbalových a hokejových utkání totiž docházelo k: *„...nesportovním vystoupením a projevům, k hrubým a zdraví sportovců nebezpečným scénám, jež měly za následek pobouření diváků a*

---

²⁸⁹ JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 238.

²⁹⁰ KAPLAN, K. Proměny české společnosti 1948–1960. Část první. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007, str. 86-87.

²⁹¹ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 13., Karton č. 3. Signatura: 3.; JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 238-240.

²⁹² Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 13., Karton č. 3. Signatura: 3

²⁹³ Je možné se pouze dohadovat, z jakých důvodů k otevřenému odporu vůči Sovětskému vazmu docházelo. Ke zjevnému zhoršení vztahů podle mého názoru přispěly mezinárodními souvislosti, na které byla 2. polovina padesátých let poměrně bohatá.

*skandování protisovětských a provokačních hesel. V ČSR se dokonce vyskytly případy, že na hřiště byly házeny kameny a talíře.*²⁹⁴ Za hlavní příčiny Sovětský svaz označil: nedostatečnou výchovu sportovců po straně politické, vysílání klubových celků, kde jsou hráči nedostatečně proškoleni po stránce politické, a nedostatečné navazování přátelských styků mezi sovětskými a československými městy, které by dopomohlo k lepší atmosféře během zápasů.²⁹⁵

Vzhledem k tomu, že pořadatelství Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1959 bylo přisouzeno Československu, vznikly obavy z možných otevřených útoků na Sovětský svaz. Proto dostalo ČSTV z Ministerstva zahraničních věcí za úkol připravit se na možné nepokoje, ale hlavně se snažit jim předejít.²⁹⁶ Po kritice chování československých sportovců došlo k omezení mezinárodních zápasů. Před mistrovským turnajem, v roce 1959, nesehrál národní hokejový tým ani jeden mezinárodní přípravný zápas.²⁹⁷

Na úspěchy posledního Mistrovství světa v ledním hokeji v Československu, které se konalo v roce 1947, odkazoval Informační bulletin k Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1959. Úspěch československých reprezentantů měl být, vzhledem k podpoře domácích fanoušků, téměř jistý.²⁹⁸ Avšak výsledkem bylo třetí místo a nespokojenost SSSR s chováním některých hokejových hráčů k sborné.²⁹⁹

Zahraniční novináři byli po dobu mistrovství ubytováni v Hotelu Palace na Praze 3 a v hotelu Ambassador na Václavském náměstí. Hokejoví reprezentanti a funkcionáři měli ubytování zajištěno o něco dále centru, konkrétně v hotelu

---

²⁹⁴ Archiv ministerstva zahraničních věcí. Fond: Teritoriální odbory – Tajné, SSSR 1960–1964, Karton č.: 2, Sportovní agenda 020/194.

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Archiv ministerstva zahraničních věcí. Fond: Teritoriální odbory – Tajné, SSSR 1960 – 1964, Karton č.: 2, Sportovní agenda 020/194.; JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 242-244.

²⁹⁸ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Karton č. 5. Signatura: 5.

²⁹⁹ Tamtéž.; Archiv ministerstva zahraničních věcí. Fond: Teritoriální odbory – Tajné, SSSR 1960–1964, Karton č.: 2, Sportovní agenda 020/194.

International v Podbabě. Ubytování bylo vybráno v okrajové části Prahy směrem na Kladno, protože právě na kladenském zimním stadionu byla sehraána část zápasů,³⁰⁰ na hokejový stadion na Štvanici, kde se odehrálo finále, byla dojezdová vzdálenost 20 minut.

Týmy byly rozděleny na tři skupiny, přičemž každá hrála v jiném československém městě. Ve skupině A, která odehrála své zápasy v Bratislavě, byl tým Kanady, Československa, Polska a Švýcarska. V Brně sehraála zápasy skupina B, do které byl zařazen Sovětský svaz, USA, Norsko a NDR. Švédsko, Finsko, NSR a Itálie patřili do poslední skupiny C, která odehrála zápasy v Ostravě. Do finálových bojů postupovaly pouze dva týmy z každé skupiny a diváci je mohli sledovat v Praze. O pořadí ostatních týmů rozhodly zápasy v Kladně.

Zlatých medailí získalo Československo na mistrovstvích Evropy do roku 1960 celkem 10.³⁰¹ Úspěchů na mistrovstvích světa bylo podstatně méně. Pouze dvakrát³⁰² se hokejistům z Československa podařilo vybojovat zlatou medaili. Tyto výhry byly spojeny s poválečnými mužstvy, jejichž většina byla v roce 1950 v politickém procesu odsouzena. Výsledky národního týmu v letech 1950 - 1959 se oproti minulému období zhoršily. Na mistrovstvích se českoslovenští reprezentanti umísťovali v průměru na čtvrtém místě.³⁰³

Padesátá léta jsou spojena s odlišným postojem k národní reprezentaci, která je ovlivněna především Sovětským svazem, který se začal aktivně účastnit sportovních klání. Stejně tak tomu bylo i v oblasti prezentace, kam byly uvolňovány nemalé částky k zajištění rádiového spojení z mezinárodních sportovních turnajů nebo na výstavy týkající se československé tělovýchovy. Nemalou důležitost měly vyostřující se vztahy mezi Sovětským svazem a

---

³⁰⁰ Zápasy o umístění na 7. – 12. místě.

³⁰¹ 1911 (Berlín), 1914 (Berlín), 1920 (Antverpy), 1922 (Svatý Mořic), 1925 (Štrbské Pleso), 1929 (Budapešť), 1933 (Praha), 1947 (Praha), 1948 (Svatý Mořic), 1949 (Stockholm)

³⁰² 1947 (Praha), 1949 (Stockholm).

³⁰³ Hlavním problémem tohoto období byla řada neúčastí případně zrušených účastí na mistrovstvích světa a Evropy. Nejčastěji šlo o politické důvody. Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Karton č. 5. Signatura: 5

Československem během hokejových utkání. Presentace přátelských vztahů v tisku nebyla během zápasů příliš patrná, a to jak ze strany hráčů, tak i fanoušků.

Téměř nezměněným zůstal postoj vůči omilostněným nebo propuštěným hokejistům odsouzeným v roce 1950. I přes snahy fanoušků mít zpět v národním hokejovém týmu některé významné reprezentanty dob minulých byly jejich snahy téměř ve všech případech marné. Další zásahy politiky do sportovního odvětví souvisely s událostmi v Maďarsku v roce 1957, kdy se většina států západního bloku odmítla účastnit Mistrovství světa v ledním hokeji konaného v Moskvě.

8. Lední hokej v Československu v letech 1960–1969

Československo se na počátku 60. let muselo vyrovnat s krizí třetí pětiletky, která ho zastihla v letech 1961–1963. Zajímavostí je, že mezinárodní hokejové styky během tohoto období neutrpěly významnější omezení.³⁰⁴

V 60. letech probíhaly přípravy ledních hokejistů na reprezentační utkání celoročně. Šlo především o to, stmelit kolektiv a působit na sportovce ideologicky. Přípravných reprezentačních táborů se běžně účastnilo okolo padesáti hráčů, ze kterých byl následně vybrán tým A a B. Těsně před mistrovstvími byl stejně jako v padesátých letech zařazen ještě čtrnáctidenní kemp, během kterého se sehrála přátelská utkání. Sportovci nebyli profesionálové, ale vykonávali oficiálně pracovní činnost v podnicích, pod kterými působily i jednotlivé týmy. V rámci podniků fungoval refundační systém, což pro sportovce znamenalo snížení počtu odpracovaných hodin. Platy pobírali stejně jako ostatní pracovníci. Menší odměny mohli sportovci získat za vítězná utkání, ale celkově se nejednalo o vysoké částky.³⁰⁵ Možností přivýdělku pro některé hráče představovalo pojištění, které si zařizovali hráči samostatně. Běžně docházelo k sjednání několikanásobného pojištění, aby byl výnos v případě zranění vyšší. Vztahy sportovců a pracovníků nebyly vždy idylické, především v době, kdy tým prohrával, museli sportovci snášet opovržlivé projevy o flákačích. Na počátku padesátých let často propagované besedy s pracujícím lidem již nepřinášely kýžený účinek především z důvodu nižších výsledků národního týmu.³⁰⁶

Vybavení hráčů se v šedesátých letech oproti létům předcházejícím zlepšilo, ale kvalita nebyla stále na úrovni západních států. Problémy byly především s nedostatkem hokejek, ledních bruslí a rukavic. Neodbornost při

³⁰⁴ Až na neúčast na Mistrovství světa v Colorado Springs v roce 1961, která však byla spojena s neuznáním NDR na mezinárodní scéně. KAPLAN, K. Sociální souvislosti krizí komunistického režimu v letech 1953–1957 a 1968–1975: studie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993, str. 31-83.

³⁰⁵ Rozhovor s Luděkem Bukačem, dne 4. 4. 2015; Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

³⁰⁶ Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Večer čs. Hockeyistů a úderníků, vydáno: 12. března 1950, číslo 61, Ročník 30, sportovní rubrika.

výrobě dresů se projevovala na jejich funkčnosti, protože nebyly upraveny pro výstroj nacházející se pod dresem a řadě hokejistů byly malé.³⁰⁷

Zimní olympijské hry, které se konaly v roce 1960 ve Squaw Valley, nebyly pro československé hokejisty příliš úspěšné. Předzvěstí bramborové medaile se stal přípravný zápas z listopadu roku 1959, který švédský národní hokejový tým vyhrál v poměru 3:11. Ani Sovětský svaz si na turnaji nevedl nejlépe. Po vítězství na mistrovství světa v roce 1954 a 1956 a stříbrných medailí z let 1955, 1957, 1958 a 1959 byla třetí příčka slabým výsledkem. Pro československý hokej byl v VIII. Zimních olympijských hrách skryt jiný významný mezník než mohlo být vítězství. Jednalo se o první mezinárodní turnaj na území USA, který Československo absolvovalo.³⁰⁸ Před i po skončení ZOH využili lední hokejisté příležitost a sehráli několik přátelských utkání jak v USA, tak i v Kanadě.³⁰⁹ ZOH byly zajímavé i v tom, že australský hokejový tým měl ve své sestavě dva emigranty z Československa Zdeňka Tikala a Ivana Veselého. Prvně jmenovaný se navíc 20. února, během zápasu s Československem, postavil svému bratrovi Františku Tikalovi.³¹⁰ Výsledkem bratrského střetu byla zlomená ruka Zdeňka Tikala, což způsobilo, že k dalším zápasům již na olympiádě nenastoupil.³¹¹ Problematické bylo i komentování celého zápasu, a proto byla využita anglická zkomolenina Zdeňkova příjmení „Tajkl“, aby si ho českoslovenští posluchači nespojovali s emigrantem.³¹²

V březnu roku 1960 byl do Moskvy k sehrání několika přátelských utkání pozván kladenský hokejový tým. Chování ledních hokejistů bylo vyhodnoceno jako nežádoucí, protože „...došlo v průběhu utkání k několika napadením

---

³⁰⁷ Rozhovor s Luděkem Bukačem, dne 4. 4. 2015.

³⁰⁸ Předchozí pozvání byla z politických důvodů zamítnuta.

³⁰⁹ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Karton č. 5.

Signatura: 5.;

³¹⁰ Tímto střetnutím se nechal inspirovat Ota Pavel, který vytvořil povídku Dva bratři. (Poznámka autora)

³¹¹ SALTAU, C. The rinks outsiders who made the big time. IN: The Sydney Morning Herald, 21. února 2010. Dostupné z: <http://www.smh.com.au/national/the-rink-outsiders-who-made-the-big-time-20100220-oms6.html>, 16. 7. 2015.

³¹² Heijmans, D. J.. Weerzien van ijshockeybroers. IN: Sportgeschiedenis.nl., dne 3. 5. 2009. Dostupné z: <http://www.sportgeschiedenis.nl/2009/05/03/weerzien-van-ijshockeybroers.aspx>, 12. června 2015.

sovětských hráčů, při kterých došlo ke zraněním. Těsně po zakončení, kdy sověští hráči gratulovali našim k vítězství, jeden z našich hráčů, jehož jméno jsme dosud nemohli zjistit, nepřijal podávanou ruku sovětského hráče, ale uhodil ho pěstí do tváře a ujel.“³¹³ Navíc se večer po utkání měli opít a tropit výtržnosti, během kterých došlo k poškození hotelového zařízení v hodnotě 363 rublů. Další otevřený odpor vůči sovětským hráčům byl zaznamenán i během dalších mezistátních utkání,³¹⁴ což způsobilo, že na následující hokejovou sezónu nebyly naplánovány žádné přátelské zápasy mezi SSSR a Československem.³¹⁵ Oproti tomu českoslovenští hráči žádnou nevraživost nepociťovali. Luděk Bukač o vztahu československých a sovětských hráčů řekl: „...je rozdíl mezi normálním lidem, tedy hráči a vedení. Mezi hráči byli prima kluci, ale samozřejmě to v SSSR bylo přísnější než v Československu a jejich hráči si nemohli nic dovolit.“³¹⁶

Ještě před létem roku 1960 bylo pro machinace v sázkové kanceláři Sazka obviněno několik předních československých sportovců,³¹⁷ včetně hokejistů Karla Guta, Vladimíra Zábrodského, Františka Tikala, Jiřího Hanzla a dalších. V přátelských utkáních měli hráči zajistit předem domluvené výsledky na vsazené zápasy, čímž mělo docházet k obohacování. Hráči svou účast na machinacích nepřiznali, ale František Tikal se v rozhovoru s Jiřím Macků k celé aféře vyjádřil následujícím způsobem: „V sezóně 1958-59 jsem, nic netuše, asi výrazně zasáhl do výsledkových počtů. Hráli jsme ve Vítkovicích, a pravděpodobně bylo oboustranně vsazeno na remízu. Abych snad nepřekážel domácím střelcům, uklidil mě hrající trenér Zábrodský překvapivě na křídlo druhého útoku.“³¹⁸ Tikal i z této pozice střelil dvě branky a následně již nebyl do hry puštěn. O svém zapletení do celé aféry se František Tikal dozvěděl již na podzim 1959, kdy měl mít, během hokejové přípravy Karel Gut a Vladimír Zábrodský s Tikalem

³¹³ Archiv ministerstva zahraničních věcí. Fond: Teritoriální odbory – Tajné, SSSR 1960–1964, Karton č.: 2, Sportovní agenda 020/194.

³¹⁴ Sovětský svaz si stěžoval na turnaj v Bánské Bystrici a Ženevě, kde došlo k zranění několika ledních hokejistů z SSSR stran československých hráčů. Tamtéž.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Rozhovor s Luděkem Bukačem, dne 4. 4. 2015.

³¹⁷ Fotbalisté, boxeři, zápasníci, stolní tenisté a další. JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 463.

³¹⁸ MACKŮ, J. Úplně pravdivý příběh Františka Tikala. IN: Hospodářské noviny, 12. 8. 2008. Dostupné z: <http://ihned.cz/c1-45995940-uplne-pravdivy-pribeh-frantiska-tikala>, 16. 7. 2015.

rozmluvu o nastalé situaci, „Přišli za mnou opět ti dva, Zábrodský s Gutem, a jednoduše mi oznámili, že nás čeká průser. Nás všechny...“³¹⁹ Tyto události ovlivnily na několik let celý československý hokej, protože hráči dostali distanc v reprezentačním týmu a někteří byli dokonce odsouzeni k nepodmíněnému odnětí svobody.³²⁰

V březnu 1961 probíhalo Mistrovství světa v ledním hokeji v Lausanne a Ženevě. Předcházela mu únorová přípravná utkání s USA a Kanadou v Praze a Ostravě, která neukazovala významnou převahu Československa. Start na mistrovství je poznamenán smrtí trenéra Eduarda Fardy,³²¹ který během cesty ze zápasu v Bratislavě zemřel při autonehodě.³²² Jeho místo obsadil předseda ústřední trenérské rady Zdeněk Andršt a předseda metodické komise Vladimír Kostka.³²³ Vzhledem k účasti 20 zemí byl turnaj rozdělen do tří výkonnostních skupin, o jehož správnosti některé československé články pochybovaly.³²⁴ Po vítězství nad Finskem, USA a SRN se Československo dostalo až do utkání s neporaženým SSSR. Doposud z žádného jejich mistrovského utkání si Československo neodneslo vítězství,³²⁵ ale v Ženevě se jim to podařilo. I s favorizovaným týmem Kanady reprezentanti uhráli remízu. O výsledku celého mistrovství rozhodl až poměr vstřelených a obdržených branek, na které zvítězila Kanada. Druhé místo nečekaně obsadilo Československo a třetí příčku Sovětský svaz. Vzhledem k tomu, že současně s Mistrovstvím světa se konalo i XXXIX. Mistrovství Evropy, stalo se Československo jeho vítězem.³²⁶

---

³¹⁹ MACKŮ, J. Úplně pravdivý příběh Františka Tikala. IN: Hospodářské noviny, 12. 8. 2008. Dostupné z: <http://ihned.cz/c1-45995940-uplne-pravdivy-pribeh-frantiska-tikala>, 16. 7. 2015.

³²⁰ ABS, Svazek a. č. 61691 MV, krycí název „Brankař“, r. č. 753 Praha.

³²¹ 25. ledna 1961

³²² Expozice síně slávy českého hokeje.

³²³ JENŠÍK, M.. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 247-248.

³²⁴ Lední hokej, bruslení. Časopis pro lední hokej, krasobruslení a rychlobruslení. Vydáno: Duben 1961, Článek: První v Evropě, druzí na světě. Ročník: 13, Číslo: 4.

³²⁵ Pouze v roce 1957 a 1958 remizovali. Tamtéž.

³²⁶ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Programy hokejových utkání – mezinárodních, Karton č. 4. Signatura: 4k1.

„Trenérská rada ústřední sekce velmi pečlivě zajistila výběr a přípravu hráčů pro Mistrovství světa 1962 v Colorado Springs, kterého jsme se však pro diskriminační politiku vlády USA vůči NDR neúčastnili.“³²⁷ Toto byl oficiální důvod neúčasti východního bloku na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1962. Avšak pozadí celé události lze nalézt v srpnu 1961, kdy započala výstavba Berlínské zdi, která byla Západem velmi špatně přijímána. NATO vydalo prohlášení „...že státy, které jsou v Severoatlantické alianci podpoří západní Německo a Hallsteinovu doktrínu tím, že neuznají východoněmecké pasy.“³²⁸ Pořadatelé mistrovství se obhajovali tím, že neúčast východního Německa na mistrovství je rozhodnutím NATO a ne USA, ale vzhledem k tomu, že v rozhodnutí podpořili i zástupci ze Spojených států nelze na tento argument brát příliš zřetel.³²⁹

Politické události se projeví i v oblasti sportu. I přesto, že bylo východní Německo členem IIHF, které zaručovalo, že v případě nevydání víz pořadatelskou zemí, dojde k přesunutí celého mistrovství do jiného státu, toto ujednání nebylo splněno a celý východní blok se solidárně mistrovství neúčastnil. Východoněmecký tisk reagoval na nevydání víz otázkou, proč není umožněno základní právo sportovcům, což byla účast na svobodných mezinárodních sportovních turnajích.³³⁰ Rok 1962 však nebyl zcela bez mezinárodních sportovních styků. Československo od ledna do března sehrálo několik přátelských utkání se Sovětským svazem a Rumunskem.

Stockholm, hostitelské město Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1963, neodmítl účast NDR, díky čemuž se do hry vrátilo i Československo. Přátelská utkání s USA, Kanadou a Finskem, sehraná ještě před konáním mistrovství zajistila s jednou prohrou československé reprezentaci třetí místo na Mistrovství světa. Největším překvapením celého turnaje byla Kanada, která obsadila až čtvrtou příčku. Vzhledem k tomu, že následující rok patřil

---

³²⁷ Československo, Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, str. 329.

³²⁸ DICHTER, H.; JOHNS, A. Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945. University Press of Kentucky, 2014.

³²⁹ DICHTER, H.; JOHNS, A.. Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945. University Press of Kentucky, 2014.

³³⁰ DICHTER, H.; JOHNS, A. Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945. University Press of Kentucky, 2014.

olympijským hrám, byl na přelomu let 1963/1964 naplánován zájezd do Kanady a USA. Během tohoto turné odehrála československá reprezentace dvanáct přátelských zápasů. S dalšími státy bylo odehráno ještě patnáct zápasů, a to jak na domácí, tak i zahraniční půdě. Celkově Československo v přípravě na olympijské hry 15x zvítězilo, 4x remizovalo a 8x prohrálo.³³¹

Dějištěm IX. zimních olympijských her byl Innsbruck. Kvalitní příprava a nová taktika československých reprezentantů se až do střetnutí s SSSR nemíjela účinkem, ale sborná, na kterou forčeking převzatý z Kanady a USA nestačil, vyhrála 5:7.³³² I přes tuto prohru mohlo Československo získat stříbrnou medaili, ale poslední zápas se Švédskem rozhodl o bronz.³³³

Stříbrné medaile spojené s mistrovstvím světa v ledním hokeji v roce 1965 a 1966 byly pro Československý tým jistou satisfakcí za bronzový Innsbruck. K roku 1965 Miloslav Jenšík napsal: „*Tampere znamená největší úspěch od roku 1949; dvojnásob cenný, protože byl dosažený partou, jejíž většina má nejlepší léta před sebou, a kořeněný rekordními triumfy nad Američany a Kanadany i oceněním jednotlivců.*“³³⁴ Politickým ústupkem se stalo angažmá Augustina Bubníka ve Finsku v letech 1966–1969. Po propuštění vystřídal jako hráč několik týmů, ale až v Bratislavě mu bylo umožněno v rámci přátelských utkání vycestovat za hranice Československa. V roce 1962 byl během utkání v Plzni vážně poraněn, což se stalo impulsem pro studium trenérství. Následně několik let žádal o vycestování jako trenér do zahraničí, ale z politických důvodů mu odjezd nebyl povolen.

---

³³¹ Lední hokej v kapse. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1964, str. 16-17.

³³² JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 257-259.

³³³ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Inventární číslo: 11., Karton č. 3, Signatura: 3.

³³⁴ Československým hráčů se dostalo ocenění: Dzurilla – nejlepší brankář turnaje, Tikal – nejlepší bek, Jiřík se s Tikalem a Dzurillou dostal mezi šest nejlepších hokejistů turnaje, Golonka se umístil na prvním místě kanadského bodování. JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 260.; Stadion. Hokej 66, Lublaň. Mimořádné číslo.

V roce 1966 podal Augustin Bubník žádost o vycestování do Švýcarska. O průběhu schvalování řekl následující: „*Pokorný smlouvu vzal, strčil jí do šuplíku z něho vyndal smlouvu jinou a řekl mi: Tak pane Bubník, jestli chcete, přečtěte si to, můžete jít do Finska.*“³³⁵ Měl být vyžádán jedním ze soupeřů z roku 1949, který se stal funkcionářem národního finského týmu. Nejdříve byly pořádány přednášky o trenérství a teorii sportu po celém Finsku a následně, pod vedením Augustina Bubníka,³³⁶ finský reprezentační tým odcestoval do Vídně na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1967. Z utkání s Československem vyšlo Finsko jako vítěz.³³⁷ O utkání Augustin Bubník řekl: „*Po zápase českoslovenští hráči plivali, ne na mě, ale před střídačkou a nadávali mi. Potom mě Finové vzali na ramena a objížděli se mnou kluziště. Jediný, kdo za mnou přišel a pogrataloval mi, byl pan Pokorný, který mě tam vyhnal* [do Finska, jako trenéra národního hokejového týmu, poznámka autora].“³³⁸

Po utkání se strhla vlna pohoršení československých občanů i na rodinu Augustina Bubníka, která byla v Československu. Došlo až k rozbíjení oken a dalšího majetku. „*Celý národ mě dopisy a telegramy posílal zpátky do kriminálu a do uranu, nazývali mě zbabělcem československého národa.*“³³⁹ V roce 1968 trénoval finské mužstvo i na olympijské hry v Grenoblu. Tehdy rozhodoval poslední zápas mezi Kanadou a Finskem o umístění československých hokejistů. Finsko porazilo Kanadu 5:2, čímž se českoslovenští reprezentanti dostali na stříbrnou příčku. Po tomto utkání obdržel Augustin Bubník, oproti předchozímu roku, děkovné dopisy. Další prodloužení smlouvy Československo v roce 1969 nedovolilo a Augustin Bubník se vrátil do Československa.³⁴⁰

Československo - sovětské sportovní vztahy utrpěly v roce 1967 na Mistrovství světa v ledním hokeji ve Vídni velké trhliny. Ministerstvo

---

³³⁵ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

³³⁶ Augustin Bubník se stal první československým občanem trénující cizí národní hokejový tým. Poznámka autora

³³⁷ JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 260-261.; JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje: 1894–2000. Praha: Olympia, 2001, str. 430.

³³⁸ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

³³⁹ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

³⁴⁰ Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

zahraničních věcí si již před tímto mistrovstvím začalo všimnat nepřátelského postoje sovětských hokejistů, pokud utkání prohrají. „Přijmout porážku a pozdravit vítěze s úsměvem - s tím se někteří sovětsí sportovci a ještě více sportovní funkcionáři (např. trenér hokejistů s. Tarasov, nebo trenérka gymnastek s. Muratovová, někteří novináři atd.) dost těžce smiřují.“³⁴¹ Obhajobou tohoto stavu měla být jejich výchova a počáteční neohroženost sovětského sportu. Sovětsí reprezentanti se podle zprávy „O některých otázkách sportu SSSR“: „...nenaučili prohrávat tak, aby morálně zůstávali vysoko nad porážkou a často i nad vítězstvím, což někteří sportovci i na Západě znamenitě ovládají.“ Stížnosti sovětských funkcionářů na zaujatost zahraničních fanoušků během utkání a zápasů dle zprávy vyplývá právě z jejich postoje ke sportu.³⁴² Sovětská zpravodajství o hokejových utkání napsala: „Televizní hlasatelé reportují střetnutí sovětských hokejistů se zahraničními soupeři jako by bojovali v jakémsi obklíčení proti všem, jako by prohrát bylo neslučitelné se ctí občana sovětské země.“³⁴³

V Sovětském svazu stejně, jako v Československu, byl lední hokej jedním z vedoucích sportů. Sportovní nepřátelství mezi SSSR a Československem se ukázalo na Mistrovství světa v ledním hokeji ve Vídni, kde utkání, jehož výhra mohla Československu přinést stříbrnou medaili a Sovětský svaz by svou prohrou zůstal i nadále na první příčce. Již v průběhu zápasu nastalo několik potyček mezi oběma soupeři, ale vše skončilo závěrečnou šarvátkou, po které si hokejisté navzájem nepodali ani ruce.

Ze strany sovětských sportovních činovníků dostalo ministerstvo zahraničních věcí vyjádření k celému zápasu a především snaze udržet sportovní přátelství: „Několik minut před koncem utkání trenéři prý vyslali na led útočnou formaci Almetova s úkolem, aby touš držela co nejdéle ve středním pásmu a tak nepřímou aby prý čs. sportovním protivníkům naznačila, že skóre 4:2 jim stačí a že jim nabízí sportovní smír. Čs. hokejisté prý toto gesto buď nepochopili nebo

---

³⁴¹ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114. Zpráva: K některým otázkám sportu SSSR z 12. 10. 1966.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114. Zpráva: K některým problémům sportu z 12. 4. 1967.

*záměrně nepřijali. Nadále se prý snažili zostřit hru.*³⁴⁴ Ministerstvo obhajovalo své hráče tím, že daná akce ze strany sborné mohla být vykládána různým způsobem: *„jako náznak na sportovní smír, ale stejně tak i jako pokus o získání času, znervóznění nebo dokonce zesměšnění soupeře.*³⁴⁵ Bezprostředně po skončení turnaje se sovětské deníky nezmiňovaly o šarvátce, která na ledě mezi SSSR a Československem nastala, ale na besedách se sovětskými hráči, byly otázky na toto téma zaznamenány ve velké míře. Ministerstvo zahraničí si k besedám nechalo vypracovat zprávu, ve které je uvedeno, že jedním z dotazů na trenéra sovětského národního týmu byla, zda hráč Ragulin absolvoval boxerský výcvik. Celkově panoval o události jednotný závěr, nejednalo o nic mimořádného.³⁴⁶

Přípravou na následující hokejovou sezónu a především Zimní olympijské hry v Grenoblu byl turnaj v SSSR, kde sportovní funkcionáři debatovali o vzájemných vztazích.³⁴⁷ Vztah mezi ČSSR a SSSR nebyl na turnaji příliš přátelský. Spíše se sportovci navzájem izolovali. Za pozitivní hodnotil autor zprávy omluvu československému reprezentantovi Janu Klapáčovi, kterému kanadský hráč způsobil zranění a po jeho ošetření se mu přišel osobně omluvit. Srovnával celou událost se Sovětským svazem: *„Bylo to podle našeho názoru, upřímné sportovní gesto, které našlo svou odezvu. Kdyby jednou takto přišel např. Ragulin poté, když třeba Brunclíkovi vyrazil dva zuby (tím víc, že i naši hráči tvrdí, že se to stalo nechtěně a rozhodně prý v tom nelze spatřovat Ragulinův záměr), bylo by to v současných čs.-sovětských vztazích patrně ještě o něco víc než jen obyčejné sportovní gesto.*³⁴⁸

---

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ Tamtéž.

³⁴⁶ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114. Zpráva: Beseda trenéra s. Černyševa z 18. 4. 1967.

³⁴⁷ Z dokumentu je jasně patrné, že ze strany Československa došlo k nárůstu sebevědomí, protože zaznělo několik kritických připomínek jak na trenéra Tarasova, československo – sovětské vztahy tak i na turnaj samotný. Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114. Zpráva:Hokejisté ČSSR V SSSR 8. 12. 1967.

³⁴⁸ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114. Zpráva:Hokejisté ČSSR V SSSR 8. 12. 1967.

Na samotných olympijských hrách se počítalo s ubytováním pro 16 800 sportovců, novinářů a funkcionářů. Vstupenky na celý hokejový turnaj skupiny A bylo možné pořídit od 335 do 720 franků.³⁴⁹ Výprava československých hokejistů byla složena z 38 osob. Vedoucím se stal předseda ČSTV E. Bosák. Vzhledem k tomu, že jsou dochovány platby za ubytování pro sportovní funkcionáře, lze si alespoň částečně udělat obrázek o finanční náročnosti ZOH. Cena za ubytování a penzi se samozřejmě lišila dle ubytovacího zařízení, ale pohybovala se okolo 1000 franků na 15 dní. Celkově se hokejový turnaj obešel bez větších problémů a stříbrná medaile pro československé hokejisty ukazovala na jejich dobrou pozici v mezinárodním prostředí.

V roce 1968 se československá politická reprezentace pokusila vytvořit socialismus s lidskou tváří. Šlo o propojení demokracie a socialistického společenského uspořádání. Občané se začali svobodně vyjadřovat ke společenským a politickým problémům a přišlo také k ohlížení se na minulost.³⁵⁰ V souvislosti s tím dne 22. 5. 1968 vypovídala na generální prokuratuře korespondentka Dagmar Králová o procesu s hokejisty z 50. let. Celému případu byla přítomna, protože výsledky zapisovala. Důležité bylo, že podala informaci o tom, kdy a jakým způsobem došlo ke zpřísnění výsledků: „Z počátku nebylo na 5. oddělení jasno, zda vůbec má dojít k zajištění těchto hokejistů. Celá situace byla řešena ve vládě a nakonec bylo sděleno 5. oddělení, že vládní místa nemají nic proti tomu, aby byli jmenovaní hokejisté zajištěni a potrestáni, i za cenu rozpuštění národního hokejového mužstva.“³⁵¹ Pro bývalé reprezentanty byla důležitější výpověď o krutém zacházení ze strany dozorců a psychologickém i fyzickém teroru během výsledků. Následovalo totiž zasedání Presidia Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky, během kterého došlo ke zrušení rozsudků v celém rozsahu pro všechny odsouzené v rámci spisu Modrý a spol. Tato rehabilitace odsouzených se zakládala na tom, že „...bývalý státní soud neučinil správná a úplná skutková zjištění o něm tedy bezpečné podklady pro své právní závěry o trestním jednání obviněných.“³⁵²

---

³⁴⁹ X. Zimní olympijské hry – Grenoble, Praha: Olympia, 1967.

³⁵⁰ DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006.

³⁵¹ Soukromý archiv rodiny Španingerů.

³⁵² Archiv bezpečnostních složek, Fond: V-2654MV, Vyšetřovací spis státního soudu Praha, Modrý Bohumil a spol. mapa č. 2.

Upozornění, že československá politika se neshoduje s pojetím v SSSR, bylo předáno Slámovi, který byl radou velvyslanectví ČSSR v Moskvě, 20. července 1968. Sovětský svaz upozorňoval především na „...vystoupení v ČSSR namířené na podrytí Varšavské smlouvy“³⁵³ a „mimořádně nemorální a nebezpečný vztah, který nastal na hranicích Československa s NSR a Rakouskem.“ Neslučitelnost politiky v ČSSR a Varšavské smlouvy vyústil v srpnový vpád vojsk varšavské smlouvy do Československa. Politické události související se srpnem 1968 se velmi silně odrazily na hokejovém soupeření se Sovětským svazem.

Rok 1969 byl pro hokejové fanoušky plný očekávání. Pořadatelství XXXVI. Mistrovství světa v ledním hokeji mělo připadnout Československu,³⁵⁴ ale pod tlakem událostí z roku 1968 bylo mistrovství přenecháno Švédsku. Jozef Golonka o mistrovství, které se mělo konat v Československu řekl následující „...my jsme měli tým, který měl vyhrát mistra světa. To bylo naplánované. Kdybychom hráli v Praze, tak vyhrájeme suverénně titul mistra světa, protože mužstvo bylo dobré a deset až dvacet procent, které dělá obecenstvo, hlavně pražské obecenstvo, to by nám pomohlo a my bychom byli mistry světa. To se nám nepodařilo, protože mistrovství přeložili do Stockholmu a my jsme na to byli náramně našťvaní.“³⁵⁵

Hokejové mistrovství bylo samo o sobě velmi zajímavé, protože do popředí bojů se dostaly evropské státy³⁵⁶ namísto kolébky ledního hokeje Kanady, ale vzhledem k zaměření své práce se budu zabývat jen 6. a 13. dnem hokejového mistrovství,³⁵⁷ které ovládly zápasy Československa a Sovětského svazu.

Jak samotní hráči vnímali zápasy mezi Sovětským svazem a Československem řekl v dokumentu České televize Jiří Holík: „Byla to jedna z mála oblastí, kde se dal vyjádřit odpor k okupaci, politice vměšování a lidé se

---

³⁵³ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Generální sekretariát – tajné 1955–1964, 1965 – 1969, Zpráva: Neoficiální překlad nóty vlády SSSR.

³⁵⁴ Mistrovství světa v ledním hokeji se v Československu konalo v roce 1933, 1938, 1947 a 1959.

³⁵⁵ . Archiv České televize, Razítko na normalizaci, Česká televize, 1999, P. Kovář a M. Liška. 1:28

– (přepsáno ze slovenského do českého jazyka)

³⁵⁶ SSSR, Československo, Švédsko.

³⁵⁷ 21. března 1969 a 28. března 1969.

*zajímali o hokej více než normálně.*³⁵⁸ V hokejových zápasech mezi sbornou a československými reprezentanty vidělo možné nebezpečí i Ministerstvo zahraničních věcí. Dodnes jsou v archivu uloženy šifrované zprávy, které se týkaly možného nepřátelství ze strany československých hráčů ventilovaného během hokejových zápasů. V jedné ze šifrovaných zprávách, odeslané těsně před prvním utkáním, byl zachycen i postoj Sovětského svazu vůči nepřátelskému smýšlení některých hokejových hráčů těsně před prvním utkáním: „...*má pochopení, jestliže někteří jednotlivci mají z různých důvodů ne právě přátelské smýšlení, ale myslí, že by se to nemělo projevovat ve sportovních utkáních.*“³⁵⁹

Kapitán týmu, Jozef Golonka, ke spoluhráčům promluvil o souvislostech zápasů se Sovětským svazem a okupací Československa. Na jeho proslov vzpomíná Jan Havel následovně: „*Jako celý kolektiv stojíme za tím, že jsou tady okupanti, a že národu chceme dokázat, že mistrovství světa odehrajeme, že se budeme snažit je porazit a ruce jim nepodáme.*“³⁶⁰ Problémy spojené s nepodáním ruky na konci prvního zápasu se Sovětským svazem divák československé televize již neviděl, protože byl záběr odjíždějících hokejistů do kabiny ze záběru vystřižen. Celý záznam je však dodnes uchován v archivu švédské televize.

Ministerstvo zahraničních věcí o plánovaném nepodání rukou na konci prvního utkání vědělo ještě před zápasem. Svědčí o tom šifrované zprávy uložené v archivu Ministerstva zahraničních věcí. Dne 17. března 1969 ve 13:00 hodin byla z Ministerstva zahraničních věcí odeslána následující šifrovaná zpráva: „*Podle některých zpráv má naše hokejové mužstvo v úmyslu při zápase s mužstvem SSSR nepodat soupeři ruku. Ověř skutečný stav u vedoucího výpravy a požádej důrazně o dodržení sportovních formalit.*“³⁶¹ Ze Stockholmu přišla odpověď,³⁶² ve které se pisatel zmiňoval o projednání celé záležitosti s vedením československého hokejového týmu. Nejde však o jednoznačnou odpověď na

³⁵⁸ Archiv České televize, Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr Jančárek. 32:22-32:40.

³⁵⁹ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Došlé zprávy 1969, pořadové číslo: 2408, z 21. 3. 1969, 13,30 hod..

³⁶⁰ .: Archiv České televize, Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr Jančárek. 33:28-33:38.

³⁶¹ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Odeslané zprávy 1969, pořadové číslo: 876, z 17. 3. 1969, 13,00 hod..

otázku zaslano ministerstvem zahraničních věcí: „*Jednání trvalo téměř dvě hodiny. Podle jejich sdělení byla otázka sportovních formalit při utkání s SSSR dohodnuta již v ČSSR při soustředění reprezentantů. Vedení nehodlá dohodnutý způsob měnit. Byl jsem ujištěn, že sportovní formality, dohodnuté se švédským hokejovým svazem pro MS budou dodrženy. Kapitán mužstva předá před utkáním naši vlajku. Po skončení vzdá mužstvo čest vlajce a společným zdar a zvednutím hole pozdraví soupeře.*“³⁶³

Československo mělo tým spojující dvě národnosti, které mezi sebou neměly zcela ideální vztahy. Problémy národnostního rázu, které souvisely s neřešenou otázkou Čechů a Slováků v jednom státě, se ještě více vyostřily přijetím socialistické ústavy v roce 1960, která přispěla k centralizaci moci. Situace se nezlepšila ani návštěvou prezidenta Antonína Novotného v Martině, kde se účastnil oslav Matice Slovenské a urazil svým chováním slovenské obyvatelstvo.³⁶⁴ Kolektivní hra, jakou lední hokej je, potřebuje každého člena týmu, a i přesto, že většina hráčů pocházela z Čech, Moravy nebo Slezska, bylo k výhře potřeba i slovenských hráčů. Jan Suchý o vztazích mezi hráči řekl: „*Mezi námi a Slováky řevnivost a problémy byly, ale na základě okupace se manšaft semknul a opravdu se táhlo za jeden provaz.*“³⁶⁵

Hlavním heslem obou hokejových zápasů se sovětskou sbornou bylo nefaulovat. Tým sovětského svazu byl velmi dobrý v přesilových hrách, a proto by jakákoliv potyčka mohla vést k jeho vítězství. Československým reprezentantům se v prvním zápase podařilo nezaplést do soubojů a i díky tomu vyhráli zápas 2:0.³⁶⁶ Po první výhře nebyly oslavy v Československu hromadné. Na ulicích se objevila houkající auta a na Václavském náměstí se sešlo shromáždění fanoušků,

---

³⁶² O tom, že se jedná o odpověď, svědčí část první věty šifrované zprávy: „*Tvou 021529 jsem projednal.*“ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Došlé zprávy 1969, pořadové číslo: 2334, z 19. 3. 1969, 17,00 hod.), toto číslo je shodné s podpisem zprávy číslo 876, z 17. 3. 1969, 13,00 hod.

³⁶³ Archiv ministerstva zahraničních věcí, Fond: Došlé zprávy 1969, pořadové číslo: 2334, z 19. 3. 1969, 17,00 hod.

³⁶⁴ DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006, str. 20-22.

³⁶⁵ .: Archiv České televize, Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr Jančárek. 33:04-33:13.

ale celkově se nejednalo o masové akce. Už zde však zaznívala protisovětská hesla a slogany, které nebyly ze strany Veřejné bezpečnosti nijak potrestány.³⁶⁷

Druhý zápas se sovětskou sbornou již nebyl tak jednoznačný jako předchozí. Sovětům se ve druhé třetině podařilo vyrovnat na 2:2, ale konečné vítězství 4:3 patřilo československým reprezentantům. Během druhého zápasu si někteří hráči na protest sovětské okupace přelepili rudou hvězdu,³⁶⁸ která byla součástí státního znaku od roku 1960,³⁶⁹ na dresech černou páskou. Jejich argumentem bylo, že českého lva rudá hvězda na čele tlačí. Toto hanobení státního znaku bylo po návratu hokejistů do Československa vyšetřováno.³⁷⁰ Masér týmu Miroslav Martínek, se snažil uchránit hokejisty před problémy tím, že natrhl reprezentační dresy v místě hvězdy a zdůvodnil tím přelepení dresů.³⁷¹

Boj o první příčku na XXXVI. Mistrovství světa v ledním hokeji byl velmi dramatický. První tři týmy měly stejný počet bodů a rozhodlo až celkové skóre zápasů. To, že Československo obsadilo, až třetí příčku za druhým Švédskem a prvním Sovětským svazem, československým občanům určitě vadilo, ale vzhledem k okolnostem svou nelibost nedávali příliš znát a československé

---

³⁶⁶ JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011.

³⁶⁷ DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006, str. 97-98. O zásahu Veřejné bezpečnosti po prvním vítězství Československa nad Sovětským svazem není zmínka v žádném archivním dokumentu, který jsem prozkoumala.

³⁶⁸ Rudou hvězdu přelepil Josef Golonka, Jaroslav Jiřík, Jaroslav Holík, Vladimír Dzurilla, Jan Suchý a Jan Havel. František Ševčík v kabině také hvězdu zalepil, ale nakonec ji z obav o sebe a svou rodinu sundal. Archiv České televize, Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr Jančárek

³⁶⁹ Zákon č. 163/1960 o státním znaku a o státní vlajce, přesně stanovil, jak má státní znak ČSSR vypadat. „Státní znak Československé socialistické republiky tvoří červený štít tvaru husitské pavězy s pěticípou hvězdou v horní části, na kterém je bílý dvouocasý lev nesoucí na hrudi červený štítek s modrou siluetou Kriváně a vatrou zlaté barvy. Kresba znaku je zlatá.“ Sbírnka zákonů Československé socialistické republiky, zákon č. 163/1960, § 1.

³⁷⁰ Bohužel se mi nepodařilo najít archivní materiál, a proto pracuji pouze s výpovědí Miroslava Martinka, maséra reprezentačního mužstva v roce 1969.

³⁷¹ Archiv České televize, Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr Jančárek.

hokejisty vítali jako vítěze.³⁷² Svědčí o tom známý slogan: „*Nevadí, že není zlato, ty dva pátky stály za to!*“³⁷³

Výhra československých hokejistů nad sbornou jen umocnila protisovětské nálady, které do té doby zůstaly částečně skryté. Na celém území Československa probíhaly hromadné oslavy, které v řadě měst přerostly v otevřený odpor vůči SSSR a vyžádaly si zásah StB. Nejdramatičtější situace byla na Václavském náměstí, kde došlo k ničení sovětských kanceláří Aeroflotu a Inturistu.³⁷⁴

O průběhu celé noci informovala nejvyšší představitel zpráva Ministerstva vnitra: „*o bezpečnostní situaci na území ČSSR v noci ze dne 28. na 29. března 1969.*“³⁷⁵ Dokument je rozčleněn dle krajů a vždy je popsán do nejmenších detailů. V Následující podkapitole uvádím nejdramatičtější události na území ČSSR.

8.1. Nepokoje v Československu během Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969

Podle zprávy ministerstva vnitra se okolo 22. hodiny na Václavském náměstí nacházelo 15-20 tisíce osob, zároveň s nimi se zde projíždělo několik stovek automobilů, jenž na sebe upozorňovala houkáním. Do 23,00 hod. se měl dav rozšířit o dalších 85–130 000 občanů, kterým Václavské náměstí téměř nestačilo. Menší část z nich (přibližně 400 osob) se z Václavského náměstí vydalo směrem k sovětskému velvyslanectví. Jejich dalšímu postupu zabránili příslušníci VB.³⁷⁶

Demolice Aeroflotu není příliš podrobně popsána, ve zprávě jsou jen údaje o počtu osob, které se v danou chvíli nacházely v nejtěsnější blízkosti (mělo se

³⁷² JENŠÍK, M. Kronika českého hokeje: 1894-2000. Praha: Olympia, 2001, str. 433.

³⁷³ JENŠÍK, M. Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry. Praha: XYZ, 2011, str. 267.

³⁷⁴ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

jednat o 3–4 000 osob). „Přes velkou tlačenicí se na místo v krátké době dostavila hlídka VB z oddílu řízení dopravy MS-VB Praha, která ihned přivolala další posily. Na místo bylo vysláno 12 příslušníků VB a v zápětí na to posilová jednotka VB o síle 40 příslušníků.“³⁷⁷ V nastalé tlačenicí byl přístup Veřejné bezpečnosti ke zdemolované kanceláři Aeroflotu téměř znemožněn, ale ve chvíli, kdy se dostali na místo činu, započali se zatýkáním skupiny osob, které byly stále uvnitř Aeroflotu.

Odpor vůči zatýkání ze strany občanů byl tak silný, že proti VB zakročili a dopomohli některým zatčeným osobám k útěku. Příslušníci měli být dále fyzicky i slovně napadáni. Jednou z mála informací o tom, jak bylo zacházeno s majetkem Aeroflotu, přineslo svědectví Anny Kolouchové, která u svého patnáctiletého syna našla majetek Aeroflotu a donutila ho k odevzdání státním orgánům. „Oldřich Kolouch přinesl domu písemnost psanou azbukou. Jeho výslechem bylo zjištěno, že k AEROFLOTU přišel kolem 1:00 hodin 29. 3. 1969. Výlohy byly rozbity a místnosti zničeny. Vešel dovnitř, zde si vzal těžítka, mapu ČSSR v azbuce a písemnosti psané azbukou.“³⁷⁸ K obnovení pořádku na Václavském náměstí mělo dojít až ve 3:15 hod.

V Ústí nad Labem se mělo před budovou sovětského zastupitelství shromáždit 4–5 000 osob. Během večera mělo dojít k útoku na zastupitelství kamením, což způsobilo rozbití několika oken. Následně měli před budovu vyjít dva sovětsí vojáci a vystřelit do vzduchu. Dav, který nejdříve zareagoval ústupem, následně pokračoval v ničení zastupitelství a jeho nejbližšího okolí. Situace dospěla až k závažnému zapálení vozidel a motocyklů před budovou. V Liberci mělo během večera dojít k pálení sovětské vlajky a provolávání protisovětských hesel. Ve většině velkých měst byl průvod, houkání aut a proklamace protisovětských hesel na běžném pořádku, ale významnější události nejsou v protokolech popsány.

---

³⁷⁷ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

³⁷⁸ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva stavu vyšetřování trestních věcí v souvislostmi ze dne 28. a 29. března 1969 v ČSR.

Dne 8. dubna byl vytvořen dokument o stavu vyšetřování trestních věcí v souvislosti s událostmi ve dnech 28.–29. 3. 1969 v Československu. Dokument je stejně jako zpráva o bezpečnostní situaci rozdělen geograficky a popisuje nejdříve souběh událostí a následně vyjmenovává trestně stíhané osoby. Dokument dále uvádí počty zraněných příslušníků bezpečnosti. K těžkému zranění mělo dojít u dvou příslušníků bezpečnosti v Praze a u jednoho v Severočeském kraji. Lehká zranění jsou spojena se stejnými kraji. Nejvíce případů bylo v Praze, konkrétně 12 a v Severočeském kraji 2.³⁷⁹ V tabulce č. 1 uvádím přehled postihů v jednotlivých krajích Čech, Moravy a Slezska.³⁸⁰

---

³⁷⁹ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva stavu vyšetřování trestních věcí v souvislostmi ze dne 28. a 29. března 1969 v ČSR.

³⁸⁰ Dokument neuvádí stav na Slovensku.

Tabulka č. 1.³⁸¹

Kraj	Předvedeno	Zadrženo	Navrženo na vazbu	Předáno prokuratuře	Zahájeno trestní stíhání
Hlavní město Praha	8	-	-	-	-
Středočeský	-	-	-	-	-
Západočeský	-	-	-	-	-
Severočeský	6	4	2	-	4
Jihočeský	-	-	-	-	-
Východočeský	-	-	-	-	-
Jihomoravský	1	-	-	-	-
Severomoravský	5	-	-	3	-
Celkem	20	4	2	3	4

Řada historiků a žurnalistů spekuluje o připravenosti celé akce ze strany KSČ nebo Sovětského svazu, což má dosvědčovat nepřipravenost Veřejné bezpečnosti, dlažební kostky před kanceláří Aeroflot nebo domnělí provokatéři na Václavském náměstí. Žádný archivní materiál, tajná či šifrovaná zpráva tuto domněnku nepotvrzuje, a proto bych se ráda přiklonila k názoru, že nálady, které v československé společnosti po srpnu 1968 třímaly, se dostaly na povrch díky euforii z vyhraného zápasu nad nenáviděnými okupanty.

Chování jednotlivců bylo mimo jiné ovlivněno i alkoholem a davem.³⁸² Podle sociologického slovníku je dav „...sociální agregát, v němž se výrazně mění individuální psychika zúčastněných pod vlivem psychologické náказы, na základě nápodoby a v důsledku oslabení nebo úplné absence sociální kontroly.“³⁸³ Stejně jako se na Václavském náměstí v Praze ničila kancelář Aeroflotu, jakožto symbolu Sovětského svazu, i v dalších krajích se lidé scházeli před budovami sovětských zastupitelství, která následně demolovali. Žádný z historiků nebo žurnalistů, kteří pracují s myšlenkou připravenosti celé akce, se nesnaží dokázat

³⁸¹ Fond ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

³⁸² Tamtéž.

³⁸³ Linhart, J., Petrušek, M., Vodáková, A., Maříková, H. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, str. 167.

využití výhry Československa nad Sovětským svazem v jiných místech než v Praze, a přitom protesty v ostatních krajích byly stejně nebo i více živelné jako v hlavním městě.

Ukázkou toho, že se Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969 zapsalo do paměti obyvatel ČSSR svědčí i řada anekdot, říkadel a básní, které jsou známé dodnes. Velmi hluboko se například zapsalo říkadlo: „*Tarasove, bububu, Brežněv ti dá na hubu.*“³⁸⁴ V rámci oslav vítězství nad Sovětským svazem takovýchto říkadel vzniklo obrovské množství a pro vykreslení nálad ve společnosti je důležité, alespoň některé z nich uvést. Říkadla často odkazují na jiné vítězné okamžiky spojené s českým územím: „*Vyhnali jsme křižáky, vyženem i Rusáky!*“³⁸⁵ nebo na mezinárodní události: „*Jestli máte málo, přijde na vás Mao.*“³⁸⁶ a „*Jed'te domů, Ivani, lezou vám tam Číňani.*“³⁸⁷

Obyvatelé Československa, stejně jako národní hokejový tým, nebrali hokejové mistrovství ve Stockholmu jen jako hru, ale byla to možnost satisfakce za srpen 1968. Oslavami dvou hokejových vítězství nad sovětskou sbornou, dávali najevo svůj odpor vůči Sovětskému svazu. I to se odrazilo na nejčastějším tématu říkanek: „*Dali jsme jim čtyři kousky, za to, že nám žerou housky.*“³⁸⁸ „*Naši rodní bratři mají, co jim patří.*“³⁸⁹ „*Hrát hokej je um, ne střílet na muzeum.*“³⁹⁰ „*V srpnu střílet uměli, dneska jenom čuměli.*“³⁹¹

---

³⁸⁴ Archiv: ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

³⁸⁵ DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006, str. 391.

³⁸⁶ Archiv: ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.

³⁸⁷ Tamtéž.

³⁸⁸ Archiv: ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.; DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006, str. 391.

³⁸⁹ Tamtéž.

³⁹⁰ Tamtéž.

³⁹¹ Archiv: ABS, A/10 - 199, inv. j. 181, Zpráva o bezpečnostní situaci na území ČSSR ze dne 28. a 29. března 1969.; DOSKOČIL, Z. Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu. Brno: Doplněk, 2006, str. 391.

Další téma, které se často v anekdotách a písních objevovalo, souviselo s krutým zacházením s nepohodlnými občany SSSR, kteří byli odvečeni do gulagů.³⁹² K dobovému říkadlu patřilo například: „*Do Stockholmu dopis mříí, místo máte na Sibiři.*“³⁹³ Ani báseň o devíti slokách s názvem Srpnový odkaz v jedné ze svých částí neopomněla na gulagy:

*„Brežněv v Moskvě slzy roní,
umírácěk zvolna zvoní.
V ruském mužstvu bude změna,
Sibiř už je připravena.
Tarasov se strachy třese,
i parták je třeba v lese.“*³⁹⁴

Řada hesel byla protiprávního rázu. Trestní zákon klasifikoval hanobení socialistického státu následujícím způsobem: „*Kdo veřejně hanobí některé státy světové socialistické soustavy nebo jeho čelního představitele, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo nápravním opatřením.*“³⁹⁵ V komentáři tohoto zákona bylo stanoveno, že protiprávním jednáním je i pálení nebo jiné hanobení vlajky.

---

³⁹² Odhalení systému gulagů v SSSR souviselo s uvolňováním režimu po nástupu N. S. Chruščova. Dále se do povědomí dostaly knihami od Alexandra Solženicyna (SOLŽENICYN, A. I. *Jeden den Ivana Děnisoviče*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963.) a méně známého Slavomira Rawicze (RAWICZ, S. *The Long Walk*, 1955).

³⁹³ DOSKOČIL, Z. *Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu*. Brno: Doplněk, 2006, str. 390.

³⁹⁴ DOSKOČIL, Z. *Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu*. Brno: Doplněk, 2006, str. 391.

³⁹⁵ Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, Trestní zákon číslo 140/1961, §104 Hanobení státu světové socialistické soustavy a jeho představitele.

9. Závěr

Diplomová práce zachycuje široké časové období, během kterého se stalo mnoho významných událostí, které se zapsaly do československých dějin. Práce doplňuje známé skutečnosti o závěry, které zatím nebyly nikdy publikovány

Mezinárodní vztahy ovlivňovaly do značné míry i oblast sportu. Z tohoto důvodu se sportovní styky mezi východním a západním blokem odvíjely od aktuálních problémů či přátelských vztahů v mezinárodním prostředí. Solidární neúčasti na sportovních soutěžích států východního či západního bloku v časech studené války byly typické. Příkladem může být maďarská revoluce či stavba Berlínské zdi. Tento vývoj je však možné předpokládat, protože bojkoty v období studené války zasáhly téměř všechny sféry života..

Zajímavější jsou rozhodně vztahy mezi Sovětským svazem a Československem, protože na veřejnosti proklamované přátelství, hráči i trenéři v okamžiku sportovních klání nereflektovali. Důkazem stupňující rivality byla mimo jiné i korespondence mezi československým Ministerstvem zahraničních věcí a sovětskými úřady, které si stěžovaly na chování hokejistů i jejich fanoušků. Z původních omluv a snah řešit danou situaci se v roce 1966 vyvinula kritika hokejistů ze Sovětského svazu, a to především jejich hrubého chování. Vyjadřovaný odpor vůči Sovětskému svazu vyvrcholil na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969, kdy se po druhém vítězství československého národního hokejového týmu zvedla lavina oslav, která přešla v demolování symbolů sovětského útlaku.

Politici představitelé Československa využívali sport jako nástroj manipulace s veřejností. Do roku 1949, kdy národní hokejový tým slavil značné úspěchy, byla uvítání po mezinárodních zápasech otázkou prestiže, o čemž svědčí novinové články a dobový fotografický materiál. Politické projevy k oslavě sportovních úspěchů neopomíjely zdůraznit důležitost sjednocené tělovýchovy a pozitiva socialistického zřízení. V následujících obdobích byl v případě úspěchu postup obdobný.

Sportovci byli částečně závislí na rozhodování politických představitelů a autorů kádrových posudků, protože bez jejich souhlasu nebylo možné Československo reprezentovat. Problémy měl například Antonín Španinger a mnozí další. Hlavní prověřování započalo v 50. letech, protože dle osobních složek hokejistů nebyla účast v reprezentačním týmu v předchozích obdobích tolik závislá na profilu rodiny. Důkazem jsou i sportovní emigrace, které nejvíce probíhaly v letech 1948–1949.

Vybavení národního hokejového týmu nebylo v prvních letech po skončení 2. světové války dostačující, a proto došlo k dohodě mezi Ministerstvem vnitřního obchodu a Českým svazem ledního hokeje, který pro hráče zajistil základní vybavení, které jim bylo půjčováno. Tréninkové přípravy byly v počátcích také složitější, protože až do roku 1955 neexistovaly na území Československa kryté lední stadiony, a i když fungovaly plochy s umělým ledem, stále byly tréninky závislé na venkovní teplotě. Vybavení hokejistů se postup času zlepšovalo, ale celkově nikdy nedosáhli úrovně vybavení hráčů západního bloku. Souviselo to především s méně kvalitním materiálem a nedostatečnou propracovaností stříhů. I přesto se československý národní hokejový tým držel v popředí výsledkových listin mezinárodních utkání.

Z první části práce je zřetelné, že se lední hokej dostal do popředí zájmu fanoušků a politických činníků, kteří ho v následujících letech používali ke své vlastní propagaci. Kapitola věnující se létům 1945–1950 ukazuje, jak politika zasáhla do života sportovců, kteří nebyli nakloněni socialistickému zřízení. Předemnou se žádný jiný autor nezabýval politickým procesem do takové míry, aby našel původce celého vyšetřování. Dále se mi podařilo z dobového tisku vybrat články, které ukazují na postavení národních reprezentantů ve společnosti.

V letech 1951–1959 jsou velmi znatelné zásahy do organizace ledního hokeje ze strany funkcionářů, které je možné spatřit v počátečním oslabení sportovních styků se Západem, který souvisel s obavami z emigrace. Po vstupu Sovětského svazu na sportovní kolbiště došlo k úpravě politických rozhodnutí a byla snaha zvítězit v co největším množství mistrovství a olympiád. Navíc se začíná ukazovat nepřátelský vztah mezi československými a sovětskými

sportovci, nejvíce během hokejových a fotbalových utkání s SSSR, který byl v rozporu s tehdejší politikou.

Kapitola zabývající se 60. léty 20. století popisuje události, které lze v souvislosti s politickými a sociálními dějinami brát jako odraz tehdejší společnosti. V první řadě je dokladem důležitosti ledního hokeje a sportu v socialistickém Československu neomezení sportovních styků v době ekonomické krize. Zároveň mohly být pro československé občany sportovní utkání i způsobem rozptýlení, protože se v letech krize zvýšil počet přátelských utkání na území Československa. Politické zásahy v roce 1962 způsobily neúčast východního bloku na Mistrovství světa v ledním hokeji. Zde je jasně patrné, že zásahy do sportovních organizací byly na denním pořádku i v demokratických západních státech. Postupné uvolňování společnosti se ve 2. polovině 60. let odrazilo i na možnosti trénovat národní finský tým bývalým hokejovým reprezentantem Augustinem Bubníkem, který byl v roce 1950 odsouzen v politickém procesu vedeném pod názvem Spis Modrý a spol. Příkladem je i odpor vůči „bratrské pomoci“, který se projevil během oslav vítězství nad SSSR v ledním hokeji v roce 1969.

Zkoumání odrazu společnosti na sportovních utkáních není příliš běžnou praxí, ale jak jsem ve své práci ukázala, může tento způsob vést k novému způsobu nahlížení na historické události, které by se jinak v obrovském množství daly přehlédnout. Tento okruh bádání by si zasloužil obšírnější práci, proto doufám, že vzhledem k mému dlouhodobému zájmu, se mu v nejbližší době budu moci dále věnovat.

10. Zkratky

AAU - Amatérská atletická unie

AC Sparta - Athletic club Sparta

AHA - Amatérská hokejová asociace Spojených států amerických

ATK - Armádní tělovýchovný klub

BZK - Bruslařský závodní klub

ČOS - Česká obec sokolská

ČSH - Český svaz Hockeyový

ČSSKH - Československý svaz kanadského hokeje

ČSTS - Československý tělovýchovný svaz

ČSTV - Československý svaz tělesné výchovy

DTJ - Svaz dělnických tělovýchovných jednot

EASS - Evropská asociace pro sociologii sportu

FPT - Federace proletářské tělovýchovy

HC - Hokejový klub

ICSS - Mezinárodní výbor pro sociologii sportu

ISS - Institut pro sociologii sportu

JSSS - Organizace sociologie sportu v Japonsku

LIHG - Ligue Internationale de Hockey sur Glace

LTC - Lawn tennis club Praha

NASSS - Severoamerická asociace sociologie sportu

ONV Kladno - Okresní národní výbor Kladno

SSSLF - Společnost sociologie sportu pro francouzsky mluvené oblasti

ÚNTV - Ústřední národní tělovýchovný výbor

11. Zdroje

11.1. Archivní prameny

11.1.1. ABS

Fond: A/10 - 199, inv. j. 181

Fond: V-2654MV, Vyšetřovací spis státního soudu Praha, Modrý Bohumil a spol.
mapa č. 2.

Svazek a. č. 61691 MV, krycí název „Brankař“, r. č. 753 Praha.

Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol.

Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Operativní podsvazek

Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1.

11.1.2. Archiv ministerstva zahraničních věcí

Fond: Odeslané zprávy 1969

Fond: Došlé zprávy 1969

Fond: Generální sekretariát – tajné 1955–1964, 1965–1969

Fond: Teritoriální odbory 1965–69, SSSR, Sportovní agenda 020/114.

Fond: Teritoriální odbory-Tajné, SSSR 1960–1964, Karton č.: 2, Sportovní
agenda 020/194

Fond: Politické zprávy-tajné, 1968–1969, Bulharsko, Karton č. 31.

Fond: Politické zprávy-tajné, 1965–1969, SSSR. Karton č. 13.

Fond: Politické zprávy-tajné 1968–1969, NDR, Karton č. 91.

Fond: Politická zpravodajství zastupitelských úřadů- 1918 - 1975, TO-O Norsko,
1945-59.

11.1.3. Archiv České televize

Hokej!!!, Česká televize, 2001, (Pro ČT vyrobil Chronosfilm, S. R. O.), Petr
Jančárek. Archiv České televize,

Razítko na normalizaci, Česká televize, 1999, P. Kovář a M. Liška

11.1.4. Národní muzeum

Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Lední hokej (1906–1992), Karton č. 1-5.

Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Olympijské hry, 1928–St. Moritz; 1932–Lake Placid, 1936–Garmisch Partenkirchen, 1948–St. Moritz, 1952–Oslo, 1956–Cortina d'Ampezzo, 1960–Squaw Valley, 1964–Innsbruck, 1968–Grenoble.

Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Vítek Josef, Karton č. 5, 8, 9, Knihy mimo karton.

Archiv tělesné výchovy a sportu. Fond: Josef Rössler-Ořovský. Karton č. 1, 2, 3, 4, 7, 8.

11.1.5. Archiv Kanceláře prezidenta republiky

Fond: Potrestání A. Španingera; České Budějovice - stížnost, signatury: 303485/54, 303 773/54, 300191/55, 303585/54.

Fond: T. návrh v 25 trestních příp. Signatura: 303585/54, 304270/54, 304373/54, 300160/55, 103999/55.

11.1.6. Národní archiv

Fond: KSČ-ÚV-AÚML 19/3, Signatura: 386, 387, 388, 389, 437, 452.

Fond: ČOS, Signatura: 308, 309, 313, 464, 554, 559, 568, 600, 634.

11.2. Prameny a dobová literatura

11.2.1. Prameny

Expozice síně slávy českého hokeje

Sbírka zákonu České republiky. Ročník 2011.

Sbírka zákonů Československé socialistické republiky. Ročník 1960.

Sbírka zákonů Československa. Ročník 1956, 1952, 1949, 1948.

Soukromý archiv rodiny Španingerů

Soukromý archiv rodiny Červených

11.2.2. Dobová literatura

LAUFER, J. *Hokej můj osud*. Praha: Mladá fronta, 1960

Lední hokej v kapse. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1964.
NOVOTNÝ, J. *Mistrovství světa v ledním hokeji*. Praha: Mladá fronta, 1947.
RISSE, H. *Soziologie des Sports*. Münster: Atalas, 1922.
SOLŽENICYN, A. I. *Jeden den Ivana Děnisoviče*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963.

11.3. Periodika

BRACK, N.; WEINBLUM, S. „*Political Opposition*“: *Towards a Renewed Research Agenda*. IN: *Interdisciplinary Political Studies*, Vol. 1 No. 1, Červen 2011.

HEIJMANS, D. J. *Weerzien van ijshockeybroers*. IN: *Sportgeschiedenis.nl.*, dne 3. 5. 2009. Dostupné z: <http://www.sportgeschiedenis.nl/2009/05/03/weerzien-van-ijshockeybroers.aspx>, 12. června 2015.

HLAVÁČEK, P.; HOLZER, J. *Opozice v nedemokratických režimech. Vstupní poznámky k možnostem a limitům stávající teorie*. IN: *Středoevropské politické studie*. Ročník X, Číslo 1.

KILL, J. „*Peace through sport?*“: *Sport, Internationalism and the british working class in the inter-war years*. IN: *Canadian Journal of History of Sport*; May 94, Vol. 25 Issue 1, str. 62-76.

LINHART, J. *Soudobá buržoazní sociologie sportu*. IN: *Sociologický časopis*, 1984, ročník 20, číslo 2.

MACKŮ, J. *Úplně pravdivý příběh Františka Tikala*. IN: *Hospodářské noviny*, 12. 8. 2008. Dostupné z: <http://ihned.cz/c1-45995940-uplne-pravdivy-pribeh-frantiska-tikala>, 16. 7. 2015.

SALTAU, Ch. *The rinks outsiders who made the big time*. IN: *The Sydney Morning Herald*, 21. února 2010. Dostupné z: <http://www.smh.com.au/national/the-rink-outsiders-who-made-the-big-time-20100220-oms6.html>, 16. 7. 2015.

SOMMER, V. *Cesta ze slepé uličky „třetího odboje“ Koncepty rezistence a studium socialistických diktatur v Československu*. IN: *Soudobé dějiny XIX/1*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012.

TESAŘ, F. *Sport jako náhražka války?* IN: *Mezinárodní politika*. Ročník 28, číslo 8., 2004.

Lední hokej - Bruslení. Praha: ČOS, 1951-1962.

Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické . Praha: [s.n.], 1947-1969.- Vždy měsíce prosinec-duben.

Ruch v tělesné výchově: obrázkový časopis Ústředního národního tělovýchovného výboru. Praha: ROH, 1945-1948.

Ruch v tělovýchově a sportu: týdeník Československé obce sokolské. Praha: Československá obec sokolská, 1949-1952.

Stadion. Hokej 66, Lublaň. Mimořádné číslo, 1966.

11.4. Sekundární literatura

BENDA, V. *Kniha olympijských her.* Praha: Svoboda, 1994.

BIRRELL, S. *Feminist Theories for Sport.* IN: **COAKLEY, J., DUNNING, E.** *Handbook of Sports Studies.* SAGE, 2000.

BLAŽEK, P. *Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu. Přehled koncepcí a limity bádání.* IN: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989.* Praha: Dokořán, 2005.

COAKLEY, J. *Sport in Society: Issues and Controversies.* McGraw-Hill Ryerson, 2003.

ČECHÁK, V., LINHART, J. *Sociologie sportu.* Praha: Olympia, 1986.

DICHTER, H., JOHNS, A. *Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945.* University Press of Kentucky, 2014.

DOSKOČIL, Z. *Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu.* Brno: Doplněk, 2006.

CREGO, R. *Sports and Games of the 18th and 19th Centuries.* Santa Barbara: Greenwood, 2003.

GREXA, J. STRACHOVÁ, M. *Dějiny sportu. Přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu.* Brno: Masarykova univerzita, 2011.

GUT, K. PACINA, V. *Malá encyklopedie ledního hokeje.* Praha: Olympia, 1986.

HENDL, J. *Symbolický interakcionismus a kvalitativní výzkum.* IN: **HOŠEK, V.;** **KOVÁŘ, R.** *Aktuální otázky kinantropologie, sborník ze semináře sekce pedagogické kinantropologie* Praha: Karlova Universita 1998.

- HLOUŠEK, V.; KOPEČEK, L.** *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie.* Brno: Masarykova univerzita, 2003.
- HORVÁTH, M.** *Herbert Blumer: Symbolický interakcionismus – teoretické a metodologické vymezení.* IN: ŠUBRT, J. a kol. *Soudobá sociologie II. Teorie sociálního jednání a sociální struktury.* Praha: Karolinum Press, 2008.
- JENŠÍK, M.** *Kronika českého hokeje: 1894-2000.* Praha: Olympia, 2001.
- JENŠÍK, M.** *Zlatá kniha ledního hokeje. Historie a současnost nejrychlejší sportovní hry.* Praha: XYZ, 2011.
- KAPLAN, K.** *Kořeny československé reformy 1968.* Brno: Doplněk, 2002.
- KAPLAN, K.** *Proměny české společnosti 1948–1960. Část první.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.
- KAPLAN, K.** *Sociální souvislosti krizí komunistického režimu v letech 1953-1957 a 1968-1975: studie.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993.
- KEYS, B.** *The 1956 Melbourne Olympic Games and the Postwar International Order.* IN: FINK, C. HADLER, F. *1956: European and Global Perspectives.* Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2006.
- KIRCHNER, J. SLEPIČKA J.** *Hvězdy českého sportu I.* Praha: Fragment, 2000.
- Kolektiv autorů.** *Kronika olympijských her 1896-1996.* Praha: Knižní klub, 1996.
- KÖSSL, J; ŠTUMBAUER, J; WAIC, M.** *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury.* Praha: Karolinum, 2004.
- KVAČEK, R. a kol. autorů,** *Kronika Českých zemí.* Praha: Fortuna, 2003.
- LEVINSON, D. CHRISTENSEN, K. II.** *Encyklopedia of world sport.* Santa Barbara: ABC – CLIO, 1996.
- LUKŠŮ, D., PALÁN, A.** *Skutečný příběh hokejové legendy. Vladimír Zábrodský.* Praha: Česká televize, 2009.
- LUKŠŮ, D., PALÁN, A.** *Stanislav Konopásek, Hráč, který přežil.* Praha: Česká televize, 2007.
- MACKŮ, J.** *Kauza Zábrodský. Hokejový génius, ale jinak lotr.* Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2005.
- MACKŮ, J.** *Obětovaní šampióni. Mistři světa určení k likvidaci.* Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004.
- MACKŮ, J.** *Zapřené generace. Vyškrtnutí z historie, vymazání z paměti.* Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 2004.

- MASLOWSKI, N.; ŠUBRT, J.** *Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám.* Praha: Karolinum Press, 2015.
- MERTON, R. K.** *Studie ze sociologické teorie.* Praha: SLON, 2000.
- MÜHLSTEIN, L.** *Hvězdy z rybníků.* Třeboň: Caprio, 1991.
- NIXON, H., FREY, J.** *Sociology of sport.* Belmont: Wadsworth, 1996.
- PERNES, J.** *Krise komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století.* Brno: CDK, 2008.
- SÁBL, V. SIGMUND, S. GUT, K.** *Kniha o Československém hokeji.* Praha: Olympia, 1969
- Sborník. *Na západ je cesta dlouhá.* Curych: KONFRONTATION AG/AS, 1980.
- SEKOT, A.** *Sociologie sportu: aktuální problémy.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013.
- SKILLING, H.** *Československo můj druhý domov: paměti Kanadana.* Praha: Prostor, 2001.
- SLEPIČKOVÁ, I.** *Sociologie sportu – význam, přístupy a témata studia sportu v sociologickém pohledu.* IN: ŠUBRT, J. a kol. *Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace.* Praha: Karolinum Press, 2014.
- STRÁNSKÝ, J. ONDOUŠEK, K.** *Historie československého a českého hokeje 1908–1999.* Praha: Vyšehrad. 1999.
- SVOBODA, L.** *Encyklopedie antiky.* Vyd. 1. Praha: Academia, 1973.
- ŠKUTINA, V., BAKALÁŘ, R.** *Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu.* Pardubice: Helios, 1990.
- TUREK, P.** *Kniha o jihočeském hokeji.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990.
- VANĚK, M., MÜCKE, P. a PELIKÁNOVÁ, H.** *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.
- VEBER, V., BUREŠ, J.** *Třetí odboj: kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010.
- VERDON, J.** *Volný čas ve středověku.* Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2003.
- Velký sociologický slovník.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996.
- YURIL, L. H.** *Emotions in sport.* Champaign: Human Kinetics, 1999.

11.5. Internetové zdroje:

http://www.futawillimapu.org/pub/El_Palitun.pdf, [2. 4. 2012.]

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/540900/shinty>, [17. 6. 2012]

<http://www.sportfacts.net/the-history-of-ice-hockey>, [2. 4. 2012]

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/51657/bandy>, [17. 6. 2012]

<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, [10. 6. 2012].

Národní shromáždění republiky Československé 1948-1954. Stenoprotokol z 34. schůze. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/034schuz/index.htm>, [2. 8. 2015].

Národní shromáždění republiky Československé 1948-1954. Stenoprotokol z 69. schůze. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/069schuz/index.htm>, [2. 8. 2015].

Národní shromáždění republiky Československé 1954-1960. Stenoprotokol z 15. schůze. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1954ns/stenprot/015schuz/index.htm>, [2. 8. 2015].

11.6. Rozhovory

Rozhovor s manželkou Antonína Španingera z 3. 2. 2011

Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

Rozhovor s Vladimírem Zábrodským z 22. 2. 2012.

Rozhovor s Karlem Gutem, 22. 2. 2012.

Dopis od Jane Slamové (Dcery Miroslava Slámy) z 20. 3. 2012.

Rozhovor s manželkou Zlatka Červeného, 6. 6. 2012

Rozhovor s Jiřím Macků, 7. 6. 2012.

Rozhovor s Václavem Lencem z 3. 10. 2014.

Rozhovor s Františkem Vacovským z 29. 1. 2015.

Rozhovor s Josefem Augustou z 12. 2. 2015.

Rozhovor s Tomášem Kučerou z 19. 2. 2015.

Rozhovor s Luděkem Bukačem z 4. 4. 2015.